

**STRATEGIA
INTEGRACJI I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH
GMINY KOŹMIN WIELKOPOLSKI
NA LATA 2009-2013**

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
1. CZĘŚĆ WSTĘPNA	6
1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE.....	7
1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE.....	9
1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH.....	12
2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA	24
2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY	25
2.2. DEMOGRAFIA	26
2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	30
2.4. KWESTIA DZIECKA	42
2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH	49
2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ	55
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	58
2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI	63
2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY	64
2.10. ANALIZA SWOT	73
2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	82
2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ	88
3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA.....	90
3.1. MISJA	91
3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ.....	94
3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII	104
4. UWAGI KOŃCOWE.....	109

WPROWADZENIE

Mówiąc o gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, należy mieć na myśli w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji pomocy społecznej (i pokrewnych), prowadzone na terenie gminy, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin, mieszkańców gminy.

W oparciu o uzyskane informacje i materiały został przygotowany dokument, który pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej oraz wskaże obszary, które w najbliższym czasie powinny stać się przedmiotem szczególnej troski władz lokalnych. Metodyka opracowania dokumentu pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji.

Przedłożony materiał został opracowany w **Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskiej** przy merytorycznym wsparciu Ośrodka Kształcenia Służb Publicznych i Socjalnych – Centrum AV w Częstochowie. Pomoc zewnętrzna polegała głównie na doradztwie i systematyzacji układu głównych elementów wypracowanego dokumentu.

Perspektywa czasowa obowiązywania niniejszego dokumentu została skomunikowana z głównymi dokumentami strategicznymi wpływającymi na rozwiązywanie lokalnych problemów, tj. Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (Narodowa Strategia Spójności) oraz Narodową Strategią Integracji Społecznej, wyznaczającymi działania i stwarzającymi możliwość ubiegania się o środki zewnętrzne do 2013 roku.

W pracach nad strategią uczestniczyli eksperci, specjaliści, przedstawiciele środowisk oświaty, kultury, ochrony zdrowia, sądownictwa, policji, pomocy społecznej, przedstawiciele organizacji pozarządowych i samorządu lokalnego.

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Koźmin Wielkopolski na lata 2009-2013 składa się z trzech zasadniczych części, tj. części wstępnej, diagnostycznej i programowej.

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu – są w niej przedstawione: aspekty społeczno-prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka

społeczna, oraz analiza dokumentów strategicznych, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

Część diagnostyczna dokumentu zawiera charakterystykę gminy, informacje na temat sytuacji demograficzno-bytowej jej mieszkańców oraz diagnozę problemów społecznych gminy, opartą na badaniu źródeł zastanych oraz analizie specjalnie skonstruowanych do tego celu ankiet i wywiadów. Diagnoza obejmuje następujące kwestie:

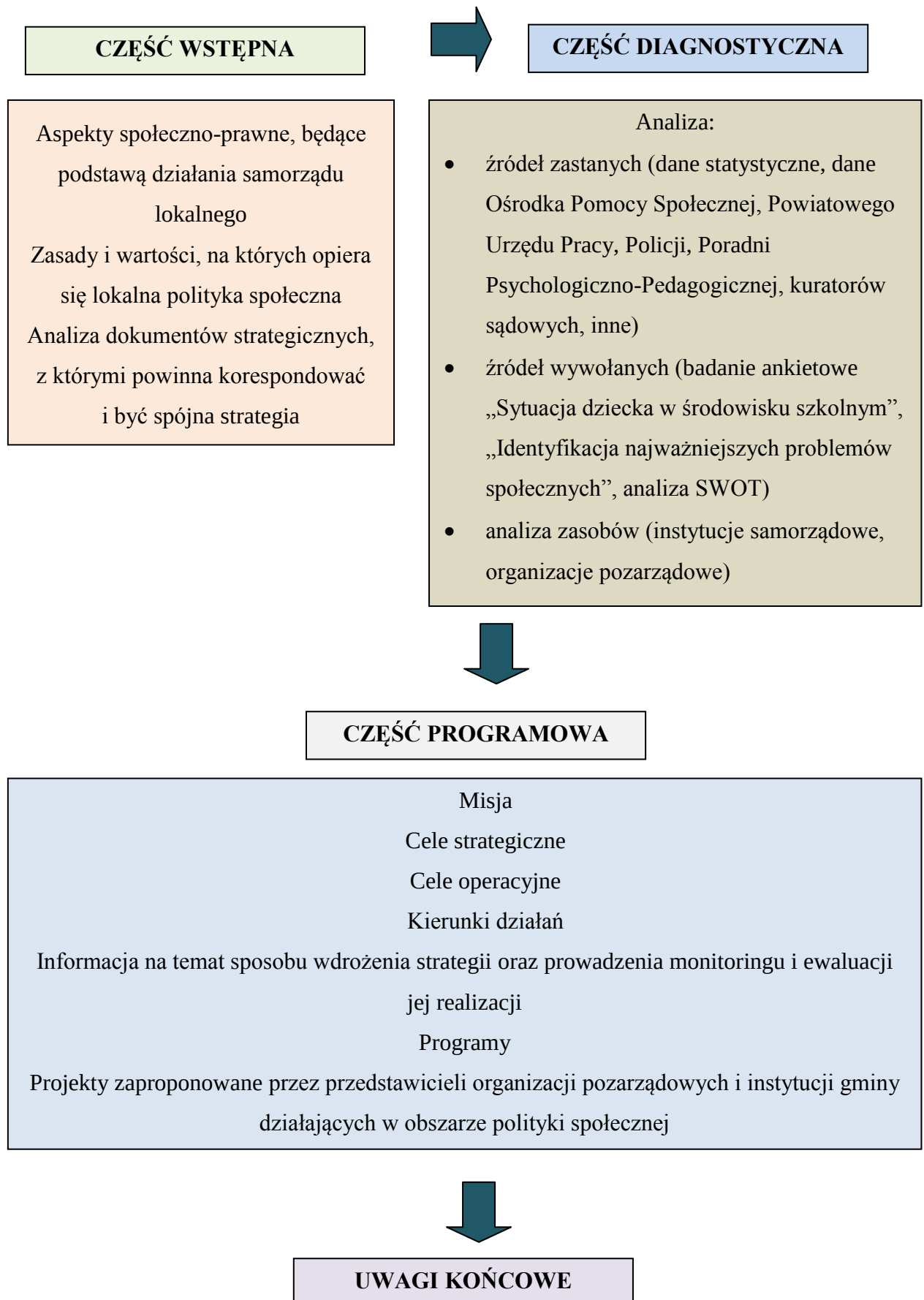
1. Marginalizacja i wykluczenie w perspektywie Ośrodka Pomocy Społecznej;
2. Kwestia dziecka;
3. Kwestia osób bezrobotnych;
4. Kwestia uzależnień;
5. Kwestia niepełnosprawności;
6. Kwestia przestępczości;
7. Identyfikacja najważniejszych problemów społecznych na terenie gminy;
8. Analiza SWOT;
9. Zasoby umożliwiające rozwiązywanie problemów społecznych.

W podsumowaniu części diagnostycznej, po nałożeniu wyników dokonanej analizy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu gminnego, zostały wskazane najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej dokumentu. Ponadto pokazany został związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego.

W części programowej dokumentu zostały przedstawione najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań. Ponadto została zaprezentowana informacja na temat sposobu wdrożenia strategii oraz prowadzenia monitoringu i ewaluacji jej realizacji.

Przedstawienie graficzne metodologii opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Koźmin Wielkopolski na lata 2009-2013 prezentuje poniżej zamieszczony diagram.

METODOLOGIA OPRACOWANIA DOKUMENTU

1. CZĘŚĆ WSTĘPNA

Część wstępna zawiera elementarne informacje dotyczące zasad konstruowania dokumentu. Przedstawione w niej zostały aspekty społeczno-prawne, będące podstawą działania samorządu lokalnego, oraz zasady i wartości, na których opiera się lokalna polityka społeczna. Ponadto zawiera ona analizę dokumentów programowych opracowanych na poziomie kraju, województwa, powiatu i gminy, z którymi powinna korespondować i być spójna strategia.

1.1. UWARUNKOWANIA SPOŁECZNO-PRAWNE

Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych ma stanowić podstawę do realizacji względnie trwałych wzorów interwencji społecznych, podejmowanych w celu zmiany (poprawy) tych stanów rzeczy (zjawisk) występujących w obrębie danej społeczności, które oceniane są negatywnie. Dokument charakteryzuje w szczególności działania publicznych i prywatnych instytucji rozwiązujących kwestie społeczne, podejmowane dla poprawy warunków zaspokojenia potrzeb przez wybrane kategorie osób i rodzin.

Obowiązek opracowania Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika wprost z art. 17. ust. 1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2008 r. Nr 115, poz. 728). Różnorodność problemów społecznych występujących w gminie powoduje konieczność wzięcia pod uwagę także innych aktów prawnych, które mają istotny wpływ na konstrukcję dokumentu i rozwiązywanie zadań społecznych w przyszłości. Są to m.in.:

- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2003 r. Nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2003 r. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2008 r. Nr 14, poz. 92),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2005 r. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180 poz. 1493).

- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2007 r. Nr 192 poz. 1378 z późn. zm.),
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 71, poz. 734 z późn. zm.).

Oprócz wspomnianych aktów prawnych przy realizacji strategii może zachodzić potrzeba odwołania się również do ustaw i aktów wykonawczych z zakresu ochrony zdrowia, oświaty i edukacji publicznej, budownictwa socjalnego.

Europejska polityka społeczna została określona w głównej mierze podczas Szczytu Lizbońskiego w 2000 roku, na którym kraje członkowskie Unii Europejskiej uznały, że zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego będzie centralnym elementem w procesie modernizacji europejskiego modelu społecznego. W roku 2001 uzgodniony został przez Radę, Parlament i Komisję Europejską „Wspólnotowy program na rzecz walki z wykluczeniem społecznym na lata 2002-2006”. Jego celem było wsparcie współpracy pomiędzy krajami Unii Europejskiej i zwiększenie skuteczności przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Polska zgłosiła gotowość przystąpienia do programu, w efekcie czego podjęła prace nad przygotowaniem Memorandum w sprawie Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum – JIM), Narodowej Strategii Integracji Społecznej oraz Krajowego Planu Działania na rzecz Integracji Społecznej. Powołany przez Prezesa Rady Ministrów w roku 2003 Zespół Zadaniowy do spraw Reintegracji Społecznej opracował dokument pt.: „Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski”. Autorzy tego dokumentu podjęli próbę dokonania całościowej analizy sytuacji społecznej w Polsce, wskazania priorytetowych problemów oraz dobrych praktyk na rzecz inkluzji osób i grup.

Opracowując lokalną strategię integracji i rozwiązywania problemów społecznych, uwzględniono dokumenty programowe, w których akcentuje się konieczność zapewnienia dialogu i partnerskiej współpracy instytucji rządowych, samorządowych, organizacji pozarządowych oraz biznesu. Uznaje się także za niezbędną partnerską współpracę z osobami podlegającymi wykluczeniu społecznemu. Wspomniane dokumenty to przede wszystkim:

- Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności 2007-2013),
- Regionalny Program Operacyjny Województwa Wielkopolskiego,
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki.

1.2. WARTOŚCI, ZASADY, DEFINICJE

Wartość to termin używany do określenia tego, co godne uznania i pożądania, cenne i dobre. Człowiek budujący swój system wartości pewne z nich odrzuca jako złe, czyli traktuje jako „antywartości”, inne pozostawia i hierarchizuje według przypisywanej im ważności.

Wartość jest cechą względną, a to oznacza, że nie zawsze, nie w każdym miejscu, nie przez wszystkich i nie w każdych okolicznościach przypisywana jest przedmiotom podlegającym ocenie. Przedmiotami wartościowania w polityce społecznej są najczęściej stosunki społeczne, stan zaspokojenia potrzeb, instytucje społeczne, stosunki między człowiekiem a przyrodą.

Z wartości wynikają zarówno cele polityki społecznej, jak i zasady. Źródła, z których czerpie wartości polityka społeczna, są bardzo różnorodne. Są to m.in. ideologie, doktryny społeczne i gospodarcze, społeczne oczekiwania wyrażane za pośrednictwem różnych kanałów społecznej komunikacji, normy zwyczajowe, poglądy osób znaczących w społeczeństwie. W polityce społecznej, odwołującej się do wartości cenionych przez społeczeństwo, ważny jest podział na wartości odczuwane i uznawane. Wartości odczuwane wiążą się głównie ze sferą emocjonalną, zaś uznawane opierają się na przekonaniach, że pewne cechy powinny być odczuwane jako wartość.

Zasady to ogólne doktryny i normy działania, którymi powinny kierować się podmioty polityki społecznej w realizacji podstawowego celu, jakim jest zaspokajanie potrzeb. Niektóre zasady polityki społecznej są tożsame z wartościami. Zasady, które są najczęściej artykułowane bądź realizowane w polityce społecznej, a które stają się dla twórców strategii podstawowymi fundamentami budowania społeczności lokalnej, wolnej od zagrożeń i problemów społecznych, to:

1. **Zasada samopomocy** – przejawia się w istnieniu i rozwoju pomocy wzajemnej ludzi zmagających się z podobnymi problemami życiowymi oraz pomocy silniejszych dla słabszych; zazwyczaj w ramach niewielkich nieformalnych grup.
2. **Zasada przezorności** – oznacza, że bezpieczeństwo socjalne jednostki nie może być tylko efektem świadczeń ze strony społeczeństwa, ale wynikać powinno także z odpowiedzialności człowieka za przyszłość własną i rodziny.
3. **Zasada solidarności społecznej** – najczęściej rozumiana jako przenoszenie konsekwencji, niekiedy utożsamiana z solidaryzmem społecznym, oznaczającym wyższość wspólnych interesów członków społeczeństwa nad interesami poszczególnych klas lub warstw.
4. **Zasada pomocniczości** – oznacza przyjęcie określonego porządku, w jakim różne instytucje społeczne dostarczają jednostce wsparcia, gdy samodzielnie nie jest w stanie zaspokoić swoich potrzeb; w pierwszej kolejności pomoc powinna pochodzić od rodziny, a następnie od społeczności lokalnej, a na końcu od państwa.
5. **Zasada partycypacji** – wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która poszczególnym ludziom zapewnia możliwość pełnej realizacji swoich ról społecznych, natomiast poszczególnym grupom pozwala zająć równoprawne z innymi miejsce w społeczeństwie.
6. **Zasada samorządności** – stanowi realizację takich wartości, jak wolność i podmiotowość człowieka, a wyraża się w takiej organizacji życia społecznego, która jednostkom i grupom gwarantuje prawo do aktywnego udziału w istniejących instytucjach społecznych oraz tworzenia nowych instytucji w celu skuteczniejszego zaspokajania potrzeb i realizacji interesów.
7. **Zasada dobra wspólnego** – przejawia się w takich działaniach władz publicznych, które uwzględniają korzyści i interesy wszystkich obywateli i polegają na poszukiwaniu kompromisów tam, gdzie interesy te są sprzeczne.
8. **Zasada wielosektorowości** – polega na równoczesnym funkcjonowaniu publicznych podmiotów polityki społecznej, organizacji pozarządowych i instytucji rynkowych, które dostarczają środków i usług służących zaspokajaniu potrzeb społeczeństwa.

Polityka społeczna, jako przewodnik czy też wskazówka działania oparta na zadeklarowanych wartościach i zasadach, określa i wyjaśnia misję, obejmuje możliwości i cele przedsięwzięć organizacyjnych, wymusza odpowiednie zachowania, nakreślając przydział odpowiedzialności i towarzyszącą temu delegację kompetencji na wszystkie poziomy organizacyjne.

Z wymienionych powyżej zasad wynikają podstawowe cele, które powinny kształtować politykę społeczną w danym środowisku lokalnym. Są to przede wszystkim:

- dążenie do poprawy położenia materialnego i wyrównywanie szans życiowych grup społeczeństwa ekonomicznie i socjalnie najsłabszych;
- prowadzenie bieżących działań osłonowych;
- dostrzeganie z wyprzedzeniem zagrożeń społecznych;
- dorównywanie do standardów unijnych i międzynarodowych.

Polityka społeczna Unii Europejskiej opiera swoje założenia na działaniach związanych z polepszeniem warunków życia, pracy i kształcenia, zapewnieniem powszechności prawa do zatrudnienia i wykształcenia, a wreszcie stworzeniem systemu zabezpieczenia społecznego. Z uwagi na przystąpienie naszego kraju do tej struktury społeczno-gospodarczej jest rzeczą oczywistą i zrozumiałą, że właśnie te wartości i zasady stanowią fundament budowy dokumentu wskazującego lokalne problemy społeczne i metody ich rozwiązywania.

W polityce społecznej terminem „problemy społeczne” oznacza się wszelkiego rodzaju dolegliwości, zakłócenia, niedogodności występujące w życiu zbiorowym. Natomiast określeniem „kwestia społeczna” wyróżnia się wśród nich te, które:

- odznaczają się szczególną dolegliwością dla potencjału osobowego społeczeństwa;
- są następstwem niedostosowania sposobu, w jaki funkcjonuje społeczeństwo, do podstawowych potrzeb indywidualnych i zbiorowych;
- nie są możliwe do rozwiązania siłami pojedynczych grup ludzkich.

W węższym znaczeniu termin „kwestia społeczna” oznacza konkretny problem o szczególnie wysokim stopniu dotkliwości dla życia i współdziałania członków społeczności. W szerszym znaczeniu termin ten oznacza natomiast sprzeczność

między zasadami obowiązującymi w danym społeczeństwie, formacji ustrojowej czy nawet cywilizacji, a dążeniami jednostek i zbiorowości do godnego życia.

Przygotowując dokument programowy, wskazujący kierunki działań samorządu w kształtowaniu i realizacji lokalnej polityki społecznej, nie można nie wspomnieć o wartości podstawowej, która posłużyła autorom za fundament przy jego opracowywaniu. Wartością tą jest zasada wspierania rodziny jako najważniejszej komórki społecznej. Jest ona głównym przesłaniem niniejszego dokumentu, gdyż od wspierania siły rodziny należy rozpoczynać każdy rodzaj oferowanej pomocy.

1.3. PRZESŁANKI WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych gminy nie jest jedynym dokumentem w obszarze polityki społecznej, którego skutki dotyczą jej mieszkańców. Krytyczna analiza dokumentów programowych powstających na poziomie kraju, województwa czy powiatu pozwala na skuteczniejsze programowanie działań na poziomie lokalnym w taki sposób, by nie powielać pewnych działań, ale wpisywać się własnymi propozycjami programowymi w już funkcjonującą rzeczywistość formalnoprawną. Strategia Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Koźmin Wielkopolski na lata 2009-2013 jest spójna z poniższymi dokumentami.

1.3.1. NARODOWA STRATEGIA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Cele polityki integracji społecznej w Polsce wynikają przede wszystkim z priorytetów określonych w przyjętej w czerwcu 2004 r. Narodowej Strategii Integracji Społecznej. Wynikają również z założeń w zakresie zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego przyjętych w grudniu 2000 r. przez Radę Europejską w Nicei, które Polska w pełni zaakceptowała i oficjalnie potwierdziła poprzez przyjęcie w grudniu 2003 r. Wspólnego Memorandum Polski i Unii Europejskiej o Integracji Społecznej (Joint Inclusion Memorandum).

Zarówno Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej, jak i Wspólne Memorandum są elementami realizacji Strategii Lizbońskiej, która została przyjęta przez piętnaście krajów członkowskich UE w marcu 2000 roku.

Polskie priorytety wpisują się także w podstawowe założenia Zrewidowanej Strategii Spójności Społecznej Rady Europy, której inauguracja odbyła się w lipcu 2004 r. w Warszawie. Jednym z tych założeń jest budowanie integracji i spójności społecznej w oparciu o prawa człowieka, a zwłaszcza te prawa, które zostały zawarte w Zrewidowanej Europejskiej Karcie Społecznej.

Priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej stworzone zostały z perspektywą ich realizacji do 2010 roku. Krajowy Plan Działania uwzględnia te priorytety, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one także z przedstawionej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej ilustrującej podstawowe przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym.

Priorytety zawarte w NSIS w zakresie realizacji **prawa do edukacji** są następujące:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i ponadgimnazjalnym;
- upowszechnienie kształcenia na poziomie wyższym i jego lepsze dostosowanie do potrzeb rynku pracy;
- rekompensowanie deficytów rozwoju intelektualnego i sprawnościowego dzieci;
- upowszechnienie kształcenia ustawicznego.

W zakresie realizacji **prawa do zabezpieczenia socjalnego**:

- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego, którego poziom jest obecnie nieakceptowany i wymaga podjęcia zdecydowanych działań;
- ograniczenie tendencji wzrostowych rozwarstwienia dochodowego, tak aby różnice te nie odbiegały od przeciętnego poziomu w krajach UE.

Bezrobocie jest jedną z form wykluczenia społecznego silnie powiązaną z innymi jego przejawami, np. ubóstwem, w warunkach niskiej skuteczności systemu zabezpieczenia socjalnego dla osób bezrobotnych i ich rodzin. Dlatego też w Narodowej

Strategii Integracji Społecznej cztery z dwudziestu priorytetów odnoszą się do sfery działań dotyczących realizacji **prawa do pracy**:

- ograniczenie bezrobocia długookresowego;
- zmniejszenie bezrobocia młodzieży;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród niepełnosprawnych;
- zwiększanie liczby uczestników aktywnej polityki rynku pracy.

W zakresie realizacji **prawa do ochrony zdrowia**:

- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- upowszechnienie dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;
- zwiększenie zakresu programów zdrowia publicznego obejmujących kobiety i dzieci.

W zakresie realizacji **innych praw społecznych**:

- zwiększenie dostępu do lokali (mieszkań) dla grup najbardziej zagrożonych bezdomnością;
- zapewnienie lepszego dostępu do pracowników socjalnych;
- rozwinięcie pomocy środowiskowej i zwiększenie liczby osób objętych jej usługami;
- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- realizacja Narodowej Strategii Integracji Społecznej przez samorządy terytorialne;
- zwiększenie dostępu do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

1.3.2. KRAJOWY PLAN DZIAŁANIA NA RZECZ INTEGRACJI SPOŁECZNEJ

Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej to program poprawy dostępu do praw społecznych i zwiększania poziomu ich realizacji. Jest to również zasadniczy instrument osiągania integracji społecznej w europejskim modelu społecznym. Realizacja praw społecznych wymaga oczywiście poniesienia określonych kosztów, tak samo jak realizacja wszystkich innych kategorii praw człowieka zawartych

w prawie międzynarodowym i krajowym. Należy więc zapewnić w sposób trwały zasoby finansowe, kadrowe, lokalowe, rzeczowe i inne instytucjom odpowiedzialnym za realizację tych praw.

Prawa społeczne powinny mieć obecnie priorytet w wydatkach publicznych. Ich realizacja znacznie się pogorszyła w ostatnich latach, a więc zmniejsza się poziom integracji społecznej i zwiększa się skala i zasięg procesów wykluczenia społecznego. W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze uznano:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone;
- budowę systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu;
- realizację prawa do pracy dla każdego, w tym szczególnie dla grup defaworyzowanych na rynku pracy poprzez odpowiednią politykę makroekonomiczną i politykę zatrudnienia;
- rozwój systemu instytucjonalnego z jasnym podziałem odpowiedzialności instytucji rządowych i samorządowych, otwierającego przestrzeń dla aktywności obywatelskiej i upodmiotowienia osób korzystających z usług społecznych, świadczonych zarówno przez państwo, jak i przez organizacje pozarządowe.

Na poziomie operacyjnym ważne jest, że polska polityka integracji społecznej musi być realizowana **we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi**. Szczególnie chodzi tu o związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne oraz instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe. Niezależnie od osiągniętego poziomu zamożności oraz stanu koniunktury gospodarczej państwo nie jest w stanie zrealizować celów tej polityki bez partnerstwa z innymi instytucjami.

W tym kontekście ustalono następujące priorytety na najbliższe dwa lata:

- zaangażowanie obywateli w działalność społeczną, głównie poprzez zwiększenie ich uczestnictwa w działalności organizacji pozarządowych i innych formach pracy społecznej oraz samopomocy;

- wzrost liczby samorządów, które z pełną wrażliwością i zaangażowaniem podejmą się tworzenia lokalnych strategii przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, a następnie zrealizują ich założenia.

1.3.3. NARODOWE STRATEGICZNE RAMY ODNIESIENIA 2007-2013 (NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI 2007-2013)

Zgodnie z rozporządzeniem Rady Europejskiej, ustanawiającym przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności, przygotowano strategiczne wytyczne w sprawie spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, określające indykatywne ramy interwencji funduszy z uwzględnieniem innych polityk Unii Europejskiej. Projekt tego dokumentu Komisja Europejska opublikowała w dniu 5 lipca 2005 r. pod nazwą „Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie: Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013” (SWW). Dokument ten zaleca każdemu funduszowi realizację celu priorytetowego, którym jest promowanie harmonijnego, zrównoważonego i trwałego rozwoju Wspólnoty. Uwzględnienia przy tym zalecenia KE w zakresie polityki gospodarczej oraz zatrudnienia – Zintegrowany Pakiet Wytycznych w sprawie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia na lata 2005-2008 (ZPW).

Na podstawie zapisów Strategicznych Wytycznych Wspólnoty Polska opracowała „Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia na lata 2007-2013 wspierające wzrost gospodarczy i zatrudnienie” (NSRO), które integrują główne priorytety Wspólnoty z priorytetami polskimi, uwzględniając jednocześnie zapisy Krajowego Programu Reform, odpowiadającego na wyzwania zawarte w Strategii Lizbońskiej. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia stanowią podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz Funduszu Spójności (FS).

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia określają działania o charakterze rozwojowym, jakie rząd polski zamierza podjąć w latach 2007-2013 w zakresie promowania trwałego wzrostu gospodarczego, wzrostu konkurencyjności oraz wzrostu zatrudnienia. NSRO służą jednocześnie zapewnieniu skutecznej pomocy na rzecz

regionów i grup społecznie zmarginalizowanych oraz pomocy w restrukturyzacji sektorów i regionów problemowych. Zakładanym efektem strategii proponowanej w NSRO jest znaczące podniesienie jakości życia mieszkańców Polski i zbliżenie poziomu rozwoju do obecnie najbiedniejszych starych państw członkowskich, a w dłuższej perspektywie poziomu zbliżonego do średniej europejskiej.

W wyniku przeprowadzonej analizy, która wykazała różnice poziomu społecznego-gospodarczego rozwoju kraju oraz poszczególnych jego regionów w stosunku do innych krajów UE, oraz w odpowiedzi na wyzwania Strategii Lizbońskiej i cele Zintegrowanego Pakietu Wytycznych, których instrumentem realizacji na gruncie krajowym jest Krajowy Program Reform, sformułowano cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienia na lata 2007-2013. Zakłada on tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

Cel strategiczny osiągany będzie poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, co oznacza, że wszystkie programy, działania i projekty podejmowane w ramach NSRO realizują je jednocześnie aczkolwiek w różnym zakresie. Celami horyzontalnymi NSRO są m.in.:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa;
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej;
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski;
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

1.3.4. PROGRAM OPERACYJNY KAPITAŁ LUDZKI

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Finansuje on działania państw członkowskich w zakresie przeciwdziałania bezrobociu i rozwoju zasobów ludzkich w celu osiągnięcia

spójności gospodarczej i społecznej oraz wysokiego poziomu zatrudnienia. Zgodnie z Narodowymi Strategicznymi Ramami Odniesienia (NSRO) całość interwencji Europejskiego Funduszu Społecznego w Polsce na lata 2007-2013 została ujęta w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Jego celem jest umożliwienie pełnego wykorzystania potencjału zasobów ludzkich poprzez wzrost zatrudnienia i potencjału adaptacyjnego przedsiębiorstw i ich pracowników, podniesienie poziomu wykształcenia społeczeństwa, zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego oraz wsparcie budowy struktur administracyjnych państwa.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach tego Programu, tj. w realizowanym na poziomie centralnym priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna” oraz w realizowanym na poziomie regionalnym priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania odnoszące się do problematyki integracji społecznej:

- Priorytet I – Działanie 1.2. „Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej”, którego cel zakłada podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr;
- Priorytet I – Działanie 1.3. „Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej”, którego celem jest opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia;
- Priorytet VII – Działanie 7.1. „Rozwój i upowszechnianie aktywnej integracji”, którego cel zakłada rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie

dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz poprawę skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie;

- Priorytet VII – Działanie 7.2. „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej;
- Priorytet VII – Działanie 7.3. „Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji”, którego cel zakłada wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich.

Pośrednio dla problematyki integracji społecznej istotne jest również wyznaczone w ramach Priorytetu V – Działanie 5.4 „Rozwój potencjału trzeciego sektora”, którego cel zakłada wspieranie potencjału organizacji pozarządowych w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa, szczególnie w obszarach istotnych dla realizacji Strategii Lizbońskiej i Krajowego Programu Reform.

1.3.5. STRATEGIA INTEGRACJI I POLITYKI SPOŁECZNEJ DLA WOJEWÓDZTWA WIELKOPOLSKIEGO DO ROKU 2020

Ze względu na swój dalekosiężny charakter strategia budowana na poziomie lokalnym musi uwzględniać i brać pod uwagę przesłanki zawarte w dokumentach strategicznych podmiotów, z którymi gmina współpracuje na zasadzie partnerstwa. Jednym z nich jest samorząd województwa wielkopolskiego. Strategia Integracji i Polityki Społecznej dla Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 stanowi integralną część Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do roku 2020 i pozwala zaplanować działania województwa z zakresu polityki społecznej w taki sposób, aby przeciwdziałać najistotniejszym zagrożeniom społecznym przy aktywnym udziale samorządów lokalnych i organizacji pozarządowych. Zagrożenia takie, jak negatywne skutki ubóstwa i zjawisko wykluczenia społecznego, to wyzwania nie tylko dla Wielkopolski, ale również dla społeczeństwa współczesnej Europy.

Zadaniem samorządu województwa jest nie tylko rozwiązywanie problemów społecznych. To przede wszystkim organizowanie wsparcia i pomocy osobom

potrzebującym w miejscu ich zamieszkania, a więc przy udziale jednostek organizacyjnych samorządów lokalnych. Województwo poprzez działalność Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej pełni rolę wspierającą, aktywizującą, koordynującą i inicjującą nowe rozwiązania, zmierzające tym samym do wyrównywania poziomu życia mieszkańców Wielkopolski. Strategia określa główne działania samorządu województwa zgodnie z przypisanymi województwu zadaniami z zakresu pomocy społecznej, a jej celem jest ułatwienie koordynacji podejmowanych działań, tak żeby były one jak najbardziej efektywne.

W dokumencie strategii ustalono następujące priorytety działań (wraz z celami szczegółowymi i kierunkami działań):

1. Kompleksowe rozwiązania w zakresie efektywnego przeciwdziałania wykluczeniom społecznym
2. Inicjatywy i działania na rzecz równych szans osób niepełnosprawnych
3. Inicjatywy i działania na rzecz równych szans osób starszych
4. Sprawnie działający system pomocy społecznej
5. Działania na rzecz profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przeciwdziałania przemocy
6. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W dokumencie podkreślono konieczność wzajemnej współpracy zarówno jednostek administracji publicznej wszystkich szczebli, jak i współdziałania administracji publicznej z sektorem pozarządowym.

1.3.6. STRATEGIA ROZWOJU POMOCY SPOŁECZNEJ POWIATU KROTOSZYŃSKIEGO NA LATA 2003-2012

Stworzenie ponadgminnej polityki rozwiązywania problemów społecznych jest jednym z istotnych zadań powiatu wynikających z ustawy o pomocy społecznej. Założenia tej polityki winny znaleźć się w Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dokument ten, określający najistotniejsze problemy do rozwiązania w najbliższej przyszłości, ma wyjść naprzeciw potrzebom społeczności lokalnej, wytyczyć kierunki działania administracji powiatowej oraz wyznaczyć cele

i zadania funkcjonujących struktur. Ich realizacja ma na celu złagodzenie zjawisk niekorzystnych dla ludzi, którzy, z różnych powodów, znajdują się w potrzebie.

W trakcie prac nad „Strategią Rozwoju Pomocy Społecznej Powiatu Krotoszyńskiego na lata 2003-2012” określono podstawowy cel strategiczny („Umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych w oparciu o zintegrowany system pomocy społecznej na terenie powiatu krotoszyńskiego przy założeniu maksymalnej dostępności do świadczeń i usług, zapewnieniu określonego standardu, a przede wszystkim efektywności ekonomicznej”) oraz następujące strategiczne kierunki działania pomocy społecznej:

1. Rozwój gminnych i powiatowych specjalistycznych placówek pomocy społecznej, świadczących różnorodne usługi socjalne wynikające z potrzeb społeczności lokalnej poprzez:
 - ilościowy rozwój placówek,
 - jakościowy rozwój usług w placówkach dotychczas funkcjonujących.
2. Zwiększenie aktywności społeczności lokalnej.
3. Zmniejszenie negatywnych skutków problemów społecznych w zakresie:
 - niepełnosprawności,
 - zapobiegania marginalizacji społecznej.

1.3.7. STRATEGIA ROZWOJU MIASTA I GMINY KOŹMIN WIELKOPOLSKI NA LATA 2008-2020

Samorządy lokalne działające w warunkach gospodarki rynkowej, cechującej się dużą dynamiką zmian i niepewnością co do ich kierunków, muszą posiadać zdolność do wczesnego rozpoznawania zagrożeń, jak i dostrzegania pojawiających się szans. Silne oddziaływanie czynników zewnętrznych, w których istotną rolę odgrywa dynamika i ekspansywność jednostek terytorialnych (gmin miejskich i wiejskich oraz województw), konkurujących w dostępie do ograniczonego rynku inwestorów i kapitału, wymuszają konieczność stosowania przez władze samorządowe odpowiednich metod zarządzania. W takich warunkach istotnego znaczenia nabiera zarządzanie strategiczne, które, oparte na opracowywaniu, wdrażaniu i kontroli realizacji planów strategicznych,

umożliwia dostosowanie funkcjonowania jednostek terytorialnych do zmian zachodzących w otoczeniu. W obecnych warunkach polskich – na poziomie zarządzania lokalnego (gminnego) – jedną z podstawowych ról wśród tego typu planów pełnią strategie rozwoju. W opracowaniach tych określone są cele rozwoju lokalnego oraz sposoby realizacji tych celów przy wyróżnieniu najbardziej pożądanych dla rozwoju gminy działań.

W trakcie prac nad Strategią Rozwoju Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski na lata 2008-2020 dokonano diagnozy sytuacji demograficznej gminy, analizy struktury zatrudnienia i bezrobocia, oceny stanu infrastruktury technicznej, komunalnej i społecznej, sytuacji w gospodarce, a także przeprowadzono analizę SWOT, która m.in. pozwoliła na identyfikację występujących problemów. Sformułowano również misję, którą określono następująco: „Koźmin Wielkopolski – nowoczesna gmina oferująca rolnikom i przedsiębiorcom przyjazny klimat inwestycyjny, a swoim mieszkańcom jakość życia oraz możliwość realizacji aspiracji i pomysłów. Gmina, dla której otaczające środowisko jest przedmiotem najwyższej dbałości”. Uznano, że realizacja misji w latach 2008-2013 będzie polegała na osiągnięciu celów cząstkowych, czyli strategicznych, i odpowiadających im celów operacyjnych. Wyznaczono pięć celów strategicznych miasta i gminy Koźmin Wielkopolski do 2013 roku: 1. Zrównoważony rozwój gminy zapewniający dbałość o środowisko naturalne, 2. Rozwój konkurencyjnej gospodarki i rolnictwa, 3. Wykorzystanie i wzmocnienie potencjału kulturalnego, rekreacyjnego i sportowego, 4. Wzrost standardu życia mieszkańców, 5. Podniesienie poziomu wykształcenia w gminie. Z uwagi na charakter niniejszego opracowania poniżej przedstawiono te cele strategiczne, które odnoszą się do sfery społecznej.

Cel strategiczny IV: Wzrost standardu życia mieszkańców

- wspieranie organizacji pozarządowych i wolontariatu
- likwidacja barier architektonicznych w miejscach użyteczności publicznej
- finansowanie pomocy społecznej dla osób szczególnie tego potrzebujących
- budowa mieszkań socjalnych i komunalnych
- tworzenie warunków rozwoju dla organizacji i instytucji w sferze zdrowia i opieki społecznej
- monitoring rodzin korzystających z pomocy społecznej

- rewitalizacja centrum miasta, stworzenie dodatkowych miejsc parkingowych

Cel strategiczny V: Podniesienie poziomu kształcenia w gminie

- kontynuacja realizacji zadań edukacji w zakresie kształcenia językowego, przygotowania dzieci do życia w zintegrowanej Europie, kultury fizycznej, sportu, ekologii oraz kształcenia kulturalnego
- doposażenie bazy dydaktycznej placówek oświatowych (modernizacja, remonty, budowa)
- aktywny udział rodziców w życiu placówek oświatowych
- prowadzenie działań i programów profilaktycznych
- poszerzenie opieki psychologicznej i pedagogicznej
- wspomaganie wielokierunkowego doksztalcania nauczycieli
- zatrudnienie wysoko wykwalifikowanej kadry pedagogicznej

W dokumencie zwrócono ponadto uwagę, że część zadań może nie być możliwa do zrealizowania w określonym czasie bez wsparcia zewnętrznego i mobilizacji lokalnej społeczności. Dlatego niektóre cele zakreślono ogólnie, wyznaczając okres realizacji do 2020 roku. Wśród nich należy wymienić następujące: poprawa stanu bazy oświatowej, medycznej, kulturalnej, rekreacyjnej, a także powstanie nowych miejsc pracy, budowa nowego zbiornika retencyjno-rekreacyjnego oraz rozwijanie budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego.

2. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część diagnostyczna zawiera diagnozę problemów społecznych gminy. Diagnoza została oparta na badaniu źródeł zastanych oraz analizie skonstruowanych specjalnie do tego celu ankiet i wywiadów.

2.1. CHARAKTERYSTYKA GMINY

Gmina Koźmin Wielkopolski jest gminą miejsko-wiejską, położoną w województwie wielkopolskim, w powiecie krotoszyńskim. Zajmuje powierzchnię 153 km² i liczy 13.860 mieszkańców (stan na 31.12.2007 r.). Sąsiaduje z następującymi gminami: Jarocin, Dobrzyca, Rozdrażew, Krotoszyn, Pogorzela, Borek Wielkopolski i Jaraczewo. Gminę tworzy 28 sołectw: Biały Dwór, Borzęcice, Borzęciczki, Cegielnia, Czarny Sad, Dębiogóra, Gałązki, Gościejew, Góreczki, Józefów, Kaniew, Lipowiec, Mokronos, Nowa Obra, Orla, Pogorzałki Wielkie, Sapieżyn, Serafinów, Skałów, Stara Obra, Staniew, Suśnia, Szymanów, Tatary, Walerianów, Wałków, Wrotków i Wyrębin.

Gmina Koźmin Wielkopolski położona jest na ważnym szlaku komunikacyjnym, drodze krajowej nr 15, Jarocin – Koźmin Wielkopolski – Krotoszyn – Trzebnica oraz na szlaku kolejowym Oleśnica – Krotoszyn – Koźmin – Jarocin – Września – Gniezno.

Pod względem fizycznogeograficznym gmina leży w obrębie prowincji Nizy Środkowopolskiego, w podprowincji Niziny Środkowopolskiej, w makroregionie Niziny Południowowielkopolskiej, w mezoregionie Wysoczyzny Kaliskiej.

Gmina ma charakter rolniczy. W 2006 roku na jej terenie funkcjonowało 1.217 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni ok. 9 ha. Bardzo dobre klasy bonitacyjne umożliwiają uprawę pszenicy, jęczmienia jarego, pszenżyta ozimego i kukurydzy. Ponadto w gminie prowadzi się intensywną hodowlę bydła oraz trzody chlewnej. Z uwagi na przewagę żyznych gleb lesistość gminy nie jest duża. Podstawowy zasób zespołów leśnych stanowi kompleks leśny Leśnictwa Potarzyca w północnej części gminy. W gminie nie ma dużych zakładów przemysłowych, funkcjonuje natomiast 719 prywatnych i 17 publicznych podmiotów gospodarczych małej i średniej wielkości (dane za 2007 r.)

Miasto Koźmin Wielkopolski wyposażone jest w sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową (z gazu przewodowego korzysta ok. 90% mieszkańców miasta). Pozostałe miejscowości gminy zaopatrywane są w wodę z 6 ujęć, a ścieki odprowadzane są do zbiorników bezodpływowych. Na terenach wiejskich brak sieci gazowej.

Sieć placówek oświatowych na terenie gminy tworzą: pięć przedszkoli, do których w roku szkolnym 2007/2008 chodziło 370 dzieci, sześć szkół podstawowych, do których

uczęszczało łącznie 1.102 uczniów, gimnazjum, w którym naukę pobierało 505 uczniów, oraz dwie szkoły ponadgimnazjalne, do których chodziło 1.162 uczniów.

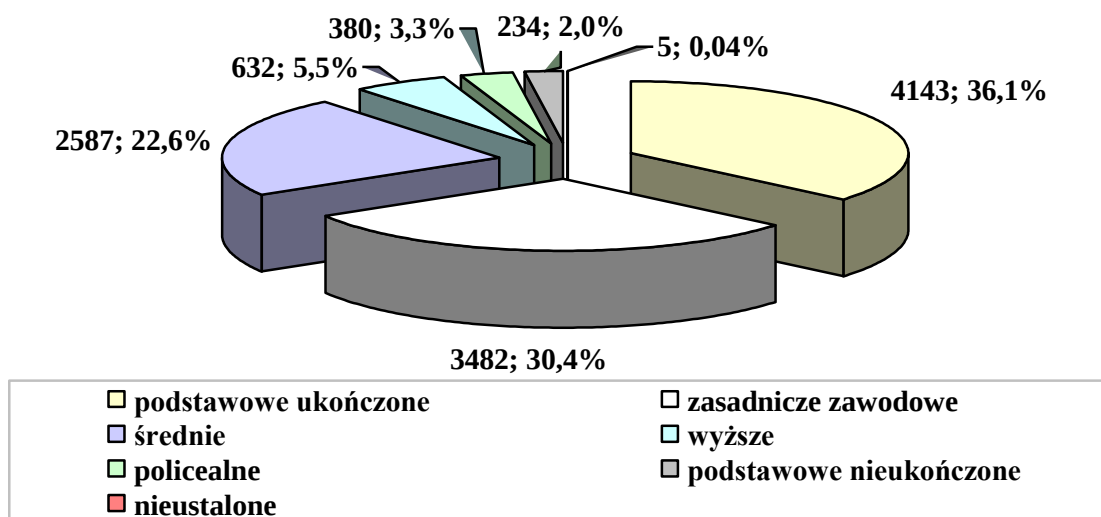
Mieszkańcy mieli zapewnioną opiekę zdrowotną w jednym ośrodku zdrowia i trzynastu gabinetach prywatnych.

2.2. DEMOGRAFIA

Sytuacja demograficzna mieszkańców gminy została opracowana na podstawie informacji zebranych podczas przeprowadzania Narodowego Spisu Powszechnego w 2002 roku oraz danych Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski z lat 2005-2007. Ich analiza pozwoliła na zobrazowanie sytuacji społeczno-ekonomicznej ludności, przedstawienie obecnej struktury demograficznej mieszkańców i dokonanie w tym zakresie prognozy na najbliższe lata. Czynniki powyższe odgrywają bowiem istotną rolę w planowaniu zabezpieczenia społecznego ludności.

W 2002 roku teren gminy Koźmin Wielkopolski zamieszkiwało 13.812 osób. Analizując strukturę wykształcenia ludności w wieku 13 lat i więcej (11.463 osoby), należy stwierdzić, iż największe grupy stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym (4.143 osoby) i zasadniczym zawodowym (3.482 osoby), a wykształceniem wyższym legitymowało się 632 mieszkańców. Strukturę wykształcenia ludności gminy w wieku 13 lat i więcej w 2002 roku przedstawia poniższy wykres.

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 roku

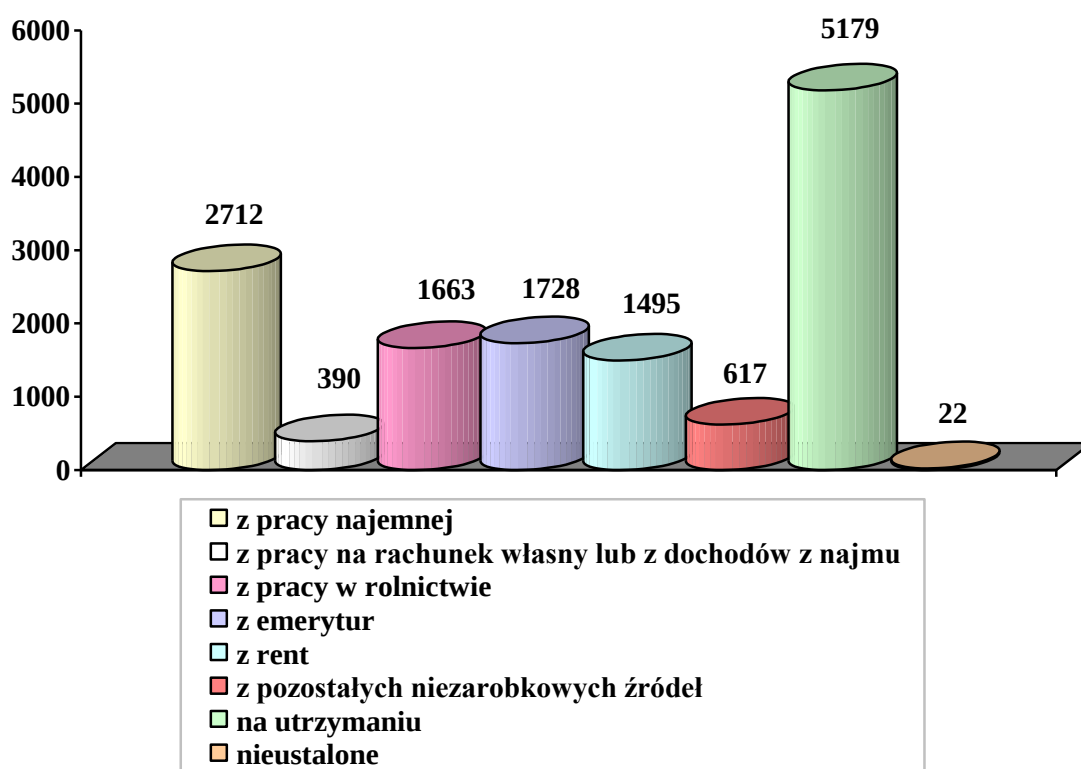

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

Poziom wykształcenia lokalnej społeczności jest ważną przesłanką w procesie oceny umiejętności i radzenia sobie poszczególnych osób przede wszystkim na rynku pracy. Im bowiem dana osoba jest lepiej wykształcona, tym łatwiej potrafi się przystosować do zmiennej rzeczywistości rynku pracy.

Wykształcenie ludności jest bezpośrednio związane z jej cechami społeczno-zawodowymi, wpływając na aktywność zawodową ludności i źródła jej utrzymania. Dane szczegółowe w tym ostatnim zakresie przedstawia poniższy wykres.

Ludność według głównego źródła utrzymania w 2002 roku

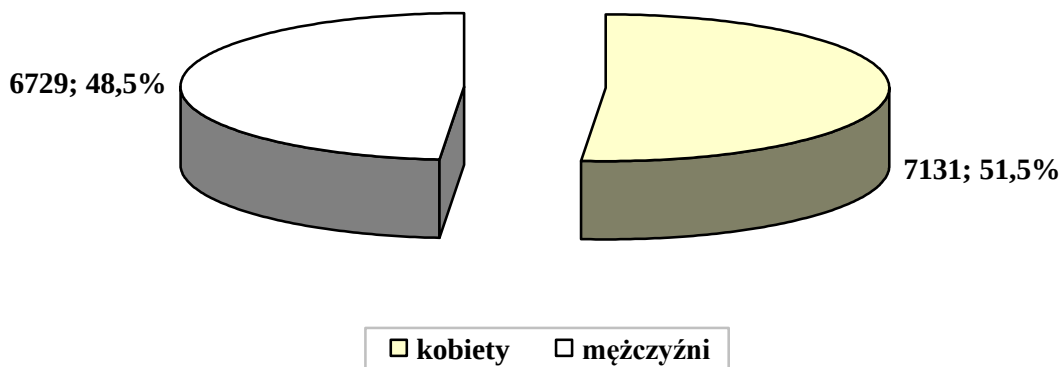

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku spośród 13.812 mieszkańców gminy 8.611 osób (62,3%) posiadało własne źródło utrzymania. Wśród nich 4.765 osób utrzymywało się z pracy, w tym 2.712 osób z pracy najemnej, 390 osób z pracy na rachunek własny lub z dochodów z najmu, a 1.663 osoby z pracy w rolnictwie. Z niezarobkowych źródeł utrzymania korzystało 3.840 osób, w tym 1.728 osób otrzymywało emerytury, a 1.495 osób renty. Na utrzymaniu pozostawało 5.179 osób, a źródła utrzymania nie ustalono dla 22 osób.

Na przestrzeni ostatnich lat sytuacja demograficzna gminy Koźmin Wielkopolski ulegała zmianom. Dane szczegółowe w tym zakresie prezentują poniższe wykresy.

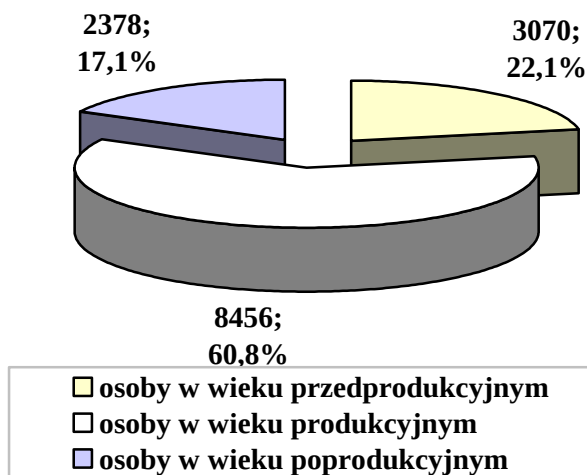
Ludność gminy według płci z końcem 2007 roku

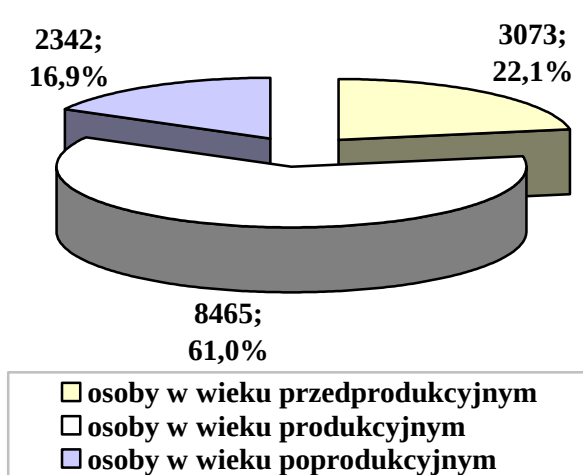
Dane Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski.

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski z 31 grudnia 2007 roku teren gminy zamieszkiwało 13.860 osób, w tym 7.131 kobiet i 6.729 mężczyzn. Na 100 mężczyzn przypadało 106 kobiet. Wskaźnik gęstości zaludnienia wynosił 91 osób na 1 km².

Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2005 roku

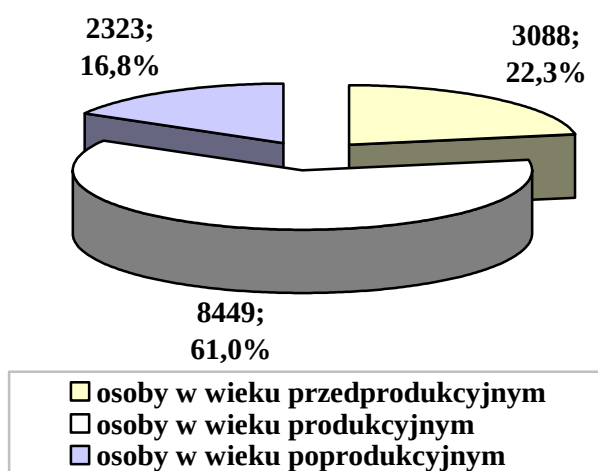

Struktura wiekowa mieszkańców gminy z końcem 2006 roku

Dane Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski.

**Struktura wiekowa mieszkańców gminy
z końcem 2007 roku**

Dane Urzędu Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski.

Na przestrzeni lat 2005-2007 struktura wiekowa mieszkańców gminy Koźmin Wielkopolski ulegała zmianom. W analizowanym okresie miał miejsce systematyczny wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym, przy jednoczesnych spadku liczby osób w wieku poprodukcyjnym i utrzymywaniu się na stabilnym poziomie liczby osób w wieku produkcyjnym. Z powyżej przedstawionych danych wynika, iż struktura wiekowa ludności gminy była korzystna, co przejawiało się większą liczbą osób w wieku przedprodukcyjnym w porównaniu z osobami w wieku poprodukcyjnym.

Prognozując sytuację demograficzną gminy Koźmin Wielkopolski na najbliższe lata, należy zwrócić uwagę na dwie istotne kwestie. Pierwsza z nich dotyczy systematycznego wzrostu liczby dzieci i młodzieży (w przedziale wiekowym 0-17 lat), druga natomiast odnosi się do zmniejszającego się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy. Wskazuje to na odmładzanie się populacji mieszkańców gminy i wywołuje określone konsekwencje dla systemu zabezpieczenia społecznego w tym sensie, że wymaga dostosowania do potrzeb grupy przedprodukcyjnej odpowiedniej sfery usług społecznych. Zwiększający się udział osób w wieku przedprodukcyjnym w ogóle populacji może przyczynić się do wzrostu zapotrzebowania na różnorodne usługi w sferze edukacji i wychowania, w zakresie organizacji czasu wolnego, w tym rekreacji, sportu i kultury.

2.3. MARGINALIZACJA I WYKLUCZENIE Z PERSPEKTYWY OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

Według ustawy o pomocy społecznej pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości (art. 2. 1).

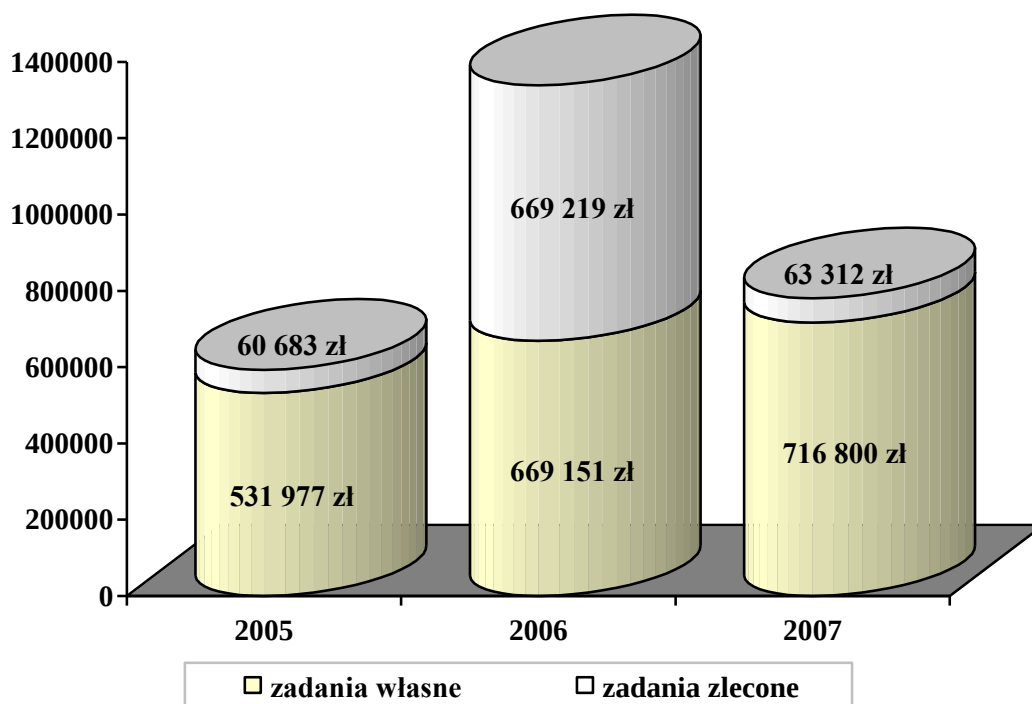
Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka (art. 3. 1). Ustawa o pomocy społecznej stwierdza, że udziela się pomocy osobom i rodzinom w szczególności z powodu: 1) ubóstwa; 2) sieroctwa; 3) bezdomności; 4) bezrobocia; 5) niepełnosprawności; 6) długotrwałej lub ciężkiej choroby; 7) przemocy w rodzinie; 8) potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności; 9) bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych; 10) braku umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze; 11) trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy; 12) trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; 13) alkoholizmu lub narkomanii; 14) zdarzenia losowego i sytuacji kryzysowej; 15) klęski żywiołowej lub ekologicznej.

Za realizację zadań z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Koźmin Wielkopolski odpowiedzialny jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Do jego obowiązków należy:

- prowadzenie diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
- bezpośrednie i pośrednie udzielanie świadczeń (w tym organizowanie opieki i usług domowych),
- współpraca z organizacjami i instytucjami, a zwłaszcza z samorządem lokalnym,
- aktywizowanie środowiska lokalnego.

Wielkość środków finansowych przeznaczanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na różne formy pomocy w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki MGOPS-u na pomoc społeczną w latach 2005-2007

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na pomoc społeczną, uwzględniając kwoty na realizację zadań własnych gminy i zadań zleconych gminie.

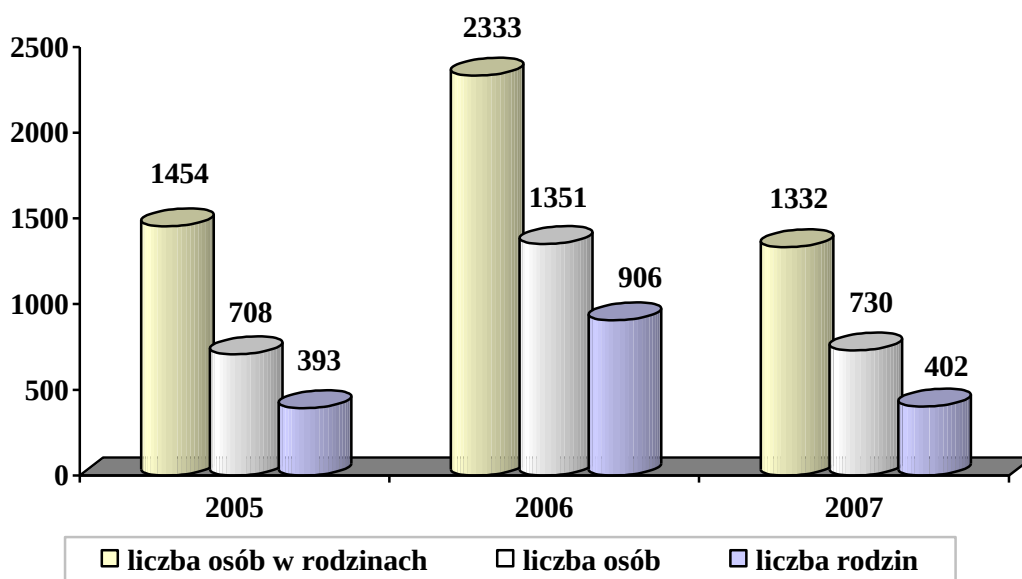
Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na pomoc społeczną w gminie, należy zauważyć, iż nakłady finansowe na wspomaganie osób i rodzin w latach 2005-2007 były największe w 2006 roku. Taki stan rzeczy był w głównej mierze efektem wzrostu wysokości środków na zadania zlecone związane z usuwaniem skutków klęski suszy (636.252 zł dla 582 gospodarstw rolnych).

Ogółem wielkość wydatków na udzielane wsparcie w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 592.660 zł, w roku 2006 – 1.368.370 zł, a w 2007 roku – 780.112 zł.

Decydujący wpływ na korzystanie z systemu pomocy społecznej w Polsce mają regulacje prawne zawarte w ustawie o pomocy społecznej oraz innych aktach normatywnych. Podstawową przesłanką przyznania świadczeń jest kryterium dochodowe osoby i rodziny. Od 1 października 2006 roku kryterium to ustalono na poziomie 477 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej (poprzednio 461 zł) i 351 zł na

osobę w rodzinie (poprzednio 316 zł). Niski poziom kwot uprawniających do przyznania świadczeń zawęża liczbę uprawnionych do korzystania z pomocy i może istotnie wypaczać skalę występującego ubóstwa. Dane szczegółowe dotyczące liczby beneficjentów pomocy społecznej w gminie Koźmin Wielkopolski w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Osoby objęte pomocą społeczną w gminie w latach 2005-2007

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

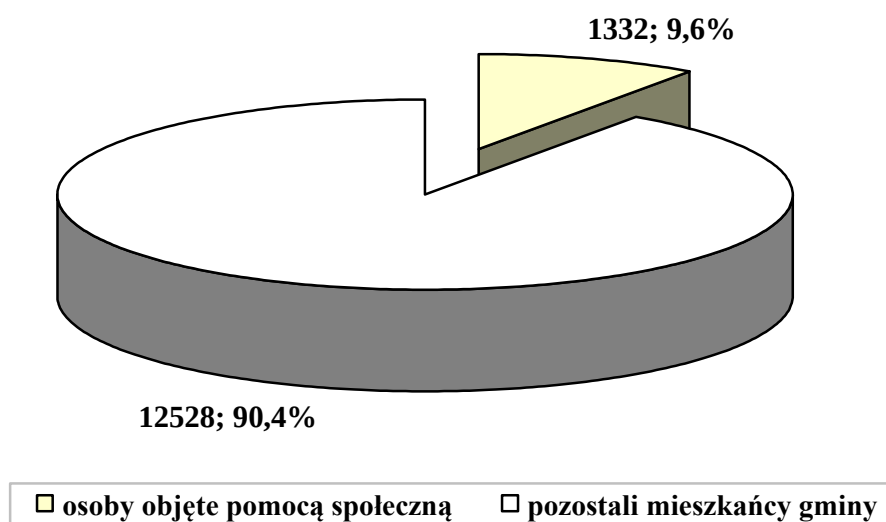
W latach 2005-2007 liczba osób objętych systemem pomocy społecznej w gminie Koźmin Wielkopolski była najwyższa w 2006 roku. Wśród przyczyn takiego stanu rzeczy należy wskazać na realizację rządowego programu łagodzenia skutków suszy, którym objęto 582 gospodarstwa rolne, a także utrzymywanie się wysokiej skali ubóstwa, które obecnie nie wynika jedynie z krótkotrwałego pogorszenia się sytuacji rodzin, ale nabiera cech trwałości, przyczyniając się do długotrwałego pozbawienia możliwości korzystania z dóbr i usług, a tym samym prowadzi do wykluczenia społecznego. O trudnej sytuacji wielu rodzin w gminie Koźmin Wielkopolski świadczy m.in. zakres pomocy udzielanej w ramach dożywiania, którym w 2007 roku objęto 311 osób, w tym 308 dzieci na łączną kwotę 306.907 zł.

Na syndrom głębokiego ubóstwa w Polsce składa się bezrobocie połączone z niskim poziomem wykształcenia głowy gospodarstwa domowego, wielodzietność oraz

fakt zamieszkania w małych ośrodkach miejskich oraz na wsi, szczególnie na obszarach dotkniętych bezrobociem strukturalnym. Należy podkreślić, iż wzrost skali ubóstwa w ostatnich latach dokonał się przy poprawie przeciętnej sytuacji materialnej ogółu społeczeństwa, co świadczy o rosnących w społeczeństwie nierównościach w sytuacji dochodowej i poziomie życia.

Poniższy wykres przedstawia udział beneficjentów pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców gminy Koźmin Wielkopolski.

Liczba osób korzystających z systemu pomocy społecznej a ludność gminy w 2007 roku

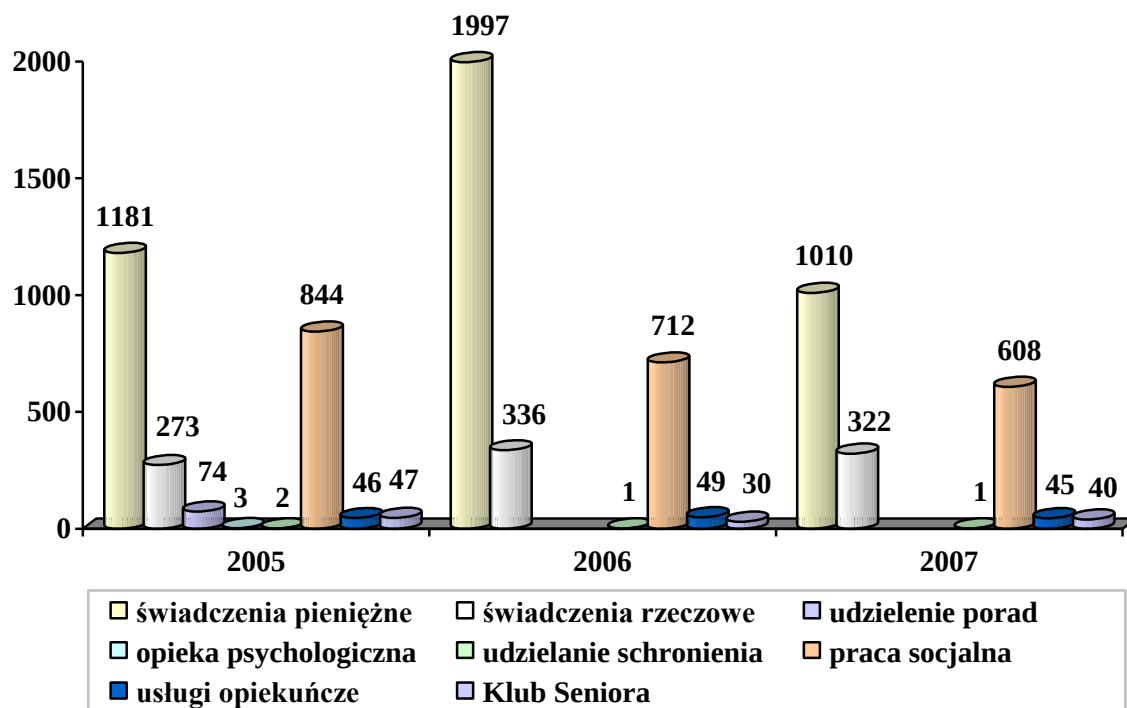
Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Spośród 13.860 mieszkańców gminy, 1.332 osoby skorzystały z systemu pomocy społecznej w roku 2007. Liczba ta obejmuje również członków rodzin osób, którym decyzją administracyjną przyznano wsparcie.

Dostosowanie rodzajów pomocy do potrzeb beneficjentów jest jednym z głównych zadań MGOPS, realizowanych w oparciu o ustawę o pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Większość świadczeń jest przyznawana w drodze decyzji administracyjnej. Osoby niezadowolone z uzyskanej pomocy mają prawo odwołać się do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które, w trybie administracyjnym, może decyzję MGOPS-u utrzymać w mocy, uchylić w części

lub całości albo przekazać do ponownego rozpoznania. Poszczególne rodzaje pomocy udzielanej beneficjentom systemu pomocy społecznej w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Rodzaje pomocy udzielanej przez MGOPS w latach 2005-2007 (liczba osób)

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W latach 2005-2007 świadczenia pieniężne były najczęściej udzielaną formą pomocy. Kolejnym rodzajem wsparcia była praca socjalna. Trzecią formą udzielanej pomocy były świadczenia rzeczowe. W omawianym okresie stosowano inne formy wsparcia, wśród których należy wymienić: świadczenie usług opiekuńczych, udzielanie pomocy w ramach Klubu Seniora, świadczenie porad, zapewnienie opieki psychologicznej i udzielanie schronienia. Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Rodzaje świadczeń realizowanych przez MGOPS w latach 2005-2007

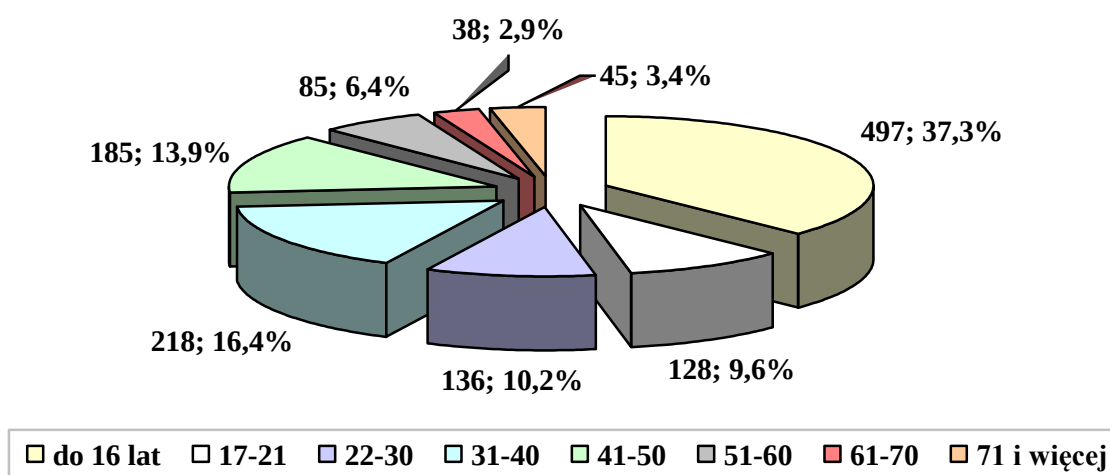
Typy świadczeń	2005		2006		2007	
	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin	Liczba osób	Liczba rodzin
Pieniężne	1181	320	1997	1252	1010	315

Rzeczowe	273	73	336	99	322	87
Udzielenie porad	74	31	–	–	–	–
Opieka psychologiczna	3	1	–	–	–	–
Udzielenie schronienia	2	2	1	1		1
Praca socjalna	844	352	712	302	608	203
Usługi opiekuńcze	46	39	49	41	45	41
Klub Seniora	47	47	30	30	40	40

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Skala nakładów finansowych na pomoc społeczną stanowi tylko jeden z czynników warunkujących efektywność udzielanego wsparcia. Niemniej ważne jest dostosowanie rodzajów pomocy do określonych potrzeb odbiorców. Potrzeby wynikają zaś m.in. z wieku i aktywności zawodowej beneficjentów.

Struktura demograficzna odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2007 r. (liczba osób w rodzinach)

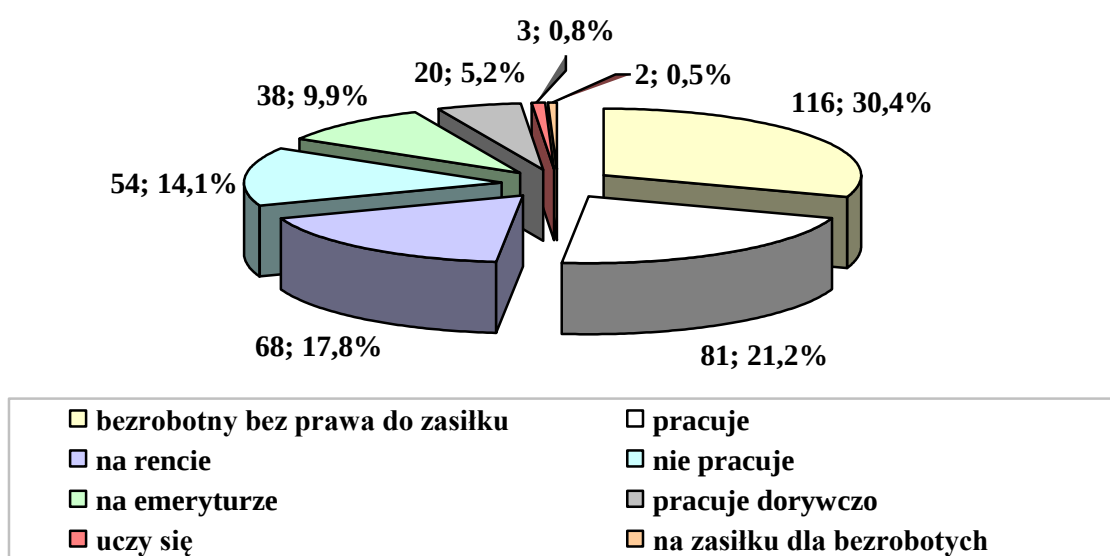
Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Struktura wiekowa świadczeniobiorców systemu pomocy społecznej w 2007 roku nie odpowiadała strukturze demograficznej całej lokalnej społeczności z uwagi na nadreprezentatywność najmłodszej grupy wiekowej wśród ogółu odbiorców pomocy. Znaczna grupa dzieci i młodzieży wspierana przez system pomocy społecznej, głównie poprzez dożywianie w szkołach, dowodzi istnienia poważnych niedoborów materialnych

wśród wielu rodzin. Świadczą o nich również akcje rozdawania artykułów żywnościowych dostarczanych w ramach programu PEAD, którymi w 2007 roku objęto 950 osób. Wartość przekazanej żywności wyniosła 37.932 zł.

Niepokojąca była również liczna grupa beneficjentów w wieku produkcyjnym, którzy, posiadając ku temu warunki, powinni samodzielnie pracować i osiągać dochody umożliwiające utrzymanie siebie i swoich rodzin.

Struktura odbiorców pomocy społecznej w gminie ze względu na aktywność zawodową w 2007 r. (według decyzji administracyjnych)

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Analizując strukturę odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową, należy zauważyć, iż najliczniejszą grupę beneficjentów w 2007 roku stanowiły osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku. Beneficjentami systemu pomocy społecznej w 2007 roku były także osoby pracujące, jednakże uzyskujące dochody na poziomie uniemożliwiającym im utrzymanie siebie i swoich rodzin, a także osoby otrzymujące świadczenia rentowe.

Mimo występowania wielorakich potrzeb materialnych i socjalnych wśród rodzin i osób znajdujących w się krytycznej sytuacji życiowej, ustawa o pomocy społecznej zawiera zamkniętą listę powodów, dla których każdy mieszkaniec ma prawo skorzystać z systemu pomocy społecznej. Podstawową przesłanką przyznawania pomocy jest spełnienie wspomnianego wcześniej kryterium dochodowego, informującego o istotnym

braku środków do życia, zarówno w przypadku osoby samotnie gospodarującej, jak i całej rodziny. Powody przyznawania pomocy społecznej przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskiej w latach 2005-2007 przedstawia poniższa tabela.

Powody przyznawania pomocy społecznej przez MGOPS w latach 2005-2007

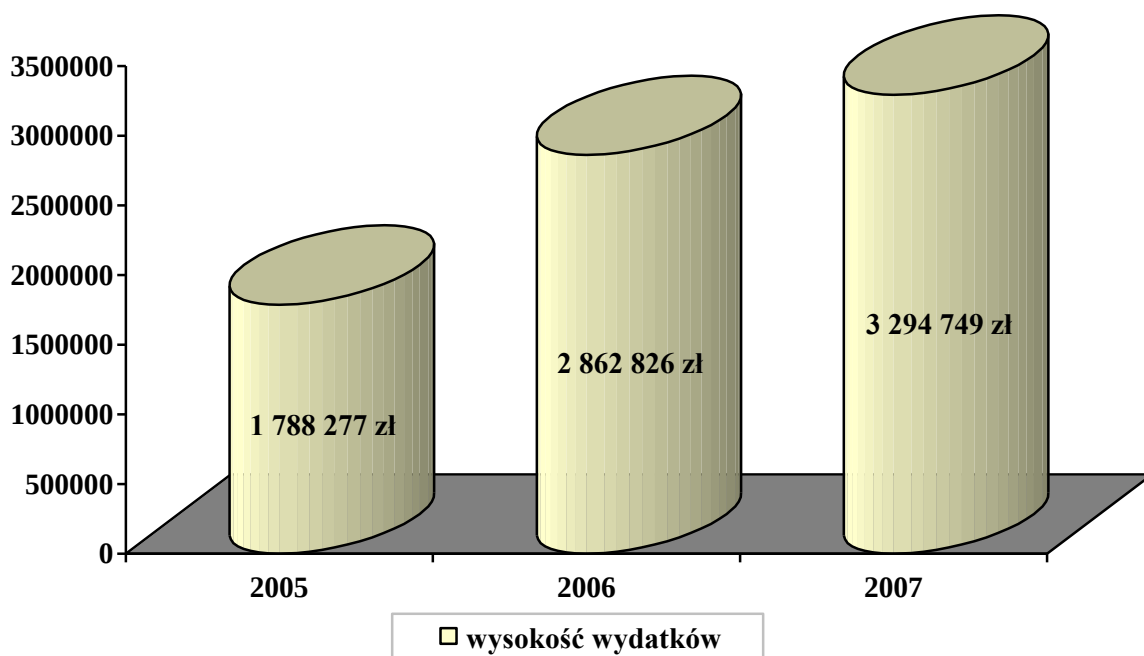
Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin			Liczba osób w rodzinie		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007
ubóstwo	328	304	253	1.206	1.085	883
bezrobocie	232	254	148	883	938	533
długotrwała lub ciężka choroba	172	209	152	571	695	407
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	146	122	65	686	638	325
niepełnosprawność	96	122	116	311	378	314
potrzeba ochrony macierzyństwa	34	45	26	113	208	106
alkoholizm	45	51	22	139	158	76
przemoc w rodzinie	12	8	8	58	41	50
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	3	1	2	3	5	2
bezdomność	3	2	1	3	2	1
sieroctwo	–	1	–	–	3	–
narkomania	2	1	–	2	1	–
zdarzenie losowe		2	–		6	–
sytuacja kryzysowa	1	–	–	3	–	–

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej Koźminie Wielkopolskiej.

Najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w latach 2005-2007 było ubóstwo. Jednakże liczba beneficjentów korzystających z tego powodu z pomocy społecznej systematycznie zmniejszała się. Na drugim miejscu znalazło się bezrobocie, również wykazujące tendencję spadkową. Długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych były trzecim i czwartym powodem świadczenia pomocy społecznej, a na piątym miejscu figurowała niepełnosprawność.

Zgodnie z ustawą o świadczeniach rodzinnych, świadczeniami rodzinnymi są: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka. Dane szczegółowe na temat wysokości środków finansowych przeznaczonych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na realizację świadczeń rodzinnych w latach 2005-2007 przedstawia poniższy wykres.

Wydatki MGOPS-u na świadczenia rodzinne w latach 2005-2007

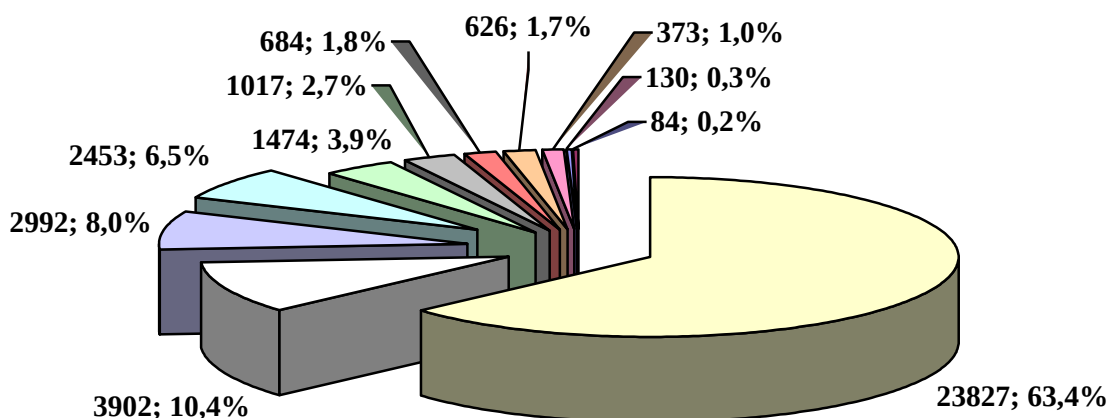
Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

Na wykresie przedstawiono wysokość środków finansowych wydatkowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim na realizację świadczeń rodzinnych.

Analizując wysokość nakładów przeznaczonych na ten cel w latach 2005-2007, należy zauważyć, iż zwiększały się one z roku na rok. Ogółem wielkość wydatków na realizację świadczeń rodzinnych w kolejnych latach wyniosła: w roku 2005 – 1.788.277 zł, w roku 2006 – 2.862.826 zł, a w 2007 roku – 3.294.749 zł.

Poniższy wykres przedstawia dane szczegółowe dotyczące świadczeń rodzinnych przyznanych przez MGOPS w Koźminie Wielkopolskim w 2007 roku.

Świadczenia rodzinne przyznane przez MGOPS w 2007 roku

- ☐ zasiłek rodzinny
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej
- ☐ zasiłek pielęgnacyjny
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego
- ☐ świadczenie pielęgnacyjne
- ☐ jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka
- ☐ dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W 2007 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim przyznał:

- 23.827 zasiłków rodzinnych dla 992 osób,
- 3.902 dodatki do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej dla 210 osób,
- 2.992 zasiłki pielęgnacyjne dla 255 osób,
- 2.453 dodatki do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania dla 173 osób,
- 1.474 dodatki do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego dla 480 osób,

- 1.017 dodatków do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego dla 78 osób,
- 684 dodatki do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka dla 29 osób,
- 626 dodatków do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego dla 56 osób,
- 373 świadczenia pielęgnacyjne dla 33 osób,
- 130 jednorazowych zapomóg z tytułu urodzenia się dziecka dla 128 osób,
- 84 dodatki do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka dla 78 osób.

W 2007 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim opłacił również odpowiednio 321 i 73 składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe i zdrowotne za osoby pobierające świadczenia rodzinne na łączną kwotę 44.006 zł.

Zaliczka alimentacyjna była świadczeniem realizowanym do 30.09.2008 r. na mocy ustawy z dnia 22 kwietnia 2005 r. o postępowaniu wobec dłużników alimentacyjnych oraz zaliczce alimentacyjnej (Dz. U. z 2005 r. Nr 86 poz. 732 z późn. zm.). Świadczenie to było wypłacane dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych, oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń wypłaconych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim w latach 2005-2007, kwot wydatkowanych na ten cel oraz liczby świadczeniobiorców przedstawia poniższa tabela.

Zaliczki alimentacyjne przyznane przez MGOPS w latach 2005-2007

Liczba osób, którym decyzją przyznano zaliczkę			Liczba przyznanych zaliczek			Wartość przyznanych zaliczek (w zł)		
2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
37	35	31	274	795	729	47.008	151.834	145.993

Dane Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim.

W latach 2006-2007 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim przyznał znacznie więcej zaliczek alimentacyjnych niż w roku 2005.

W kolejnych latach MGOPS przyznał następującą liczbę zaliczek: w 2005 roku – 274 (dla 37 osób na łączną kwotę 47.008 zł), w 2006 roku – 795 (dla 35 osób na łączną kwotę 151.834 zł), a w 2007 roku – 729 (dla 31 osób na łączną kwotę 145.993 zł).

Dodatki mieszkaniowe są formą pomocy świadczoną przez gminę i realizowaną przez Urząd Miasta i Gminy na rzecz gospodarstw domowych, które ze względu na swoją trudną sytuację ekonomiczną nie są w stanie pokrywać całości kosztów związanych z utrzymaniem mieszkania. Dane szczegółowe dotyczące liczby tego typu świadczeń w latach 2005-2007 oraz kwot wydatkowanych na ten cel przedstawia poniższa tabela.

Dodatki mieszkaniowe wypłacone przez UMiG w latach 2005-2007

Liczba osób, którym decyzją przyznano dodatek			Liczba przyznanych dodatków			Wartość przyznanych dodatków (w zł)		
2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
281	269	254	3.265	3.120	3.085	372.064	389.161	387.825

Dane Urzędu Miasta i Gminy w Koźminie Wielkopolskim.

W latach 2005-2007 Urząd Miasta i Gminy w Koźminie Wielkopolskim wypłacił odpowiednio 3.265 (dla 281 osób), 3.120 (dla 269 osób) i 3.085 (dla 254 osób) dodatków mieszkaniowych na łączną kwotę: w 2005 r. – 372.064 zł, w 2006 r. – 389.161 zł, a w 2007 r. – 387.825 zł.

Organizowanie placówek całodobowej opieki nie jest zadaniem samorządu gminnego, tym niemniej to pracownicy MGOPS-u kwalifikują i kierują za pośrednictwem właściwego Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie osoby do DPS-ów. W roku 2005 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim skierował do Domu Pomocy Społecznej 2 osoby, rok później 4 osoby, a w 2007 roku 7 osób.

Do DPS-ów trafiają osoby wymagające całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, a nie można im zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych. Osobę taką kieruje się do domu pomocy społecznej odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania, po uzyskaniu zgody tej osoby lub jej przedstawiciela ustawowego. Zarówno dla zainteresowanej osoby, jak i dla całego

systemu, skierowanie do domu pomocy społecznej jest zawsze ostatecznością, gdyż powoduje izolację osoby od jej naturalnego środowiska.

2.4. KWESTIA DZIECKA

Polityka społeczna zajmuje się dziećmi jako grupą wymagającą szczególnej troski i ochrony. Działalność na rzecz dzieci polega przede wszystkim na ochronie ich praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwienie dostępu do oświaty, służby zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka życiowego.

System opieki nad dziećmi potrzebującymi wsparcia organizują instytucje państwowe, samorządy, organizacje pozarządowe. Na system ten składają się:

- domy pomocy społecznej dla dzieci specjalnej troski,
- pogotowia opiekuńcze,
- domy dziecka,
- ośrodki szkolno-wychowawcze dla dzieci i młodzieży,
- ogniska wychowawcze,
- placówki środowiskowe zapobiegające niedostosowaniu społecznemu i osamotnieniu dzieci i młodzieży oraz zapewniające pomoc rodzicom mającym trudności w wychowaniu dzieci,
- wioski dziecięce,
- ośrodki adopcyjno-opiekuńcze,
- rodziny zastępcze,
- rodzinne domy dziecka,
- młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Wszystkie te placówki wyrównują szanse dzieci i młodzieży, niemniej dziecko, dla pełnego i harmonijnego rozwoju swojej osobowości, powinno wychowywać się w środowisku rodzinnym, w atmosferze szczęścia, miłości i zrozumienia.

W celu uzyskania informacji o problemach dzieci i młodzieży w lokalnym systemie kształcenia i wychowania zostały rozesłane do szkół gminy ankiety. Pozwoliły one zdiagnozować środowisko szkolne pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej wśród uczniów oraz uzyskać informacje o działaniach opiekuńczo-

wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych prowadzonych wśród dzieci i młodzieży. W sumie do badania przedłożono osiem ankiet – pięć ze Szkół Podstawowych (SP nr 1 i SP nr 3 w Koźminie Wielkopolskim., SP w Starej Obrze, SP w Mokronosie, SP w Borzęcicach) i po jednej z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Borzęcicach, Gimnazjum i I Liceum Ogólnokształcącego w Koźminie Wielkopolskim. W materiale badawczym respondenci oceniali głównie pozycję dzieci i młodzieży w środowisku lokalnym.

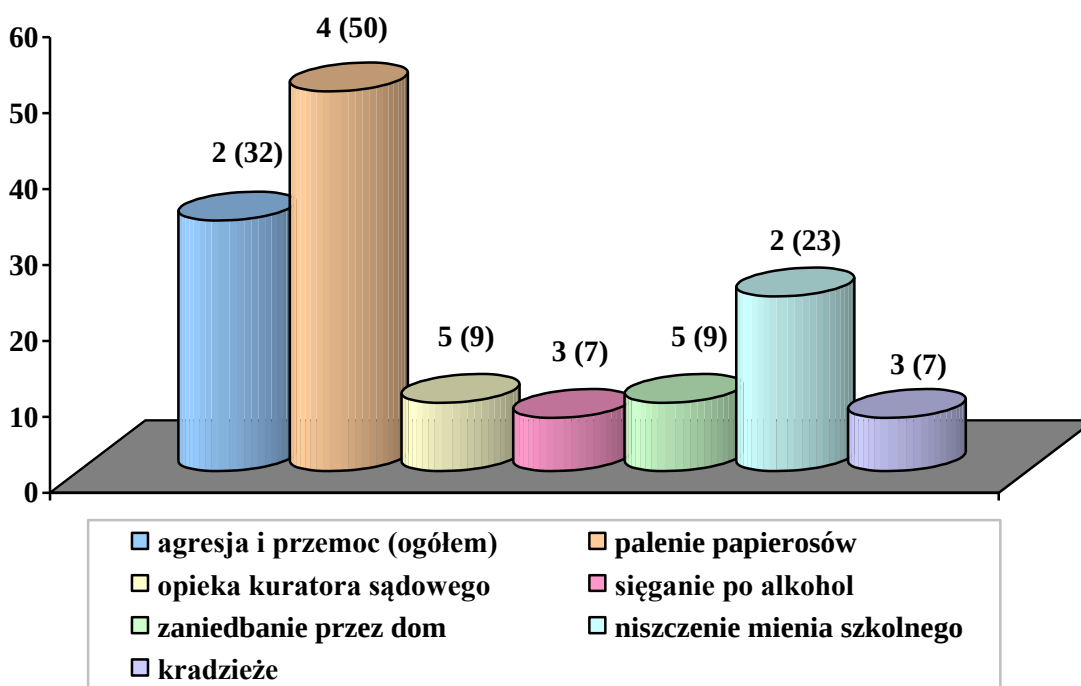
Poniższe tabela i wykres zawierają informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym problemów społecznych.

Problemy występujące w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy

Lp.	Cechy patologii społecznej	Obecność poszczególnych cech		
		występuje (liczba szkół)	liczba ujawnionych przypadków	nie występuje
1	Alkoholizowanie się	3	7	5
2	Narkotyzowanie się			8
3	Palenie papierosów	4	50	4
4	Ucieczki z domu			8
5	Kradzieże	3	7	5
6	Agresja i przemoc, w tym: poniżanie, zastraszanie, znęcanie się, bicie, wymuszanie pieniędzy, zmuszanie do palenia papierosów	2	33	6
7	Autoagresja	2	5	6
8	Przestępczość ujawniona	2	4	6
9	Niszczenie mienia szkolnego	2	23	6
10	Udział w grupach negatywnych	1	1	7
11	Opieka kuratora sądowego	5	9	3
12	Przemoc w rodzinie	3	2	5
13	Zaniedbanie przez dom	5	9	3
14	Wykorzystywanie seksualne			8

Badania własne Centrum AV.

Najczęściej występujące problemy w środowisku dzieci i młodzieży szkolnej (liczba szkół, w których stwierdzono dany problem, oraz liczba ujawnionych przypadków)

Badania własne Centrum AV.

Wskazując najistotniejsze kwestie, pedagodzy korzystali z zamkniętego zestawu kategorii, mając do wyboru 14 zmiennych. Stwierdzając obecność poszczególnych cech, podawali jednocześnie liczbę występujących przypadków. Do problemów społecznych najczęściej występujących na terenie szkoły i w domu rodzinnym uczniów zaliczyli sięganie po środki uzależniające (papierosy, alkohol), stosowanie agresji i przemocy w grupie rówieśniczej, niszczenie mienia szkolnego, zaniedbanie przez dom, potrzebę sprawowania opieki przez kuratora sądowego oraz kradzieże.

Zasoby i oferta szkolna

Wszystkie ankietowane szkoły zapewniają dostęp do sieci Internet, sześć umożliwia korzystanie z sali gimnastycznej, a siedem prowadzi dożywianie uczniów (zapotrzebowanie na tę formę pomocy jest większe przynajmniej o 31 posiłków). W żadnej ze szkół nie ma klas integracyjnych. Cztery placówki zatrudniają pedagoga, siedem pielęgniarkę, a jedna logopedę. Wszystkie placówki oferują zajęcia dodatkowe (m.in. różnorodne tematycznie koła zainteresowań i zajęcia sportowe), a dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zajęcia wyrównawcze (6 szkół), korekcyjno-

kompensacyjne (5), logopedyczne (4), rewalidacyjne i z zakresu gimnastyki korekcyjnej (po 1).

Problemy uczniów i szkoły w pytaniach otwartych

Określając problemy uczniów w pytaniach otwartych, ankietowani wskazywali głównie na trudną sytuację materialno-bytową rodzin (szczególnie wielodzietnych) i ich ubożenie powodowane bezrobociem (niejednokrotnie zmuszającym członków rodzin do emigracji zarobkowej i powodującym zjawisko tzw. eurosieroctwa) oraz niskimi dochodami oraz dysfunkcje występujące w domu odnoszące się do zaniedbania dzieci i uzależnień rodziców (od alkoholu). Ponadto zwracali uwagę na przypadki niszczenia mienia szkolnego, kradzieży oraz stosowania agresji i przemocy w grupie rówieśniczej.

Działania profilaktyczne i naprawcze oraz badania konieczne do podjęcia

Określając działania profilaktyczne i naprawcze konieczne do przeprowadzenia na terenie szkoły, badani wskazywali na potrzebę eliminowania przejawów niedostosowania społecznego wśród uczniów (nieposłuszeństwa, agresji i przemocy, przypadków opuszczania zajęć). Podkreślali znaczenie pedagogizacji rodziców i intensyfikowania działań profilaktycznych w zakresie uzależnień (w tym od internetu) oraz agresji i przemocy prowadzonych wspólnie z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną. Zwracali również uwagę na konieczność kształtowania postaw asertywnych.

Podejmując kwestię badań koniecznych do przeprowadzenia wśród dzieci, młodzieży i rodziców, pedagodzy stwierdzili, iż należy przede wszystkim prowadzić wywiady środowiskowe, obserwacje, badania ankietowe oraz rozmowy indywidualne i grupowe w celu lepszego rozpoznania sytuacji rodzin uczniów, zdiagnozowania aktualnych problemów, zagrożeń i potrzeb (m.in. w zakresie oferty spędzania czasu wolnego) oraz poznania oczekiwań co do działalności profilaktycznej. Jednocześnie postulowali potrzebę utworzenia w każdej szkole świetlicy socjoterapeutycznej i prowadzenia badań lekarskich (stomatologicznych i pediatrycznych).

Bezpieczeństwo w gminie

Według ankietowanych na terenie gminy są rejonu wymagające szczególnej interwencji ze względu na sytuację dziecka. Do takich miejsc zaliczono: park obok budynków RSP w Starej Obrze, a w Koźminie Wielkopolskim park miejski, okolice

dworca PKP, staw przy ul. Wierzbowej, Stary Rynek, Nowy Rynek, ul. Łukomskiego oraz stadion (w godzinach wieczornych).

Potrzeby dzieci i młodzieży

Analizując potrzeby dzieci i młodzieży, ankietowani wskazywali głównie na konieczność zapewnienia szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego m.in. poprzez ułatwienia w dostępie do ośrodków kultury i sportu oraz dofinansowanie przez gminę wycieczek i kolonii. Zwracali uwagę na potrzebę zwiększenia pomocy rzeczowej i finansowej dla uczniów z rodzin ubogich, np. w formie bezpłatnego udostępniania podręczników. Podkreślali znaczenie działań profilaktycznych w obszarach uzależnień, agresji i przemocy oraz rolę współpracy z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Możliwości przyczynienia się przez szkoły do poprawy sytuacji dziecka

Zastanawiając się nad tym, w jaki sposób szkoła może się przyczynić do poprawy sytuacji dziecka, pedagodzy wskazywali m.in. na możliwość organizowania zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (np. poprzez udostępnienie bazy lokalowej). Podkreślali, że dzięki dobrej znajomości lokalnego środowiska są w stanie wcześniej zidentyfikować problemy dzieci i rodzin i wspólnie z MGOPS-em znaleźć sposoby ich rozwiązania. W związku z potrzebą pedagogizacji rodziców, pedagodzy deklarowali pomoc w organizowaniu konsultacji w placówkach specjalistycznych. Ponadto zgłaszali gotowość prowadzenia świetlic socjoterapeutycznych (przy odpowiednim wsparciu finansowym) oraz propagowania postaw charytatywnych, idei wolontariatu i zasad zdrowego stylu życia.

Według ankietowanych przedstawione powyżej kwestie należałoby podjąć w lokalnym programie opieki na dziećmi i młodzieżą.

2.4.1. SYTUACJA DZIECKA I RODZINY W PERSPEKTYWIE PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNEJ I ZESPOŁU KURATORSKIEJ SŁUŻBY SĄDOWEJ SĄDU REJONOWEGO

Informacji o sytuacji dziecka w środowisku lokalnym dostarczają również działające na danym terenie Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna i Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego.

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Krotoszynie przedstawione w poniższej tabeli dotyczą dzieci i młodzieży z terenu gminy Koźmin Wielkopolski i odnoszą się do trudności edukacyjnych, liczby wydanych opinii i orzeczeń (formy pomocy pośredniej), a także form pomocy bezpośredniej realizowanych jako porady (trudności emocjonalne, wychowawcze) w 2007 roku.

Formy pomocy świadczonej w 2007 roku dzieciom i młodzieży z terenu gminy przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Krotoszynie

Opinia w sprawie:	Przedszkole	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna/zawodowa
Odroczenie obowiązku szkolnego	1			
Pozostawienie ucznia klasy I-III na drugi rok		1		
Zwolnienie z nauki drugiego j. obcego				2
Dostosowanie wymagań edukacyjnych do indywidualnych potrzeb ucznia		44	23	14
Dostosowanie warunków i formy sprawdzianu w szkole podstawowej do indywidualnych potrzeb ucznia		6		
Dostosowanie warunków i formy egzaminu gimnazjalnego do indywidualnych potrzeb ucznia			6	
Dostosowanie warunków i formy egzaminu dojrzałości do indywidualnych potrzeb ucznia				6
Przyjęcie ucznia gimnazjum do oddziału przysposabiającego do pracy			9	
Objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w przedszkolu	30			
Objęcie dziecka pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole lub placówce		18	3	

Inne opinie o przebadanych	2	1	1	4
Przesiewowe badania logopedyczne	61			
Porady bez badań	2	8	4	2
Orzeczenie w sprawie:				
z upośledzeniem umysłowym		4	12	1
z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym		5	5	
o potrzebie zajęć rewalidacyjno-wychowawczych		1		
o potrzebie indywidualnego nauczania		3		2

Dane Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Krotoszynie.

Pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Krotoszynie w 2007 roku przeprowadzili w szkołach gminy Koźmin Wielkopolski następujące szkolenia dla uczniów, nauczycieli i rodziców:

- w Szkole Podstawowej nr 1 w Koźminie Wielkopolskim – „Jak się uczyć?”, „Trening zastępowania agresji”, „Zasady działania PPP”;
- w Szkole Podstawowej nr 3 w Koźminie Wielkopolskim – „Struktura i funkcjonowanie klasy jako grupy”, „Tolerancja w moich oczach”, „Próg przejścia z klasy III do IV”, „Próg przejścia z klasy 0 do kl. I”, „Jak być asertywnym?”;
- w Szkole Podstawowej w Borzęciczkach – „O wychowaniu. Powinności szkoły, powinności rodzica”;
- w Gimnazjum w Koźminie Wielkopolskim – „Klasa jako grupa”, „Agresja wśród dzieci”, „Orientacja szkolna i zawodowa”;
- w Liceum Ogólnokształcącym w Koźminie Wielkopolskim – „Orientacja szkolna i zawodowa”, „Zagadnienie stresu przedegzaminacyjnego”.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych, kurator sądowy jest organem wykonawczym sądu i realizuje zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Działania pomocowe realizowane przez kuratorów wynikają ze wskazań sądu opartych na art. 100 Kodeksu rodzinnego. Pomoc

ta ma charakter niematerialny i dotyczy umożliwienia właściwego wykonywania władzy rodzicielskiej.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Krotoszynie, w 2007 roku nadzorem kuratora sądowego na terenie gminy Koźmin Wielkopolski objętych było siedem osób zobowiązanych do podjęcia leczenia odwykowego typu stacjonarnego (5 osób) lub niestacjonarnego (2 osoby), dziewięcioro nieletnich z uwagi na demoralizację (6) lub z uwagi na popełnione czyny karalne (3) oraz 15 rodziców (posiadających 28 małoletnich dzieci), którym ograniczono władzę rodzicielską, w tym 4 rodziców z powodu problemu alkoholowego oraz 11 rodziców z powodu innych dysfunkcji.

Dozorem kuratorskim w 2007 roku objętych było 56 mieszkańców gminy Koźmin Wielkopolski, w tym 3 osoby przebywające na przedterminowym zwolnieniu z odbycia reszty kary pozbawienia wolności, 50 osób, wobec których warunkowo zawieszono wykonywanie kary pozbawienia wolności, oraz 3 osoby, którym warunkowo umorzono postępowanie karne. Z funduszu postpenitencjarnego Sądu Rejonowego w Krotoszynie udzielono pomoc dwóm mieszkańcom gminy Koźmin Wielkopolski.

2.5. KWESTIA OSÓB BEZROBOTNYCH

Statystyki dotyczące bezrobocia w znacznym stopniu zniekształcają obraz zjawiska ze względu na duży stopień tzw. bezrobocia utajonego oraz powszechności „pracy na czarno”. Bezrobocie powoduje, iż standard życia wielu ludzi stale się obniża i rozszerza się obszar patologii społecznej.

Bezrobotnym, zgodnie z definicją ustawową, jest osoba pozostająca bez pracy, ale jednocześnie zdolna i gotowa do jej podjęcia w pełnym wymiarze czasu. Bezrobocie, przyczyniając się do zubożenia materialnego, w bezpośredni sposób wpływa na poziom życia rodzin, wywierając negatywne skutki, zwłaszcza w postaci:

- dezintegracji rodziny,
- zmniejszenia siły wsparcia emocjonalnego i solidarności pomiędzy członkami rodziny,
- zwiększenia ryzyka zaistnienia patologii życia społecznego.

Długookresowe bezrobocie ma wpływ na ekonomiczną i psychospołeczną sferę życia człowieka bezrobotnego oraz jego rodzinę. Jednym z pierwszych skutków utraty pracy jest obniżenie standardu życia rodziny, także wtedy, gdy otrzymywane są świadczenia kompensujące płacę. Sytuacja materialna osób dotkniętych bezrobociem zależy od ich standardu życia w czasie trwania zatrudnienia, a zwłaszcza od posiadanych dóbr trwałego użytku, oszczędności i długów.

Duże znaczenie ma poziom, od którego zaczyna się proces degradacji ekonomicznej i społecznej. W najbardziej dramatycznej sytuacji są rodziny świadczeniobiorców pomocy społecznej, które od dawna korzystały z systemu wsparcia socjalnego z powodu np. niskich dochodów, wielodzietności, inwalidztwa. Trudności finansowe w takich rodzinach prowadzą do drastycznych ograniczeń wydatków nawet na podstawowe potrzeby bytowe.

Problem bezrobocia dotyczy nie tylko osoby nim dotkniętej, lecz także całej rodziny. Pogorszenie stanu funkcjonowania rodziny jest proporcjonalne do okresu pozostawania bez pracy, co przejawia się problemami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą czy zanikiem autorytetu rodzicielskiego. Może także prowadzić do rozpadu rodziny. W tych okolicznościach pojawia się również groźba przyjmowania przez dzieci negatywnych wzorów osobowych, a w konsekwencji dziedziczenia statusu bezrobotnego.

Wzrost liczby bezrobotnych świadczeniobiorców powoduje przyrost ilości zadań z zakresu pomocy społecznej oraz zwiększenie puli wydatków na udzielanie pomocy. Sytuacja taka wymusza również konieczność dostosowania dotychczasowych form działania do nowych potrzeb. Ponieważ możliwości budżetu państwa i samorządu lokalnego są ograniczone, podstawowego znaczenia w pomocy w wychodzeniu z bezrobocia nabiera praca socjalna, która przyjmuje zróżnicowane formy.

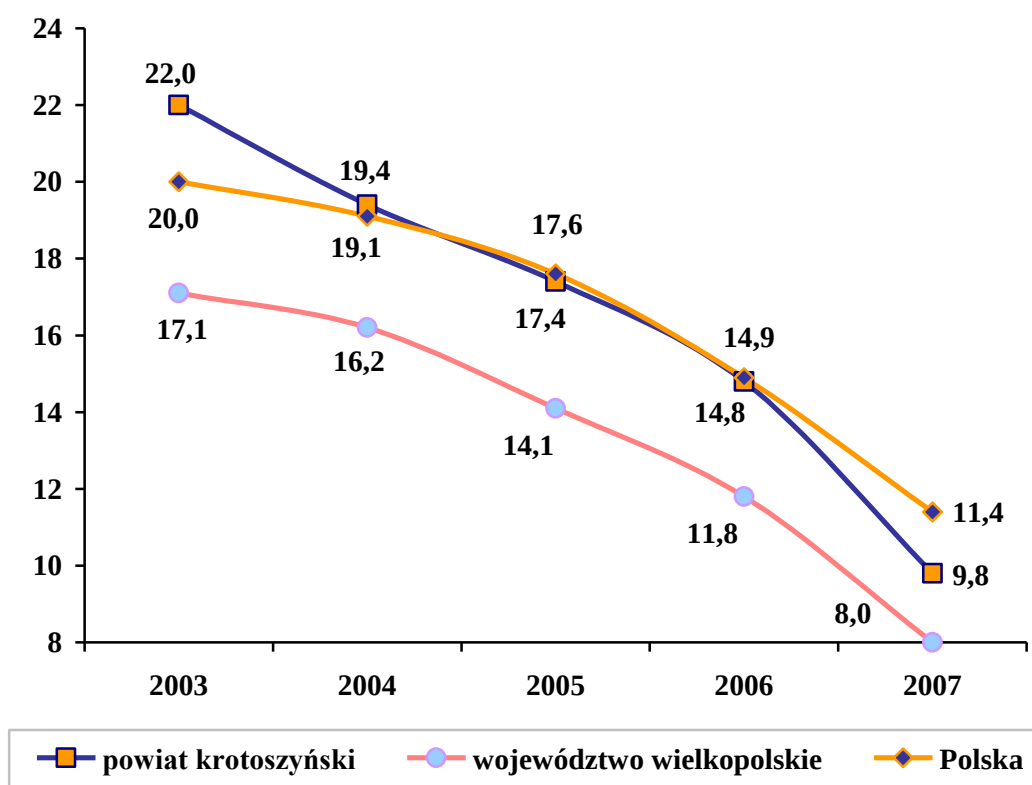
Praca socjalna prowadzona przez pracowników socjalnych to między innymi pomoc w planowaniu nowych koncepcji życia zawodowego, rozbudzanie motywacji do działania ukierunkowanego na zatrudnienie oraz technika kontraktu socjalnego, która pozwala na uzależnienie pomocy – formy, wysokości i okresu wypłacania świadczenia – od aktywności bezrobotnego i jego rodziny.

Niepokojący jest wpływ bezrobocia na zachowania patologiczne. Szczególnie niebezpiecznym zjawiskiem staje się przemoc w rodzinie. Długie pozostawanie bez pracy

stymuluje procesy dezintegracji życia rodzinnego. Przymusowa bezczynność zawodowa i nieuregulowany tryb życia wyzwalają zachowania dewiacyjne, skierowane na rodzinę i lokalne środowisko społeczne. Negatywne emocje związane z sytuacją bezrobocia przenoszone są na najbliższych – ofiarami przemocy i złego traktowania są najczęściej kobiety i dzieci. Długotrwałe bezrobocie, z jego negatywnymi konsekwencjami psychospołecznymi, wymaga stosowania odpowiednich form oddziaływań.

Poniższy wykres przedstawia stopę bezrobocia w powiecie krotoszyńskim, w województwie wielkopolskim i w kraju w latach 2003-2007.

Stopa bezrobocia w powiecie, w województwie i w kraju w latach 2003-2007

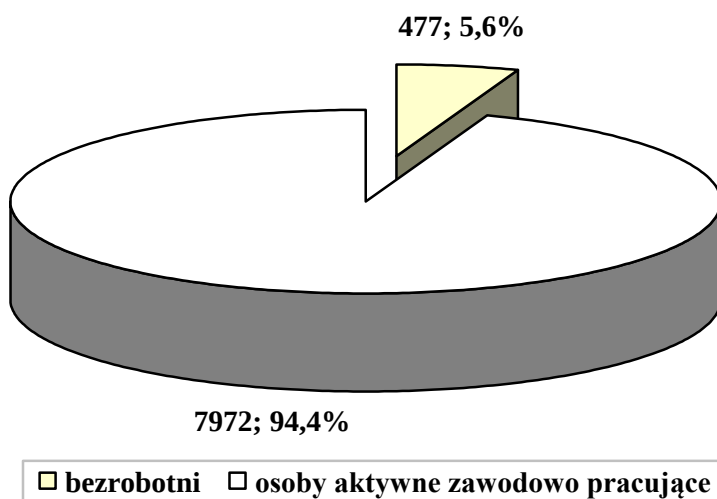
Dane Głównego Urzędu Statystycznego.

Stopa bezrobocia to procentowy udział liczby bezrobotnych w liczbie cywilnej ludności aktywnej zawodowo, ale bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Analizując powyższy wykres, należy stwierdzić, iż w latach 2003-2007 powiat krotoszyński charakteryzował się zdecydowanie wyższą, w stosunku do województwa wielkopolskiego, stopą bezrobocia.

W stosunku do kraju stopa bezrobocia w powiecie była wyższa w 2003 roku, zbliżona w latach 2004-2006 i niższa w 2007 roku. Generalnie w skali całego kraju mamy do czynienia ze zmniejszaniem się stopy bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie na dzień 31 grudnia 2007 roku w gminie Koźmin Wielkopolski pozostawało zarejestrowanych 477 bezrobotnych. Wśród nich większą liczebnie grupą były kobiety, które stanowiły 73,6% ogółu bezrobotnych w gminie (351 osób). Należy dodać, że poziom bezrobocia odnotowany w statystykach instytucji rynku pracy może być różny od rzeczywistej liczby informującej o osobach pozostających bez pracy.

Bezrobotni i osoby aktywne zawodowo pracujące w gminie z końcem 2007 roku

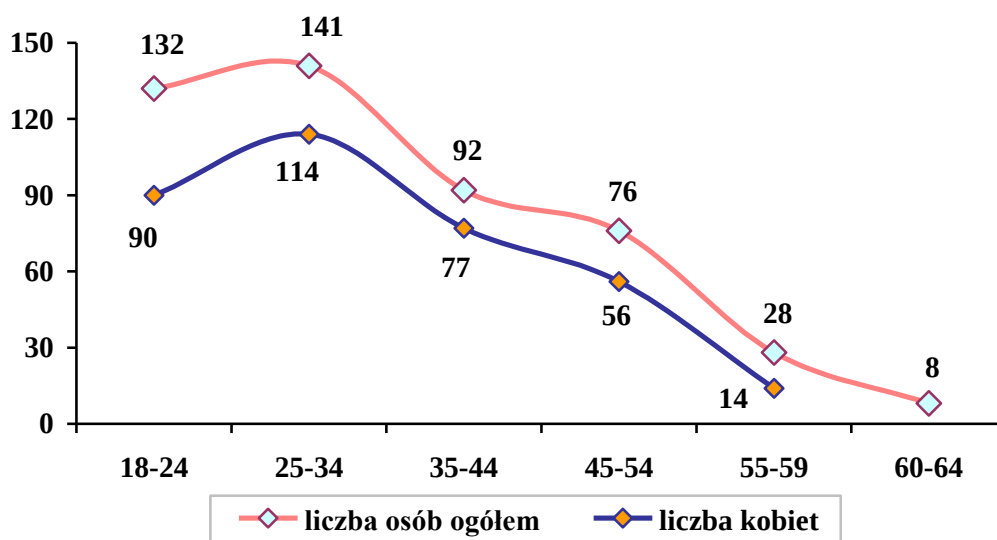

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Spośród 8.449 osób z terenu gminy Koźmin Wielkopolski będących w wieku produkcyjnym z końcem 2007 roku 5,6% pozostawało bez zatrudnienia.

Dla scharakteryzowania zjawiska bezrobocia w gminie niezwykle ważna jest analiza danych dotyczących podziału bezrobotnych według wieku, czasu pozostawania bez pracy, stażu pracy i wykształcenia. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe wykresy.

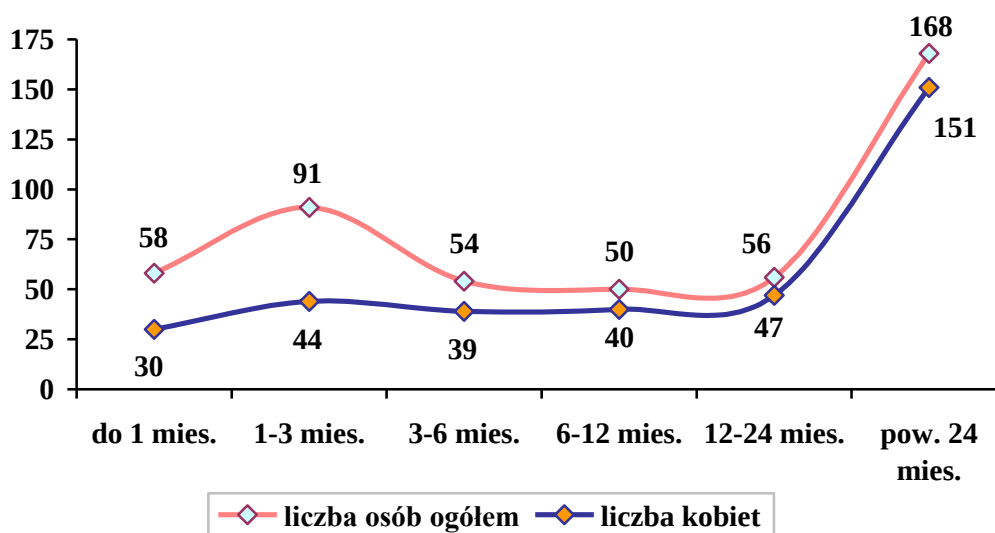
Bezrobotni z terenu gminy według wieku z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Z końcem 2007 roku w grupie bezrobotnych najwięcej było osób w wieku 25-34 i 18-24 lata. Były to osoby o krótkim stażu zawodowym lub bez doświadczeń na rynku pracy. Największy udział kobiet wśród ogółu bezrobotnych zarejestrowano w przedziale wiekowym 35-44 lata (70,8%).

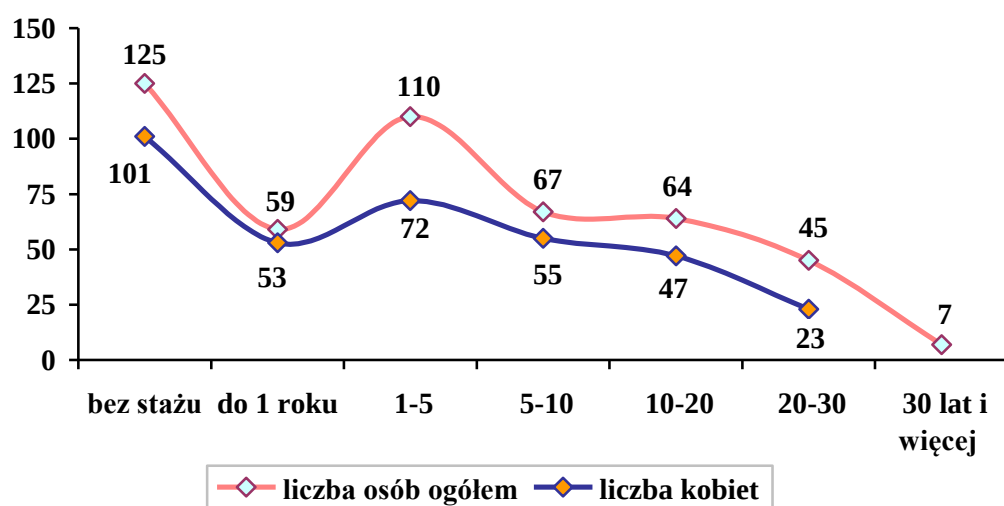
Bezrobotni z terenu gminy według czasu pozostawania bez pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Powrót do pracy jest tym trudniejszy, im dłuższy jest okres pozostawania poza zatrudnieniem, co wyraźnie widać na powyższym zestawieniu. Brak pracy może powodować nieodwracalne szkody nie tylko ekonomiczne, ale przede wszystkim społeczne, łącznie z daleko idącą demoralizacją i wykluczeniem osób pozostających bez zatrudnienia. Długotrwale bezrobotni, którzy z końcem 2007 roku stanowili najliczniejszą grupę pozostających bez pracy w gminie, często nie są w stanie samodzielnie wrócić do zatrudnienia, stąd tak ważne w ich przypadku są: poradnictwo zawodowe, praca socjalna oraz kluby integracji społecznej. Kobiety wśród długotrwale bezrobotnych (12 miesięcy i więcej) stanowiły 86,9%.

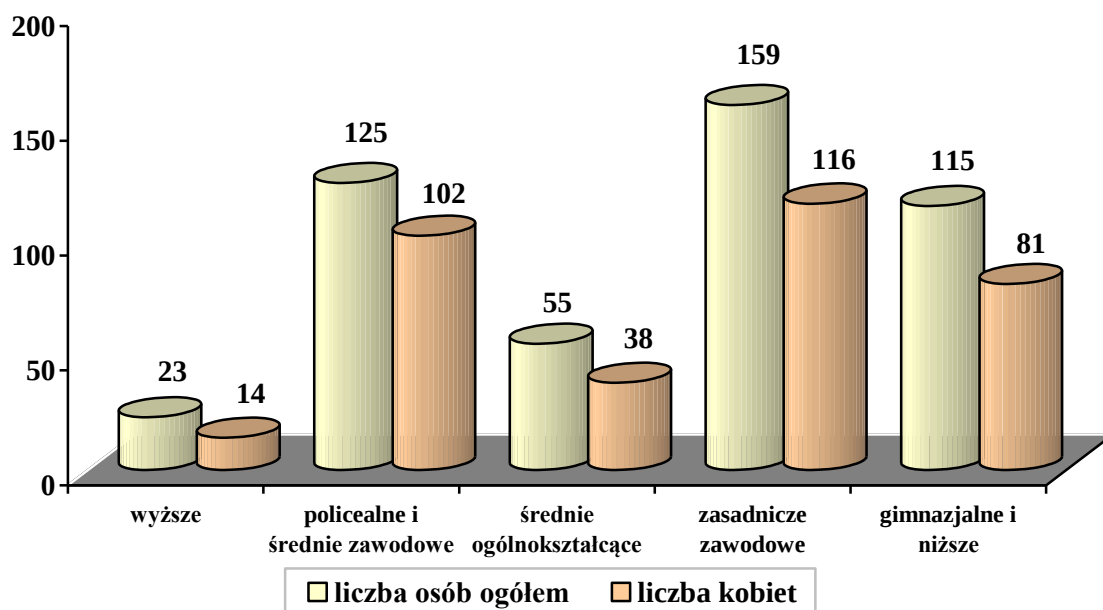
Bezrobotni z terenu gminy według stażu pracy z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Staż pracy warunkujący zdobycie doświadczenia zawodowego jest cechą niezwykle pożądaną przez pracodawców. Z końcem 2007 roku najliczniejszą grupę bezrobotnych w gminie stanowiły osoby bez stażu pracy oraz o krótkim stażu – od roku do pięciu lat. W programach aktywizujących osoby bezrobotne należy zatem zwrócić szczególną uwagę na absolwentów, tak by mieli możliwość zdobycia pierwszych doświadczeń zawodowych. Największy udział procentowy bezrobotnych kobiet zanotowano w grupie ze stażem do 1 roku – 89,8% oraz ze stażem pracy od 5 do 10 lat – 82%.

Bezrobotni z terenu gminy według wykształcenia z końcem 2007 roku

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Krotoszynie.

Z końcem 2007 roku zdecydowanie lepszą sytuację na lokalnym rynku pracy posiadały osoby z wykształceniem wyższym; tych w rejestrach bezrobotnych figurowało najmniej. Problem bezrobocia w największym stopniu dosięgał osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym oraz gimnazjalnym i niższym. Zestawiając ten fakt z sytuacją na rynku pracy, należy nadal zachęcać młodzież do zdobywania wykształcenia, natomiast w przypadku osób już bezrobotnych szczególny nacisk należy położyć na szkolenia, doksztalcanie i zmianę kwalifikacji zawodowych.

2.6. KWESTIA UZALEŻNIEŃ

Problemy wynikające z picia alkoholu i zażywania narkotyków stanowią obecnie jedną z poważniejszych kwestii społecznych. Zjawisko to ma istotny wpływ zarówno na poczucie bezpieczeństwa społecznego (wzrasta liczba nieletnich nietrzeźwych sprawców przestępstw, ale również nieletnich nietrzeźwych ofiar), jak również ogólny stan zdrowia populacji, zdolność do konkurencji na coraz bardziej wymagającym rynku pracy, a także na relacje interpersonalne z rówieśnikami i środowiskiem rodzinnym.

Liczba osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych jest trudna do ustalenia. Z jednej strony możemy się opierać na danych szacunkowych

ustalonych dla populacji, m.in. przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, które prezentuje poniższe zestawienie, z drugiej na danych przedstawianych przez poszczególne instytucje podejmujące kwestie uzależnień w swej działalności statutowej.

Populacje osób, u których występują różne kategorie problemów alkoholowych

		W Polsce 38,6 mln	W mieście 100 tys. mieszk.	W mieście 25 tys. mieszk.	W gminie 10 tys. mieszk.
Liczba osób uzależnionych od alkoholu	ok. 2% populacji	ok. 800 tys.	ok. 2.000 osób	ok. 500 osób	ok. 200 osób
Dorośli żyjący w otoczeniu alkoholika (współmałżonkowie, rodzice)	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Dzieci wychowujące się w rodzinach alkoholików	ok. 4% populacji	ok. 1,5 mln	ok. 4.000 osób	ok. 1.000 osób	ok. 400 osób
Osoby pijące szkodliwie	5-7% populacji	2-2,5 mln	5.000-7.000 osób	1.250-1.750 osób	ok. 500-700 osób
Ofiary przemocy domowej w rodzinach z problemem alkoholowym	2/3 osób dorosłych oraz 2/3 dzieci z tych rodzin	razem ok. 2 mln osób: dorosłych i dzieci	ok. 5.300 osób: dorosłych i dzieci	ok. 1.330 osób: dorosłych i dzieci	ok. 530 osób: dorosłych i dzieci

Dane szacunkowe Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Definiując problem alkoholizmu, przyjmuje się, że jest to całokształt problemów związanych z używaniem napojów alkoholowych. Rozumie się przez to zarówno upośledzenie decyzji dotyczących rozpoczynania picia alkoholu, jak i polegających na niemożności przerwania picia alkoholu. Problem alkoholizmu rozpatrywany jest w dwóch płaszczyznach:

- jako choroba alkoholowa (utrata kontroli picia, niemożność utrzymania się w abstynencji);
- jako zagrożenie spożycia napojów alkoholowych i akceptowanych przez społeczeństwo wzorów picia, co stwarza konieczność poszukiwania alkoholu.

Rozmiary zjawiska uzależnień odnotowane w oficjalnych statystykach różnią się od faktycznego stanu. Najlepiej widać to w sferze odczuć społecznych mieszkańców, którzy bardzo często wskazują na uzależnienia jako poważny problem społeczny.

Spośród 402 rodzin, którym w 2007 roku Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim udzielił wsparcia, 22 rodziny liczące 76 osób swą trudną sytuację życiową tłumaczyło problemem alkoholowym. W analizowanym roku z tytułu narkomanii miejscowy Ośrodek nie świadczył pomocy, co jednak nie oddaje pełnej skali zjawiska.

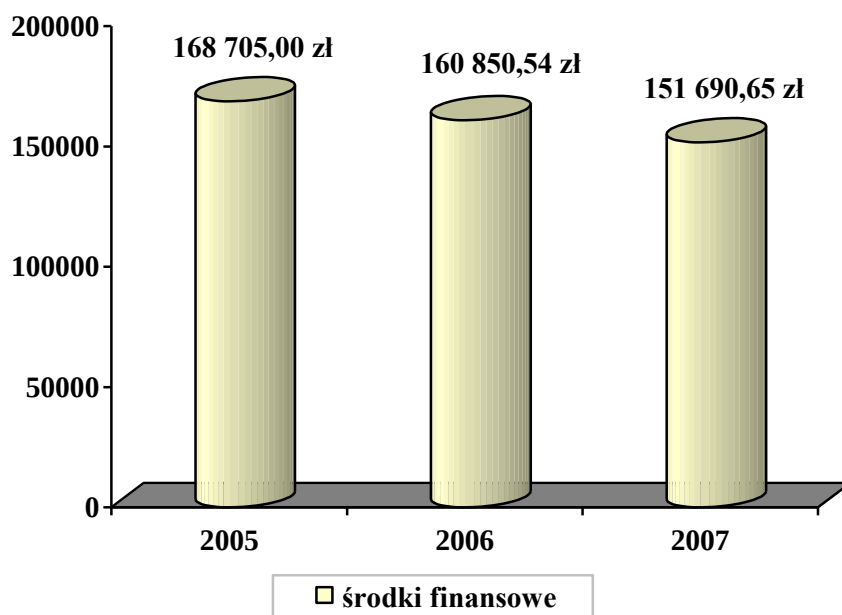
Aby eliminować niekorzystny wpływ uzależnień na społeczność gminy, konieczne jest prowadzenie działań o charakterze profilaktycznym oraz różnych form promocji zdrowego stylu życia. Ważną rolę odgrywa w tym procesie uchwalany corocznie przez Radę Miejską program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Do jego głównych zadań w 2007 roku należało:

- zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych lub zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych oraz ich rodzin,
- tworzenie i doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinach, w których występują problemy alkoholowe lub narkotykowe poprzez wdrażanie procedur interwencji wobec przemocy domowej „Niebieska Karta” oraz współpracę z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Miejsko-Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej i Policją,
- tworzenie systemu działań profilaktycznych zmniejszających zagrożenia wśród młodzieży,
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych lub narkotykowych.

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Miejsko-Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koźminie Wielkopolskim w ramach przysługujących jej uprawnień. W 2007 roku Komisja rozpatrzyła 54 wnioski dotyczące skierowania na leczenie odwykowe osób uzależnionych; z czego w przypadku 8 osób wystąpiła do sądu z wnioskiem o przymusowe leczenie. W analizowanym roku członkowie Komisji dokonali również 7 kontroli punktów sprzedających napoje alkoholowe.

Poniższy wykres przedstawia wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Koźmin Wielkopolski w latach 2005-2007.

Środki finansowe służące rozwiązywaniu problemów uzależnień w gminie w latach 2005-2007

Dane Miejsko-Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Koźminie Wielkopolskim.

Wielkość środków przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych w gminie Koźmin Wielkopolski w latach 2005-2007 ulegała zmniejszeniu. W 2005 roku wyniosła 168.705 zł, w roku następnym spadła do 160.850,54 zł, a w 2007 roku została obniżona do 151.690,65 zł.

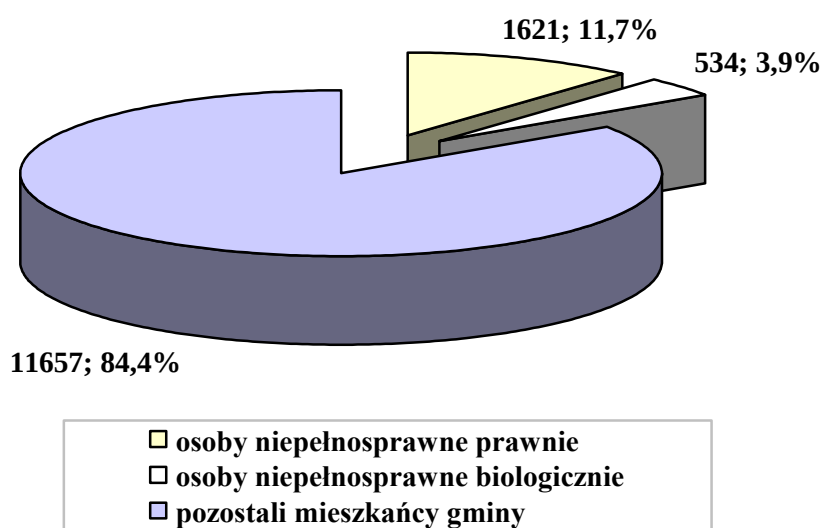
2.7. KWESTIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W rozumieniu ustawy o pomocy społecznej niepełnosprawność oznacza stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji. Tymczasem obecnie niepełnosprawność jest również rozumiana jako wynik barier społecznych, ekonomicznych oraz fizycznych, jakie jednostka napotyka w środowisku zamieszkania. W związku z tym polityka społeczna powinna promować aktywne działania na

wszystkich sferach życia społecznego oraz aktywnie wspierać wszelkie działania na rzecz równouprawnienia osób niepełnosprawnych, a także przeciwdziałać ich dyskryminacji i tworzyć mechanizmy wyrównujące szanse życiowe oraz warunki do korzystania z przysługujących im praw.

Poniższy wykres prezentuje udział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Koźmin Wielkopolski w ogólnej liczbie mieszkańców w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne a ludność gminy w 2002 roku

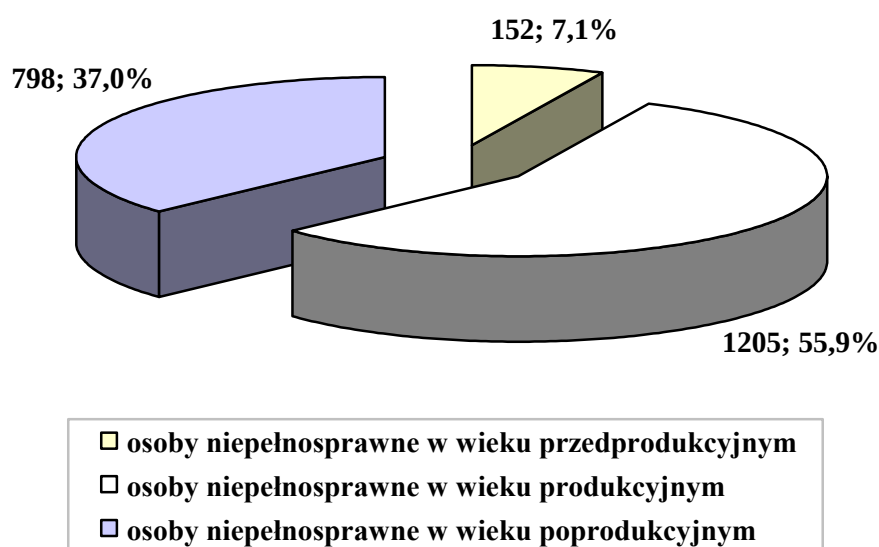
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W roku 2002 w gminie Koźmin Wielkopolski zamieszkiwało 2.155 osób niepełnosprawnych (w tym 1.035 mężczyzn i 1.120 kobiet), co stanowiło 15,6% ogółu mieszkańców gminy.

Niepełnosprawni są silnie zróżnicowaną grupą, nie tylko pod względem stopnia niepełnosprawności, ale także wieku, wykształcenia i źródła utrzymania. W skali całego kraju zdecydowana większość osób niepełnosprawnych – 84% – utrzymuje się głównie ze świadczeń społecznych: rent, emerytur i zasiłków (w 2007 roku z powodu niepełnosprawności z pomocy społecznej w gminie skorzystało 116 rodzin liczących 314 osób i była to piąta, pod względem liczby beneficjentów, przyczyna udzielania wsparcia; trzecią była długotrwała lub ciężka choroba – 153 rodziny liczące 407 osób). Jedynie dla 8% tej populacji główne źródło utrzymania stanowi praca, zaś kolejne 8% pozostaje na utrzymaniu innych osób, nie posiadając własnych środków na przeżycie. Prawie połowa

osób niepełnosprawnych legitymuje się co najwyżej wykształceniem podstawowym, a to znacznie utrudnia wejście na rynek pracy i utrzymanie zatrudnienia. Poniższe wykresy przedstawiają podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Koźmin Wielkopolski według ekonomicznych grup wieku oraz strukturę ich wykształcenia w 2002 roku.

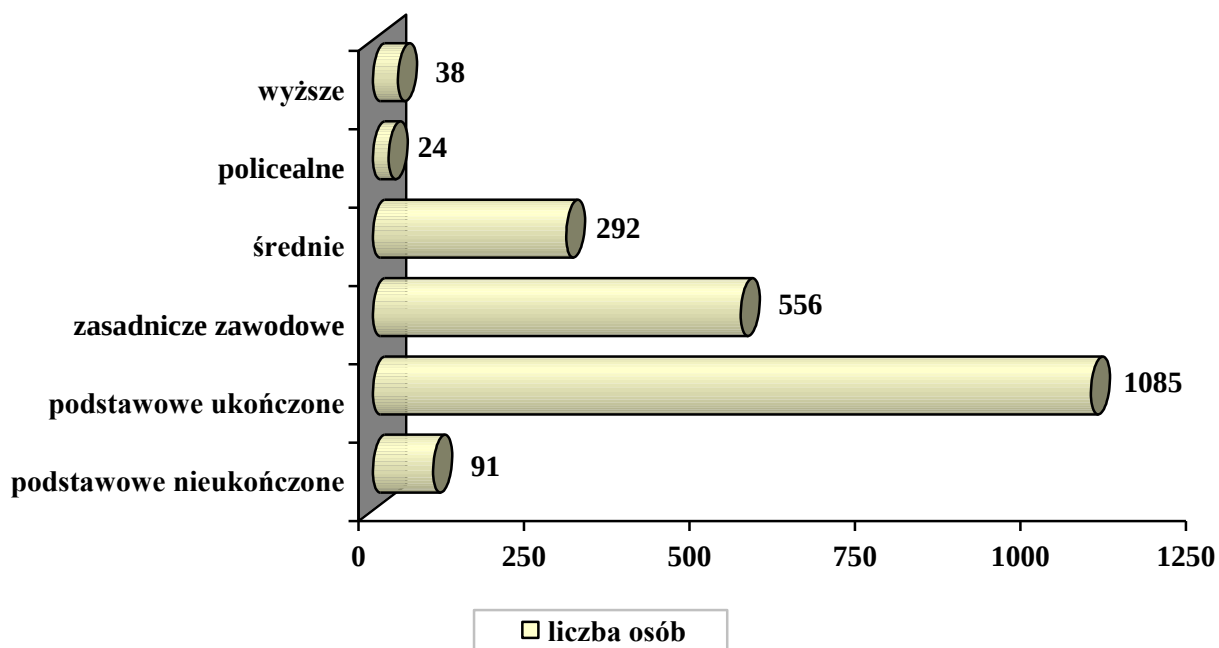
Osoby niepełnosprawne w gminie według ekonomicznych grup wieku w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku ponad połowa niepełnosprawnych w gminie (55,9%) była w wieku produkcyjnym (1.205 osób), co było zjawiskiem niepokojącym. Liczną grupę reprezentowały osoby w wieku poprodukcyjnym (798 osób), Najmniejszą liczebnie grupę stanowiły dzieci i młodzież – łącznie 152 osoby.

Osoby niepełnosprawne w gminie w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia w 2002 r.

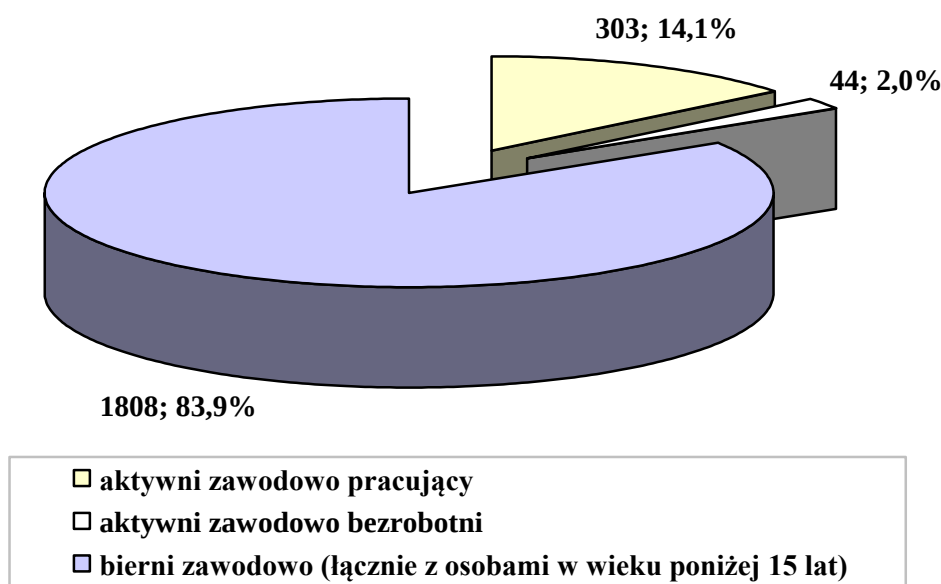
Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku najliczniejszą grupę niepełnosprawnych w gminie stanowiły osoby z wykształceniem podstawowym ukończonym – 1.085 osób.

Osoby niepełnosprawne są bardzo zróżnicowaną grupą ludzi, w związku z tym konieczna jest polityka, która będzie respektować tę różnorodność. Szczególnej uwagi wymagają osoby o złożonych, wielorakich potrzebach uzależniających je od pomocy innych oraz ich rodziny. Niepełnosprawni – co pokazuje powyższy wykres – są często gorzej wykształceni, co zdecydowanie utrudnia ich funkcjonowanie na rynku pracy. Rodziny posiadające niepełnosprawne dzieci wymagają szczególnej uwagi, jeżeli chodzi o ich edukację i społeczne włączanie oraz możliwości rehabilitacyjne.

Poniższy wykres przedstawia podział osób niepełnosprawnych z terenu gminy Koźmin Wielkopolski według aktywności ekonomicznej w 2002 roku.

Osoby niepełnosprawne w gminie według aktywności ekonomicznej w 2002 roku

Dane Narodowego Spisu Powszechnego 2002.

W 2002 roku zdecydowana większość osób niepełnosprawnych w gminie była bierna zawodowo – 1.808 osób. Wśród aktywnych zawodowo zarejestrowano 303 osoby pracujące i 44 osoby pozostające bez pracy.

W przypadku osób niepełnosprawnych szczególnych wysiłków wymaga ich rehabilitacja społeczna i zawodowa, tj. m.in.: promocja dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia oraz budowa systemu wsparcia dla osób chorych psychicznie, których systematycznie przybywa. Wspomniane działania stwarzają możliwość integracji tej grupy osób z pozostałą częścią społeczeństwa. Jednocześnie nadal powinny być konsekwentnie likwidowane bariery architektoniczne, komunikacyjne oraz transportowe, utrudniające osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w społeczeństwie.

Integracja społeczna osób niepełnosprawnych przez pracę stanowi w Polsce bardzo wymagające i trudne do realizacji zadanie. Istnieje wiele czynników wpływających niekorzystnie na zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Po stronie podażowej są to (poza relatywnie niskimi kwalifikacjami osób niepełnosprawnych): słabe motywacje i liczne bariery instytucjonalno-infrastrukturalne, a po stronie popytu na pracę: niechęć pracodawców i w konsekwencji znaczny koszt ich motywowania oraz ogólnie trudny rynek pracy, charakteryzujący się słabą dynamiką tworzenia miejsc pracy.

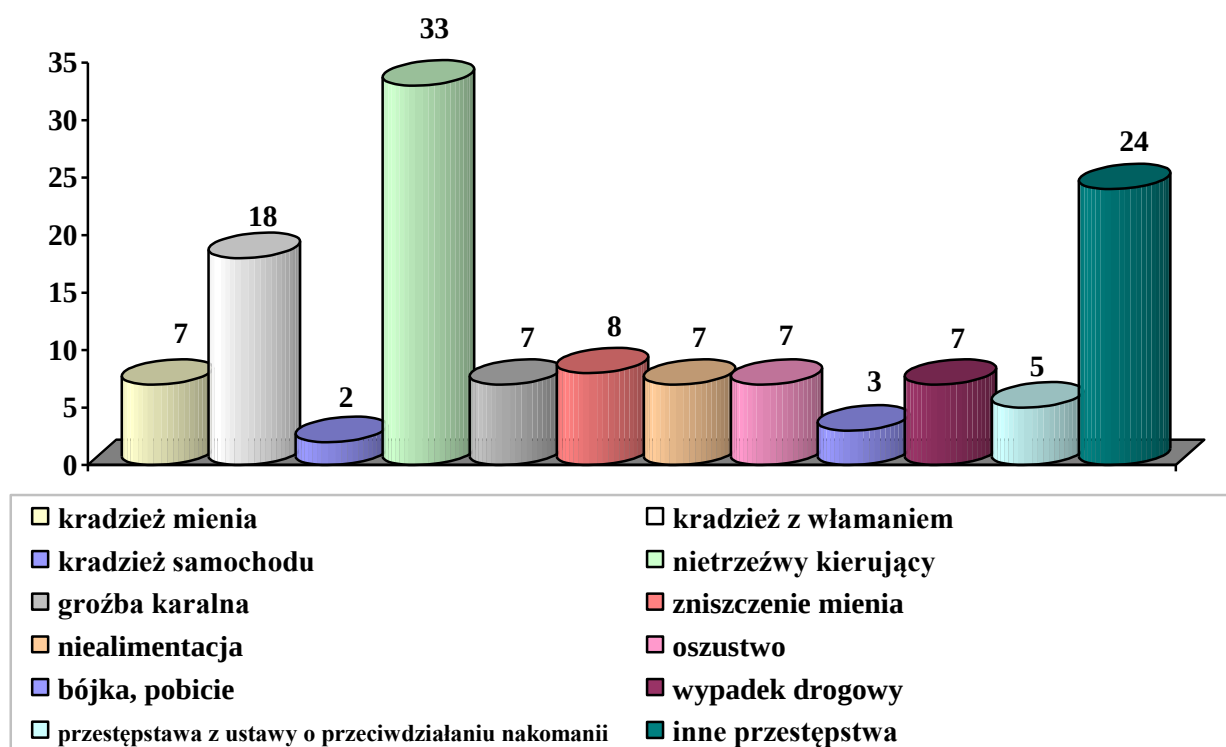
Wśród instytucji i organizacji świadczących pomoc osobom niepełnosprawnym z terenu gminy Koźmin Wielkopolski należy wymienić: PCPR, MGOPS, Klub Seniora, Zakład Aktywności Zawodowej, Zakład Rehabilitacji Leczniczej, Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Borzęciczki, PCK – Punkt Opieki nad Chorymi w Domu oraz organizacje pozarządowe.

2.8. KWESTIA PRZESTĘPCZOŚCI

Przestępczość jest jednym z tych zjawisk społecznych, które odciskają dotkliwe piętno na funkcjonowaniu lokalnej społeczności. Jest to margines życia społecznego, ale intensywność zdarzeń oraz częstotliwość, z jaką występują, mogą mieć wpływ na formowanie się postaw i zachowań ludzi.

Z analizy stanu zagrożenia przestępczością za okres 12 miesięcy 2007 roku wynika, iż na terenie gminy Koźmin Wielkopolski odnotowano 140 czynów karalnych, podczas gdy rok wcześniej 188. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższy wykres.

Przestępstwa odnotowane na terenie gminy w 2007 roku

Dane Komisariatu Policji w Koźminie Wielkopolskim

Analizując powyższe zestawienie, należy stwierdzić, iż najczęściej popełnianym przestępstwem na terenie gminy w roku 2007 było prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości (w sumie 33 przypadki, w tym 19 to jazda rowerem po spożyciu alkoholu). Następnymi kategoriami przestępstw były kradzieże mienia i kradzieże z włamaniem (łącznie 27 przypadków) oraz uszkodzenia mienia (8 zdarzeń). Ponadto do grupy często występujących przypadków łamania prawa zaliczyć należy oszustwa, wypadki drogowe, groźby karalne oraz uchylanie się od płacenia alimentów (po 7 zdarzeń). Kolejnymi rodzajami naruszeń prawa były przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii (5), uszkodzenia ciała (4), bójki i pobicia, fałszerstwa gospodarcze oraz przywłaszczenia mienia (po 3 przypadki). Ponadto odnotowano 2 przypadki znęcania się nad rodziną, 2 fałszerstwa kryminalne, po 1 rozboju, podpaleniu i gwałcie oraz 8 innych przestępstw.

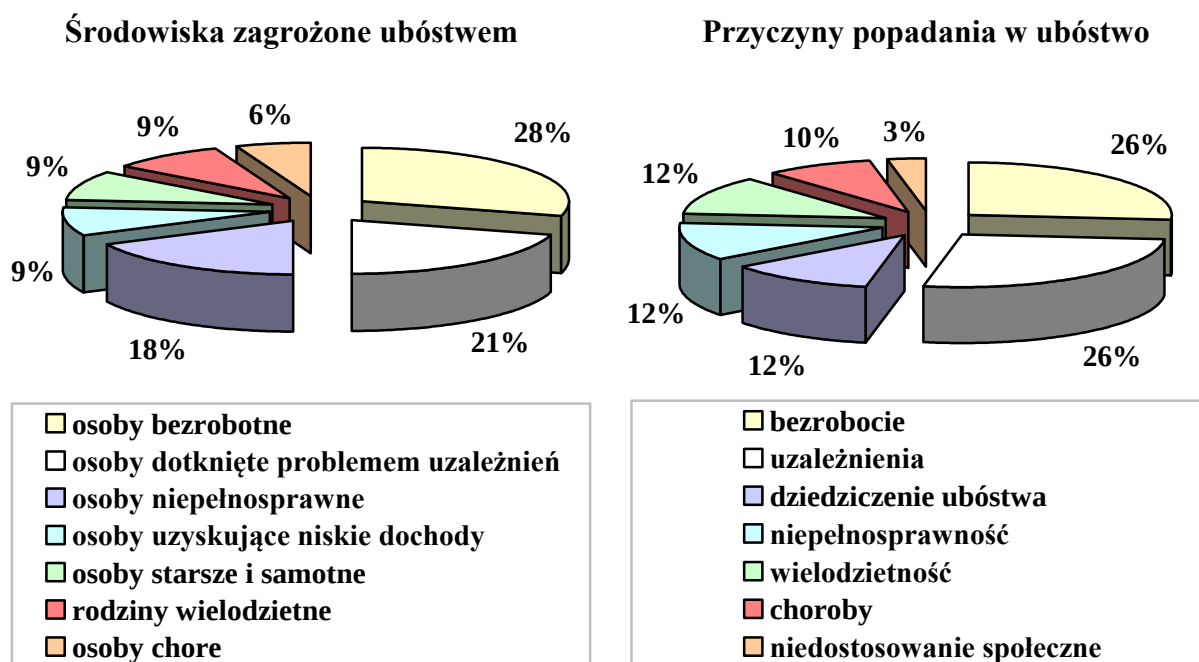
Jeśli chodzi o udział nieletnich wśród sprawców przestępstw, to byli oni sprawcami kradzieży (telefonu) – jedna osoba, wymuszenia rozbójniczego (na terenie Gimnazjum) – 6 osób, przestępstw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii – 1 osoba, bójki i pobicia – 3 osoby, uszkodzenia ciała – 4 osoby oraz uszkodzenia mienia – 5 osób.

Należy również wspomnieć, że policjanci z miejscowego Komisariatu w 2007 roku przeprowadzili 172 interwencje domowe (rok wcześniej 163), w tym 44 interwencje w związku z przemocą domową (rok wcześniej 21).

2.9. IDENTYFIKACJA NAJWAŻNIEJSZYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH NA TERENIE GMINY

Identyfikacja problemów społecznych jest jednym z najważniejszych elementów każdego postępowania diagnostycznego, mającego określić zasadnicze problemy i ewentualne kierunki ich rozwiązywania. Podstawowym narzędziem badawczym, za pomocą którego identyfikowano problemy społeczne gminy, była ankieta rozesłana do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej, między innymi do osób reprezentujących wybrane instytucje lokalne, takie jak: ośrodek zdrowia, kościół, szkoła, organizacje pozarządowe, a także do lokalnych przedsiębiorców, pracowników socjalnych MGOPS-u, radnych, mieszkańców gminy. Pozwoliła ona uzyskać obraz najistotniejszych kwestii dotyczących lokalną społeczność.

W pierwszych pytaniach poproszono respondentów o wskazanie środowisk zagrożonych ubóstwem oraz określenie przyczyn tego zjawiska. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

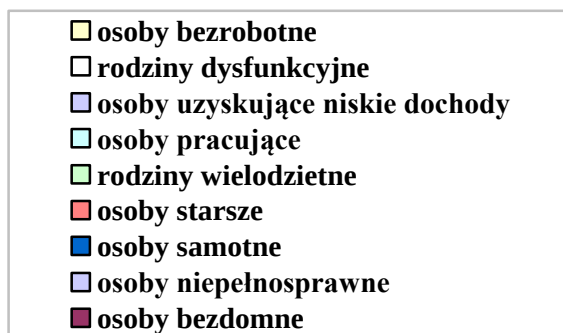
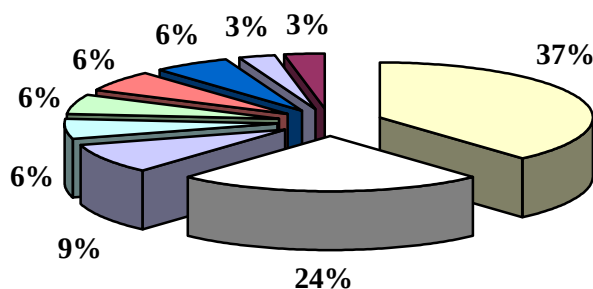

Badania własne Centrum AV.

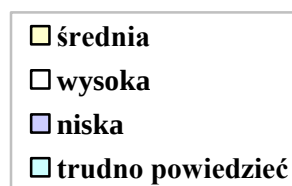
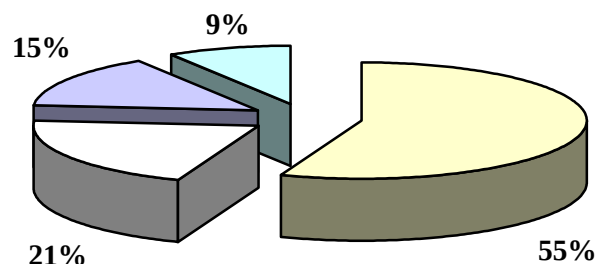
Według badanych, problem ubóstwa dotyczy najbardziej osób bezrobotnych (28%), dotkniętych problemem uzależnień (21%) i osób niepełnosprawnych (18%). Jako najczęstsze przyczyny popadania w stan ubóstwa respondenci podawali bezrobocie i uzależnienia (po 26%), a także dziedziczenie ubóstwa, niepełnosprawność i wielodzietność (po 12%).

Odpowiadając na kolejne pytania respondenci identyfikowali środowiska zagrożone uzależnieniami, określali skalę tego zjawiska oraz oceniali ofertę pomocy osobom uzależnionym.

Środowiska zagrożone uzależnieniami

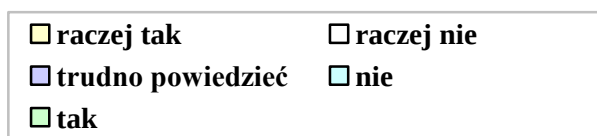
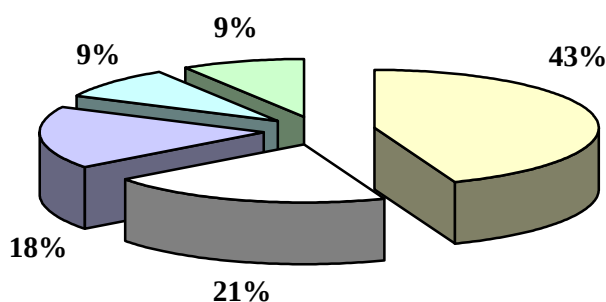
Skala problemu uzależnień

Badania własne Centrum AV.

Wśród środowisk zagrożonych zjawiskiem uzależnień najczęściej wymienianymi grupami były osoby bezrobotne (37%) i rodziny dysfunkcyjne (24%). Określając skalę występowania tego problemu 55% badanych oceniło ją jako średnią, 21% jako wysoką, natomiast 15% respondentów określiło ją jako niską. Zdania w tej sprawie nie miało 9% respondentów.

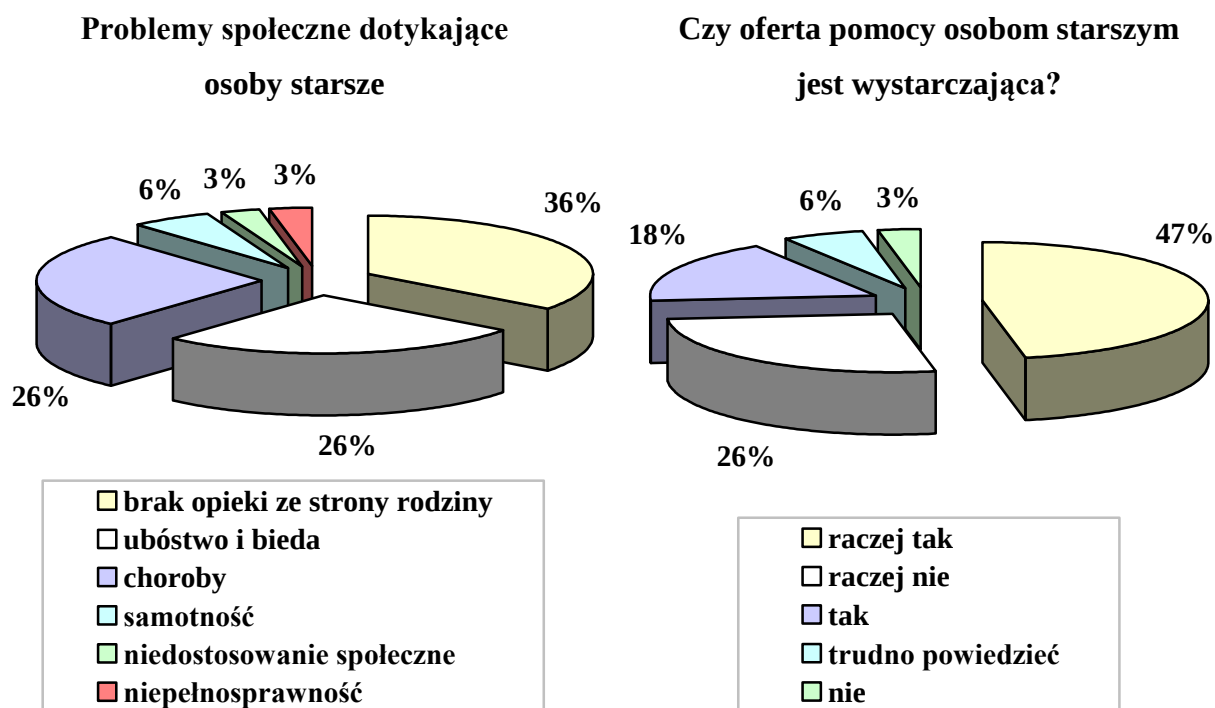
Czy oferta pomocy osobom uzależnionym jest wystarczająca?

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o ocenę oferty pomocy dla osób uzależnionych, w sumie 52% ankietowanych stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Jednocześnie 30% respondentów było odmiennego zdania, a 18% nie zajęło stanowiska.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące sytuacji osób starszych w środowisku lokalnym. Pozwoliły one na identyfikację najważniejszych problemów dotyczących tę grupę osób oraz ocenę pomocy świadczonej osobom w wieku poprodukcyjnym. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

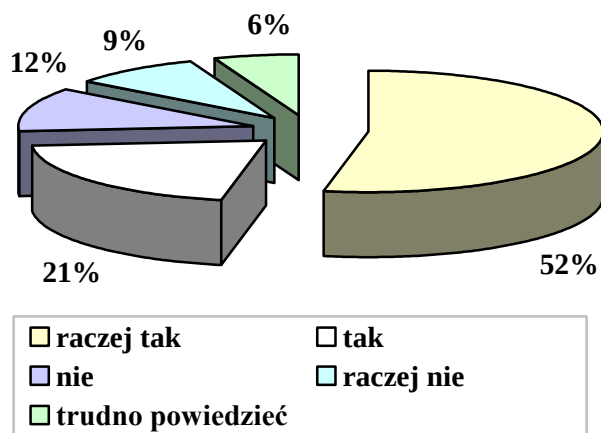

Badania własne Centrum AV.

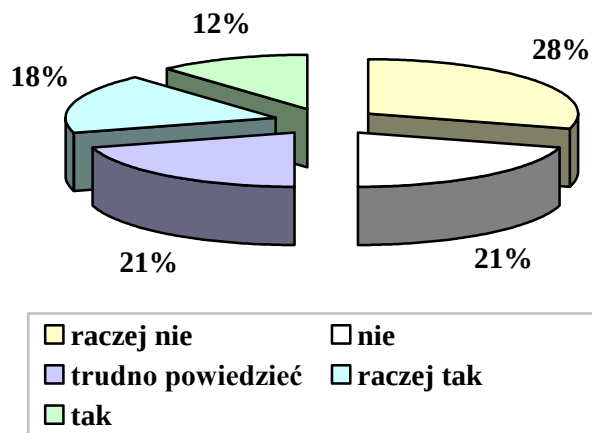
W kwestii osób starszych badani za najczęstsze problemy dotykające tę grupę osób podawali brak opieki ze strony rodziny (36%), ubóstwo i biedę oraz choroby (po 26%). Co do oceny oferty pomocy osobom starszym, wśród ankietowanych dominowały zdania pozytywne. Łącznie 65% badanych stwierdziło, że jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca, a w sumie 29% osób wyraziło odmienną opinię. Jednocześnie 6% respondentów nie potrafiło sprecyzować swojego stanowiska.

W ankiecie pytano także o stosunek do osób niepełnosprawnych oraz próbowano wysondować, jak postrzegana jest w społeczności lokalnej oferta pomocy dla tej grupy osób. Odpowiedzi na te pytania prezentują poniższe wykresy.

Czy osoby niepełnosprawne są akceptowane w środowisku lokalnym?

Czy oferta pomocy osobom niepełnosprawnym jest wystarczająca?

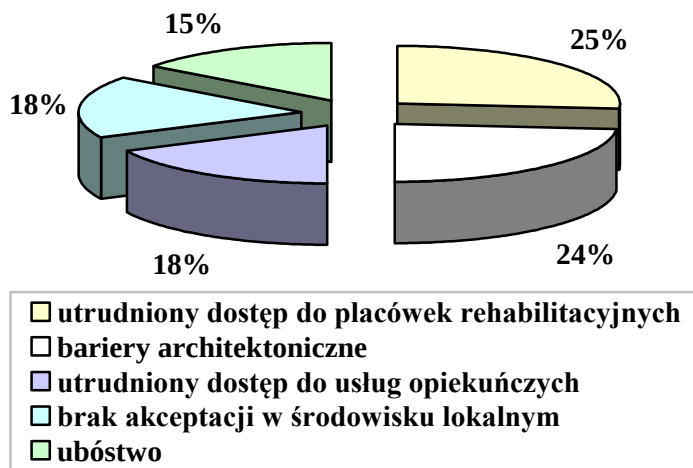

Badania własne Centrum AV.

W kwestii akceptacji osób niepełnosprawnych w sumie 73% badanych wypowiedziało się pozytywnie. Głosów przeciwnych było łącznie 21%. Jeśli natomiast chodzi o ofertę pomocy osobom niepełnosprawnym, blisko połowa ankietowanych (w sumie 49%) stwierdziła, że jest ona raczej niewystarczająca lub niewystarczająca. Odmiennej zdania było łącznie 30% ankietowanych. Jednocześnie 21% badanych nie potrafiło jasno sprecyzować swojego stanowiska.

Wnikając w kwestię niepełnosprawności, poproszono ankietowanych o wskazanie problemów dotyczących osoby niepełnosprawnej. Uzyskane odpowiedzi przedstawiono na poniższym wykresie.

Problemy społeczne dotyczące osoby niepełnosprawnej

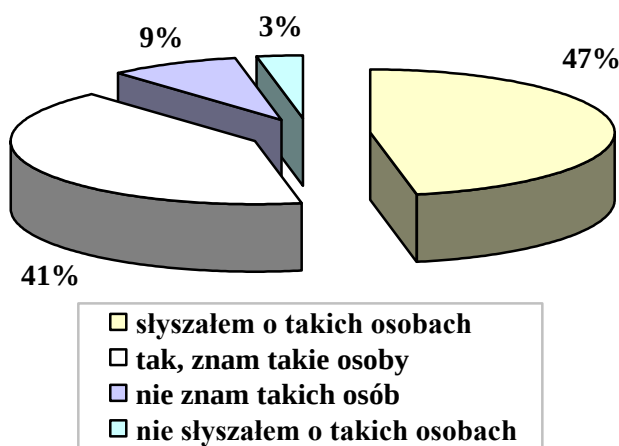

Badania własne Centrum AV.

Za problemy najbardziej nękające osoby niepełnosprawne badani uznali utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych (25%), bariery architektoniczne (24%) oraz utrudniony dostęp do usług opiekuńczych i brak akceptacji w środowisku lokalnym (po 18%).

W ankiecie znalazło się również pytanie odnoszące się do osób chorych psychicznie zamieszkujących na terenie gminy.

Czy na terenie gminy zamieszkują osoby chore psychicznie?

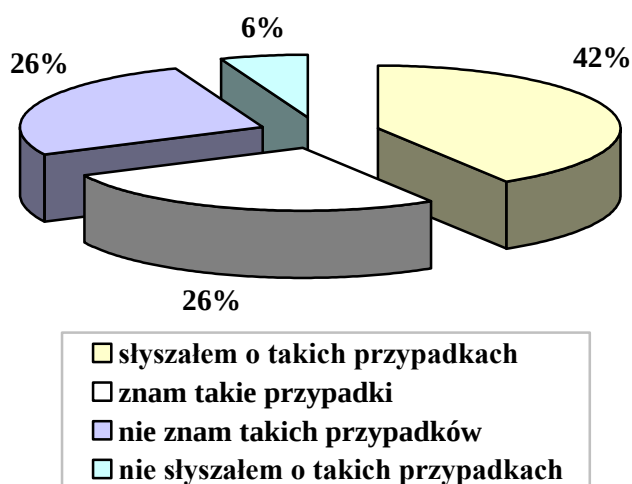

Badania własne Centrum AV.

Zagadnienie osób chorych psychicznie zamieszkujących w gminie nie jest obce zdecydowanej większości jej mieszkańców – w sumie 88% ankietowanych stwierdziło, iż słyszało o takich osobach lub zna takie osoby. Jednocześnie łącznie 12% respondentów było odmiennego zdania.

Osobne zagadnienie w ankiecie stanowiła przemoc w rodzinie. Ankietowani wypowiadali się na temat znajomości rodzin dotkniętych tym zjawiskiem. Uzyskane odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Czy w rodzinach istnieje zjawisko przemocy domowej?

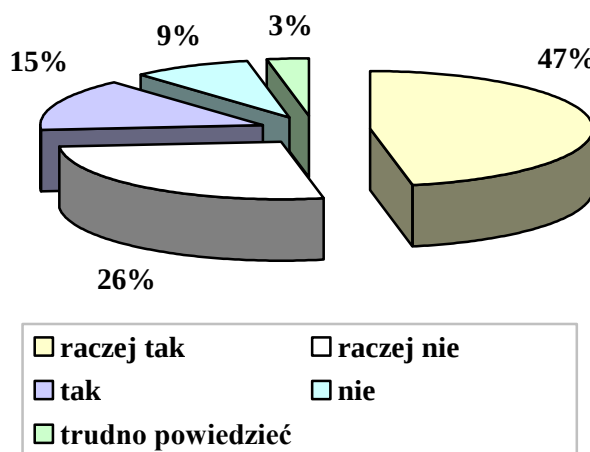

Badania własne Centrum AV.

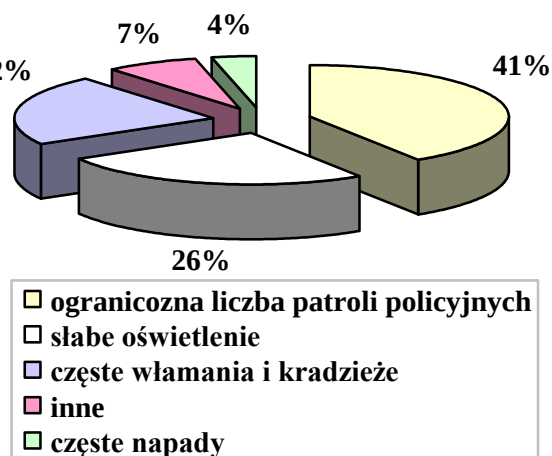
Podając problem przemocy domowej, 42% badanych stwierdziło, iż słyszało o występowaniu tej patologii w gminie, a 26% przyznało, iż zna takie przypadki, co należy uznać za zjawisko niezwykle niepokojące.

W ankiecie znalazły się również pytania dotyczące stanu bezpieczeństwa w środowisku zamieszkania. Respondenci dzieląc się swoimi odczuciami w tym zakresie, wskazywali jednocześnie źródła swojej wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

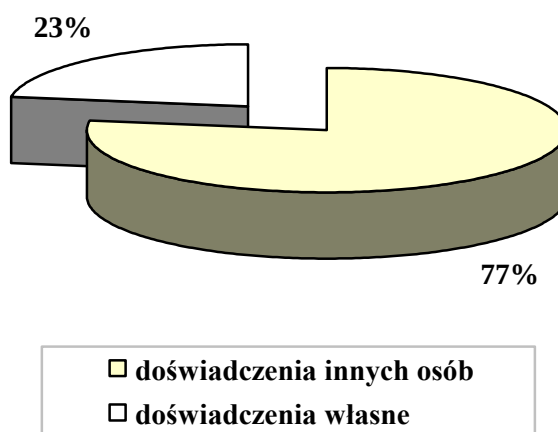
Przyczyny braku bezpieczeństwa w gminie

Badania własne Centrum AV.

Jeśli chodzi o poczucie bezpieczeństwa w gminie, to większość ankietowanych (łącznie 62%) stwierdziła, że czuje się raczej bezpiecznie bądź bezpiecznie w miejscu zamieszkania. Odmiennej opinii było w sumie 35% respondentów. Dla tej grupy badanych podstawowymi przyczynami były: ograniczona liczba patroli policyjnych (41%), a także słabe oświetlenie miejsc publicznych (26%) i częste napady bądź kradzieże (22%). Dla porównania należy dodać, iż według badań TNS OBOP z 2006 roku, 70% mieszkańców Polski czuło się bezpiecznie w miejscu zamieszkania, a 28% wyraziło odmienny pogląd (badania przeprowadzono na zlecenie policji wśród osób powyżej 15. roku życia).

Źródło wiedzy na temat stanu bezpieczeństwa w gminie

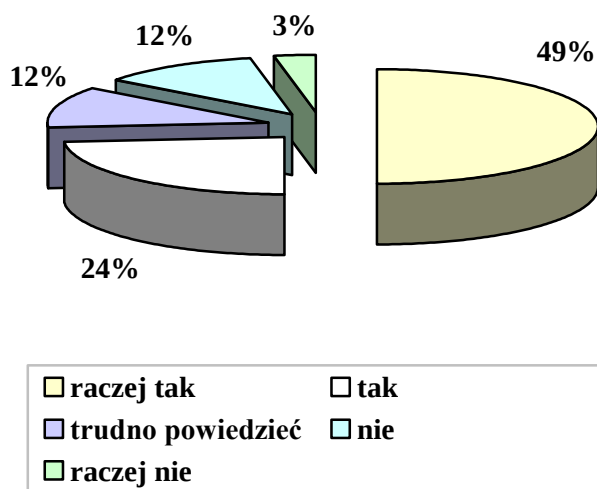

Badania własne Centrum AV.

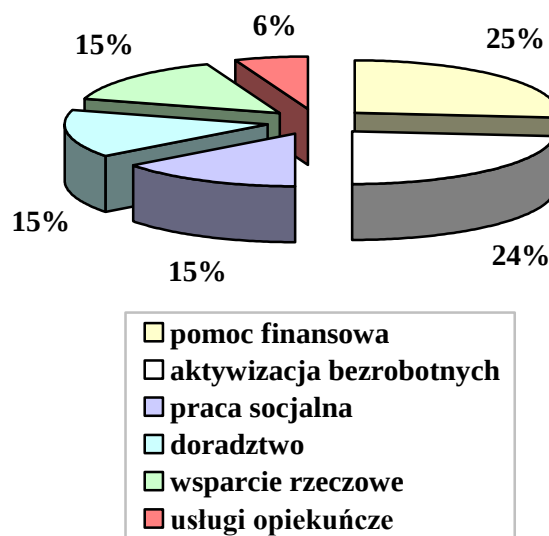
Źródłem wiedzy respondentów na temat stanu bezpieczeństwa w środowisku lokalnym były w głównej mierze doświadczenia innych osób (77%).

Kolejne pytania w ankiecie odnosiły się do działalności miejscowego ośrodka pomocy społecznej. Respondenci oceniali ofertę udzielanej pomocy, wskazywali formy wsparcia, jakie powinien świadczyć MGOPS oraz wypowiadali się na temat pracy pracowników socjalnych. Uzyskane odpowiedzi prezentują poniższe wykresy.

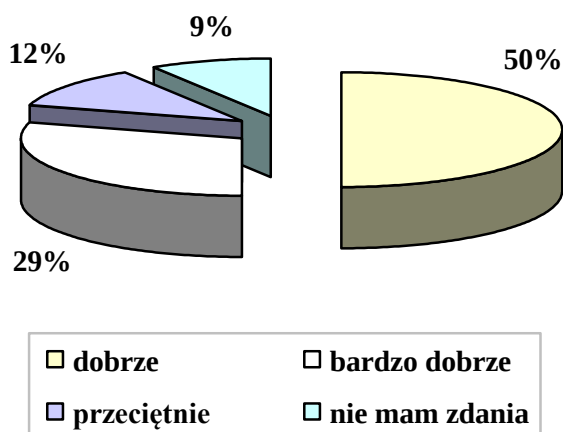
Czy pomoc MGOPS-u jest wystarczająca?

Jaką formę wsparcia powinien oferować MGOPS?

Ocena pracy pracowników socjalnych

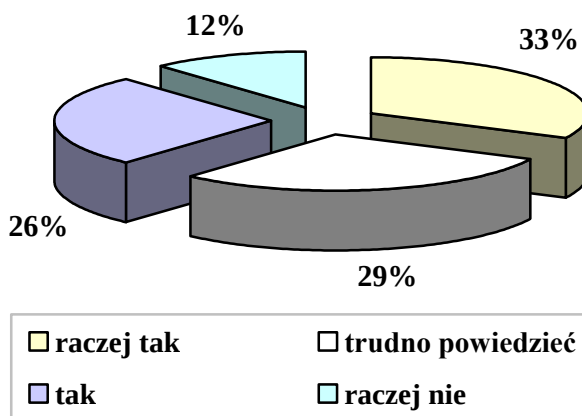

Badania własne Centrum AV.

W kwestii oceny pomocy udzielanej przez MGOPS, większość ankietowanych (łącznie 73%) stwierdziła, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było w sumie 15% respondentów. W sprawie form wsparcia, jakie powinien oferować MGOPS, ankietowani najczęściej wskazywali na pomoc finansową (25%), aktywizację bezrobotnych (24%), pracę socjalną, doradztwo i wsparcie rzeczowe (po 15%). Jeśli natomiast chodzi o ocenę pracy pracowników socjalnych, połowa badanych oceniła ją dobrze, a kolejne 29% bardzo dobrze.

Uzupełnieniem poprzednio omawianych kwestii było pytanie o stopień zaspokajania potrzeb środowiska lokalnego przez działające na terenie gminy organizacje pozarządowe.

**Czy oferta pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe
zaspokaja potrzeby środowiska lokalnego?**

Badania własne Centrum AV.

Oceniając adekwatność pomocy świadczonej przez organizacje pozarządowe w stosunku do potrzeb ludności gminy, ponad połowa badanych (łącznie 59%) uznała, iż jest ona raczej wystarczająca lub wystarczająca. Odmiennego zdania było 12% respondentów. Jednocześnie 29% ankietowanych nie sprecyzowało stanowiska w tej sprawie.

2.10. ANALIZA SWOT

Bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych jest coraz powszechniej stosowana w pracach nad strategią analiza SWOT. Nazwa SWOT jest akronimem angielskich słów: Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu). Analiza SWOT jest efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją. Analizę tę można z powodzeniem zastosować do dowolnego przedsięwzięcia, włącznie z programowaniem strategicznym.

Wnikliwe opracowanie SWOT jest istotnym etapem procesu planowania strategicznego. Przy właściwym opracowaniu stanowi punkt wyjściowy dla określania celów strategicznych oraz projektów socjalnych.

Analiza SWOT została przygotowana w miejscowym Ośrodku Pomocy Społecznej. Przedstawione poniżej czynniki obejmują:

- **siły** – wewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **słabości** – wewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na sytuację społeczną,
- **szanse** – zewnętrzne uwarunkowania o pozytywnym wpływie na realizację celów,
- **zagrożenia** – zewnętrzne uwarunkowania o negatywnym wpływie na realizację celów.

Wynik prac obrazują prezentowane poniżej zestawienia. Dodać należy, że w analizie SWOT odniesiono się wyłącznie do kwestii społecznych.

Kwestia osób bezrobotnych

Mocne strony

- niska skala bezrobocia na terenie gminy,
- wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości,
- dobre przygotowanie pracowników pomocy społecznej do pracy z osobami bezrobotnymi.

Słabe strony

- występowanie bezrobocia długotrwałego wśród kobiet,
- bierność osób bezrobotnych długotrwale w podnoszeniu kwalifikacji,
- niski poziom wykształcenia osób bezrobotnych długotrwale,
- brak organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym.

Szanse

- zahamowanie wzrostu bezrobocia długotrwałego,

- współpraca władz lokalnych i regionalnych z partnerami społecznymi w ramach rozwiązywania problemów osób bezrobotnych i długotrwale bezrobotnych,
- wzrost mobilności geograficznej i zawodowej,
- wzrost dostępności kształcenia ustawicznego na obszarach wiejskich.

Zagrożenia

- rozwój zjawiska wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych,
- brak powiązania programów dla bezrobotnych długotrwale z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji,
- występowanie zjawiska osłabienia instytucji rodziny w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem,
- istnienie zjawiska nielegalnego zatrudnienia.

Kwestie dzieci, młodzieży i rodziny

Mocne strony

- współpraca pomiędzy instytucjami zajmującymi się problematyką dzieci i młodzieży,
- aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy dzieciom i młodzieży,
- dobra komunikacja pomiędzy pracownikami sfery samorządowej a przedstawicielami sektora pozarządowego,
- wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych i grup nieformalnych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny,
- prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcjom rodziny,
- istnienie warunków do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej,
- zabezpieczanie dzieciom i młodzieży dostępu do różnorodnych form spędzania czasu wolnego.

Słabe strony

- nieadekwatne do potrzeb zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej,
- deficyt ośrodków wsparcia dla rodzin w kryzysie,
- niedostateczna ilość środków finansowych,

- niewystarczająca opieka stomatologiczna i lekarska w szkołach,
- ograniczona działalność w zakresie upowszechniania idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży.

Szanse

- pozyskiwanie przez jednostki pracujące na rzecz dzieci i młodzieży środków pozabudżetowych,
- szansa na poprawę polityki społecznej wobec dzieci, młodzieży i rodziny dzięki członkostwu Polski w Unii Europejskiej,
- wzrost znaczenia organizacji pozarządowych w pracy na rzecz dzieci i młodzieży,
- sprzyjające udzielaniu pomocy społecznej dzieciom i młodzieży przeniesienie części uprawnień władzy centralnej na lokalne organy władzy,
- zadowalający poziom współpracy pomiędzy szkołą a rodziną,
- prowadzenie przez szkoły programów profilaktycznych,
- wystarczająca opieka medyczna w szkołach,
- stabilność prawa w dziedzinie pomocy społecznej dziecku i rodzinie.

Zagrożenia

- rozpad więzi społecznych i zanik kontroli społecznej,
- występowanie zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny: uzależnień, rozpadu więzi rodzinnych, bezrobocia, przemocy w rodzinie i ubóstwa.

Kwestia osób uzależnionych

Mocne strony

- dobrze przygotowana baza lokalowa,
- odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi,
- dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych,
- prawidłowe wykorzystywanie środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu,
- włączanie się społeczności lokalnej w działania pomocowe,
- dobra współpraca z Kościołem.

Słabe strony

- brak bazy leczenia odwykowego,
- deficyt miejsc pobytu dla ofiar przemocy,
- brak organizacji pozarządowych zajmujących się osobami uzależnionymi.

Szanse

- traktowanie uzależnień jako problemu społecznego,
- współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- istnienie systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy,
- dostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy.

Zagrożenia

- ograniczone możliwości sprostania potrzebom osób uzależnionych,
- niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych,
- oznaki zmęczenia, bezsilności i bezradności w społeczeństwie.

Kwestia ludzi bezdomnych

Mocne strony

- możliwość określenia liczby bezdomnych,
- dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności i stosowanie działań zapobiegawczych,
- informowanie bezdomnych o ich prawach i możliwościach uzyskania pomocy,
- dostateczne angażowanie służb do działań na rzecz bezdomnych,
- dobra komunikacja z mediami w sprawach bezdomności.

Słabe strony

- brak organizacji pozarządowych, niosących pomoc bezdomnym,
- niedysponowanie indywidualnymi programami wychodzenia z bezdomności,
- brak struktury stacjonarnej dla bezdomnych oraz odpowiedniej infrastruktury na poziomie lokalnym dla osób wychodzących z bezdomności.

Szanse

- dostęp do programów rządowych przeciwdziałających bezdomności,
- obiektywne przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności,
- nieograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym.

Zagrożenia

- brak programów w zakresie budownictwa socjalnego,
- niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych,
- istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych.

Kwestia ludzi starszych

Mocne strony

- istnienie określonego standardu usług dla osób starszych,
- dostateczny dostęp osób starszych do jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- profesjonalne przygotowanie kadry w świadczeniu pomocy osobom starszym,
- wystarczająca ilość kadry zajmującej się problematyką osób starszych,
- prawidłowy obieg informacji o formach pomocy społecznej,
- istnienie w gminie małych form pomocy społecznej dla osób starszych,
- możliwość realizowania się przez osoby starsze w organizacjach samopomocowych,
- poprawianie sfery technicznej ułatwiającej osobom starszym codzienne życie,
- łatwy dostęp do domów pomocy społecznej.

Słabe strony

- niski poziom życia osób starszych; wzrost liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej,
- zmiana modelu rodziny wielopokoleniowej na jedno-, dwupokoleniową,
- wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców gminy,
- niemożność kontynuowania przez osoby starsze aktywności zawodowej,
- brak wolontariuszy udzielających wsparcia osobom starszym.

Szanse

- szkolenie kadry realizującej pomoc osobom starszym,
- uwrażliwianie systemu oświaty na problem osób starszych,
- dostosowana do osób starszych infrastruktura,
- koordynacja działań podmiotów świadczących usługi na rzecz osób starszych,
- dokładne rozpoznanie potrzeb osób starszych,
- wpływ postępu w medycynie na poprawę sytuacji zdrowotnej osób starszych.

Zagrożenia

- ograniczona działalność w zakresie dostosowywania standardów usług do wymogów Unii Europejskiej,
- wzrost liczby osób samotnych,
- migracja ludzi młodych na inne tereny,
- występowanie niekorzystnych zjawisk demograficznych,
- niesprzyjająca pomocy osobom w III wieku sytuacja społeczna i finansowa kraju.

Kwestia osób niepełnosprawnych

Mocne strony

- istnienie na terenie gminy, aktywnie działających w sferze niepełnosprawności, organizacji pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe,
- właściwy przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi,
- upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców postaw filantropijnych i charytatywnych,
- zaangażowanie środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy.

Słabe strony

- nierównomierna i niewystarczająca oferta pomocy osobom niepełnosprawnym,
- niedostateczna baza rehabilitacyjna dla osób niepełnosprawnych,
- niedostateczna oferta opieki nad osobami niepełnosprawnymi,
- niepełne rozpoznanie liczby osób niepełnosprawnych.

Szanse

- wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych,
- współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym,
- upowszechnianie w mediach problematyki niepełnosprawności w celu kształtowania pozytywnych postaw,
- stabilna liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych,
- likwidowanie barier architektonicznych.

Zagrożenia

- nierównomierne korzystanie ze środków pozabudżetowych i pomocowych,
- niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju,
- wzrost zapotrzebowania na placówki opieki stacjonarnej, usługi opiekuńcze i stacjonarne.

Rozwój kadr i służb pomocowych

Mocne strony

- pomoc Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w rozwiązywaniu lokalnych problemów społecznych,
- posiadanie wyspecjalizowanej kadry pracowników pomocy społecznej,
- prowadzenie działań socjalnych z rodziną.

Słabe strony

- deficyt pracowników kompleksowo zajmujących się rodzinami z różnymi problemami,
- przeciążenie pracowników socjalnych zadaniami,
- utrudniony dostęp do placówek oświatowych zajmujących się kształceniem w zakresie usług opiekuńczych.

Szanse

- odpowiednie do potrzeb rynku przygotowanie zawodowe absolwentów szkolnictwa w zakresie służb pomocy społecznej,
- stały dostęp do szkoleń umożliwiających kadrze pomocy społecznej doskonalenie kwalifikacji zawodowych,
- współpraca z jednostkami pomocy społecznej prowadzonymi przez inne podmioty.

Zagrożenia

- niewystarczająca w stosunku do potrzeb ilość wykwalifikowanej kadry.

Inne mocne i słabe strony lokalnego systemu polityki społecznej

Mocne strony

- współpraca i wymiana doświadczeń między pracownikami MGOPS-u a członkami MGKRPA.
- dobra współpraca ze służbą zdrowia i Kościołem,
- prężnie działająca grupa AA,
- funkcjonowanie na terenie gminy Klubu Seniora,
- zapewnianie usług opiekuńczych i kierowanie do DPS-ów,
- organizowanie wolnego czasu seniorom i utrzymywanie kontaktu ze społeczeństwem lokalnym,
- prowadzenie działań w kierunku rozwoju zastępczej opieki rodzinnej nad dzieckiem.

Słabe strony

- brak lokalnych klubów integracji,
- zatracenie przez bezrobotnych poczucia własnej wartości i izolowanie od społeczności lokalnej,
- zbyt mała liczba pedagogów szkolnych,
- brak w gminie lekarza psychiatry przyjmującego w ramach NFZ,
- brak w MGOPS-ie psychologa oraz radcy prawnego udzielającego porad prawnych pracownikom Ośrodka oraz podopiecznym.

2.11. ZASOBY UMOŻLIWIAJĄCE ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Zasobami umożliwiającymi rozwiązywanie problemów społecznych określamy instytucje znajdujące się na terenie gminy lub obejmujące swym zasięgiem działania jej mieszkańców, które funkcjonują w obszarze polityki społecznej i rozwiązują dane problemy. Są to zarówno jednostki samorządowe, jak i niepubliczne, na przykład organizacje pozarządowe.

2.11.1. INSTYTUCJE OFERUJĄCE POMOC I WSPARCIE

Instytucje oferujące pomoc i wsparcie prezentujemy w formie kart informacyjnych, które najtrafniej oddają możliwości udzielania wsparcia i pomocy mieszkańcom gminy. Karty zasobów zostały opracowane w ramach prac nad strategią i wskazują także pojawiające się w jednostkach potrzeby i możliwości rozwoju.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Krotoszyńska 16.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Urząd Miasta i Gminy Koźmin Wielkopolski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Ośrodek realizuje zadania wynikające m.in. z ustawy o pomocy społecznej, ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i koordynuje rozwiązywanie problemów społecznych na terenie gminy.

3. KADRA:

Kadrę jednostki stanowią:

- kierownik,
- 5 pracowników socjalnych rejonów opiekuńczych,
- 2 pracowników socjalnych ds. świadczeń,
- główna księgowa,
- podinspektor-kasjer,
- referent ds. płacowo-kadrowych,

- 2 pracowników ds. świadczeń rodzinnych,
- pracownik ds. świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego,

Pod Ośrodek podlega Klub Seniora. Kadre stanowią:

- pracownik socjalny,
- instruktor terapii zajęciowej.

Kadra zatrudniona w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej posiada wykształcenie:

- wyższe magisterskie – 4 osoby,
- wyższe – 3 osoby,
- pomaturalne kierunkowe oraz specjalizację w zakresie zarządzania pomocą społeczną – 1 osoba,
- pomaturalne kierunkowe oraz specjalizację I stopnia w zawodzie pracownik socjalny – 1 osoba,
- pomaturalne kierunkowe w zawodzie pracownik socjalny – 4 osoby,
- średnie ekonomiczne – 1 osoba.

Klub Seniora:

- wyższe kierunkowe,
- średnie w zawodzie pracownik socjalny.

4. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta jednostki skierowana jest do mieszkańców gminy, którzy znajdują się w trudnej sytuacji materialno-bytowej, zdrowotnej i rodzinnej

5. UDZIAŁ W SZKOLENIACH KADRY ZATRUDNIONEJ W MGOPS-ie:

Pracownicy uczestniczą w różnych formach doskonalenia i podnoszenia kwalifikacji, wśród których należy wymienić następujące szkolenia: „Metody rozwiązywania problemów społecznych”, „Wydawanie decyzji administracyjnych w sprawie świadczeń rodzinnych”, „Instrukcja kancelaryjna oraz stosowanie przepisów Kodeksu Postępowania Administracyjnego w jednostkach samorządu terytorialnego i ośrodkach pomocy społecznej”, „Pozyskiwanie środków z Europejskiego Funduszu Społecznego”, „Warsztaty z zakresu przygotowania projektów współfinansowanych z EFS i wykorzystywania aktywnej integracji”, „Twoja szansa”, „Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych”, „Europejski Fundusz Społeczny”,

„Sprawozdawczość i środki z budżetu państwa za rok 2007”, „ Program Pomost w użyciu”, „Kompetentny pracownik socjalny kluczem do przyszłości osób zagrożonych wykluczeniem społecznym”, „Zastosowanie procedur KPA w przypadku przyznawania świadczeń rodzinnych osobom przemieszczającym się w granicach Unii Europejskiej”, „Rola i miejsce pracownika socjalnego w systemie pomocy społecznej, a nowe rozwiązania prawne”, Konferencja naukowa w ramach realizacji projektu „Senior z inicjatywą”, „Podnoszenie kwalifikacji kadr pomocy i integracji społecznej w Wielkopolsce”, „Prawo zamówień publicznych w praktyce jednostek pomocy społecznej”.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka

63-720 Koźmin Wielkopolski, Borzęciczki 11

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat krotoszyński

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Nauczanie dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, pomoc pedagogiczna i psychologiczna, zajęcia rewalidacyjne, kółka zainteresowań, działalność ZHP, udział w olimpiadach specjalnych.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do dzieci z niepełnosprawnością intelektualną, którzy uczą się w: szkole podstawowej specjalnej (18 uczniów), gimnazjum specjalnym (42 uczniów), szkole przysposabiającej do pracy (23 uczniów) i zespole rewalidacyjno-wychowawczym (5 uczniów).

W Ośrodku funkcjonuje internat dla 57 uczniów.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY).

Dofinansowanie wyżywienia, wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo nie tylko od strony finansowej (doradztwo, organizacja wypoczynku letniego, organizowanie wsparcia dla dzieci i młodzieży zagrożonych demoralizacją, opieka nad rodzinami z problemem alkoholowym) wyposażenie w przybory szkolne, odzież, dofinansowanie imprez integracyjnych.

Zakład Aktywności Zawodowej w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Borecka 25

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Gmina Koźmin Wielkopolski.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Jednostka oferuje rehabilitację społeczną, zawodową i zdrowotną; przygotowuje do wejścia na normalny rynek pracy poprzez zajęcia rehabilitacyjne pod okiem specjalnie wykształconej kadry.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Oferta skierowana jest do osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym lub umiarkowanym.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

Dofinansowanie rozwoju Zakładu, możliwość utworzenia dodatkowych miejsc pracy, doposażenie w specjalistyczny sprzęt rehabilitacyjny, dofinansowanie imprez integracyjnych i warsztatów.

Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy w Koźminie Wielkopolskim

63-720 Koźmin Wielkopolski, ul. Klasztorna 39.

1. PODMIOT PROWADZĄCY:

Powiat krotoszyński.

2. CO OFERUJE (ZAKRES USŁUG):

Celem Ośrodka jest zresocjalizowanie nieletnich niedostosowanych społecznie, zdemoralizowanych poprzez:

- organizowanie zajęć edukacyjnych, wychowawczych, profilaktycznych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych,
- zaspakajanie potrzeb opiekuńczych wychowanków,
- wspomaganie rodzin nieletnich,
- podejmowanie działań interwencyjnych wobec wychowanków.

3. DO KOGO SKIEROWANA JEST OFERTA JEDNOSTKI (KATEGORIE I LICZBA KLIENTÓW):

Ośrodek jest placówką, w której przebywa młodzież męska poniżej 15 roku życia z całego kraju. W 2007 r. w Ośrodku przebywało ok. 90 nieletnich.

4. PROPOZYCJE W ZAKRESIE ROZWOJU PLACÓWKI (POTRZEBY):

- doskonalenie zawodowe pracowników, finansowane z budżetu,

- poprawa bazy materialnej placówki,
- ujednolicenie podstawy prawnej określającej funkcjonowanie placówki.

2.11.2. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Na terenie gminy Koźmin Wielkopolski funkcjonuje 16 organizacji pozarządowych oraz jest 5 parafii kościoła rzymskokatolickiego i 1 struktura związku wyznaniowego. Pomiedzy sektorem publicznym a pozarządowym istnieje dobry przepływ informacji dotyczący podopiecznych korzystających z pomocy. Samorząd gminy dysponuje uregulowaniami określonymi przez odpowiedni akt prawa miejscowego, dotyczącymi współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego. Skutkuje to podejmowaniem współpracy z organizacjami należącymi do sektora pozarządowego w zakresie dofinansowania działalności statutowej organizacji, wsparcia rzeczowego i lokalowego oraz doradztwa i konsultacji.

Każda społeczność, w której istnieją silne więzi społeczne, winna organizować współpracę między samorządem a organizacjami pozarządowymi, aby współdziałać w kierunku uzupełnienia i usprawnienia instytucjonalnego form pomocy. Poniżej prezentowane są stowarzyszenia działające na terenie gminy Koźmin Wielkopolski.

Wykaz organizacji pozarządowych z terenu gminy

Lp.	Nazwa	Siedziba	Charakterystyka działania	Kategorie klienta
1.	Integracyjny Klub Sportowy „Spartakus”	Plac Niepokalanego Serca NMP 2	propagowanie tenisa ziemnego wśród osób niepełnosprawnych	osoby niepełnosprawne
2.	Koźmiański Klub Sportowy „Biały Orzeł”	ul. Floriańska 21	krzewienie sportu, szczególnie piłki nożnej i tenisa stołowego	młodzież, 40 osób
3.	Ludowy Zespół Sportowy „Dawid”	Borzęciczki 24	piłka nożna	młodzież
4.	Stowarzyszenie „Z pomocy zrodziła się przyjaźń”	ul. Klasztorna 60		osoby dorosłe
5.	Towarzystwo Miłośników Koźmina Wlkp.	ul. Nowy Rynek 11	popularyzowanie wiedzy o przeszłości i teraźniejszości Koźmina i jego mieszkańców	osoby dorosłe, 200 osób

6.	Uczniowski Sportowy Klub „Jedynka”	ul. Glinki 11	popularyzacja sportu	młodzież
7.	Związek Harcerstwa Polskiego	ul. Floriańska 21	wychowanie młodego człowieka, wspieranie jego wszechstronnego rozwoju i kształtowanie charakteru	młodzież, 138 osób
8.	Międzyszkolny Klub Sportowy „Kozmin Wlkp.”	ul. Zamkowa 1	upowszechnienie gry w piłkę ręczną	młodzież
9.	Kozmiński Klub Sportowy Karate	ul. Kopernika 1	propagowanie wschodnich sztuk walki	młodzież i dzieci
10.	Oddział PTTK	Osiedle Tysiąclecia 6	krzewienie idei krajoznawstwa i turystyki	wszystkie kategorie wiekowe, 74 osoby
11.	Polski Związek Wędkarski	ul. Wierzbowa	Rozwijanie pracy z młodzieżą wędkarską, ochrona środowiska wodnego i przyrody, metoda połowu ryb	osoby dorosłe, 35 osób
12.	Koło Gospodyń Wiejskich	Lipowiec	Kultywowanie kultury ludowej, w tym szczególnie regionalnej, działania na rzecz poprawy warunków życia kobiet wiejskich	osoby dorosłe, 15 osób
13.	Kurkowe Bractwo Strzeleckie	ul. Bractwa Kurkowego	Krzewienie świadomości patriotycznej i obywatelskiej oraz odpowiedzialności względem RP	osoby dorosłe, 30 osób
14.	Ochotnicza Straż Pożarna	ul. Floriańska 23	Prowadzenie działalności mającej na celu zapobieganie pożarom oraz współdziałanie w tym zakresie z PSP i organami samorządowymi	osoby dorosłe, 40 osób
15.	Klub AA	Plac NMP	Propagowanie życia w trzeźwości, profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych	osoby dorosłe i młodzież, 20 osób
16.	Związek Młodzieży Wiejskiej	Staniew	Pomoc dla młodzieży z niezdolnych rodzin wiejskich, młodzieży zdolnej i pracowitej	młodzież, 30 osób

Dane Urzędu Miasta i Gminy Kozmin Wielkopolski

2.12. PODSUMOWANIE CZĘŚCI DIAGNOSTYCZNEJ

Zespół dokonujący diagnozy problemów społecznych na terenie gminy Koźmin Wielkopolski korzystał z szeregu możliwości pozyskania informacji od jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego, jednostek pozarządowych oraz instytucji współdziałających w szeroko rozumianym obszarze polityki społecznej. Nie poprzestając na analizie źródeł zastanych, korzystano ze źródeł wywołanych, tj. badań ankietowych i analizy SWOT.

Sumując uzyskane informacje i nakładając wyniki diagnozy na zakres możliwości kompetencyjnych samorządu, możemy wskazać najważniejsze obszary problemowe, których rozwiązanie powinno stać się przedmiotem troski samorządu lokalnego, a są one treścią części programowej niniejszego dokumentu.

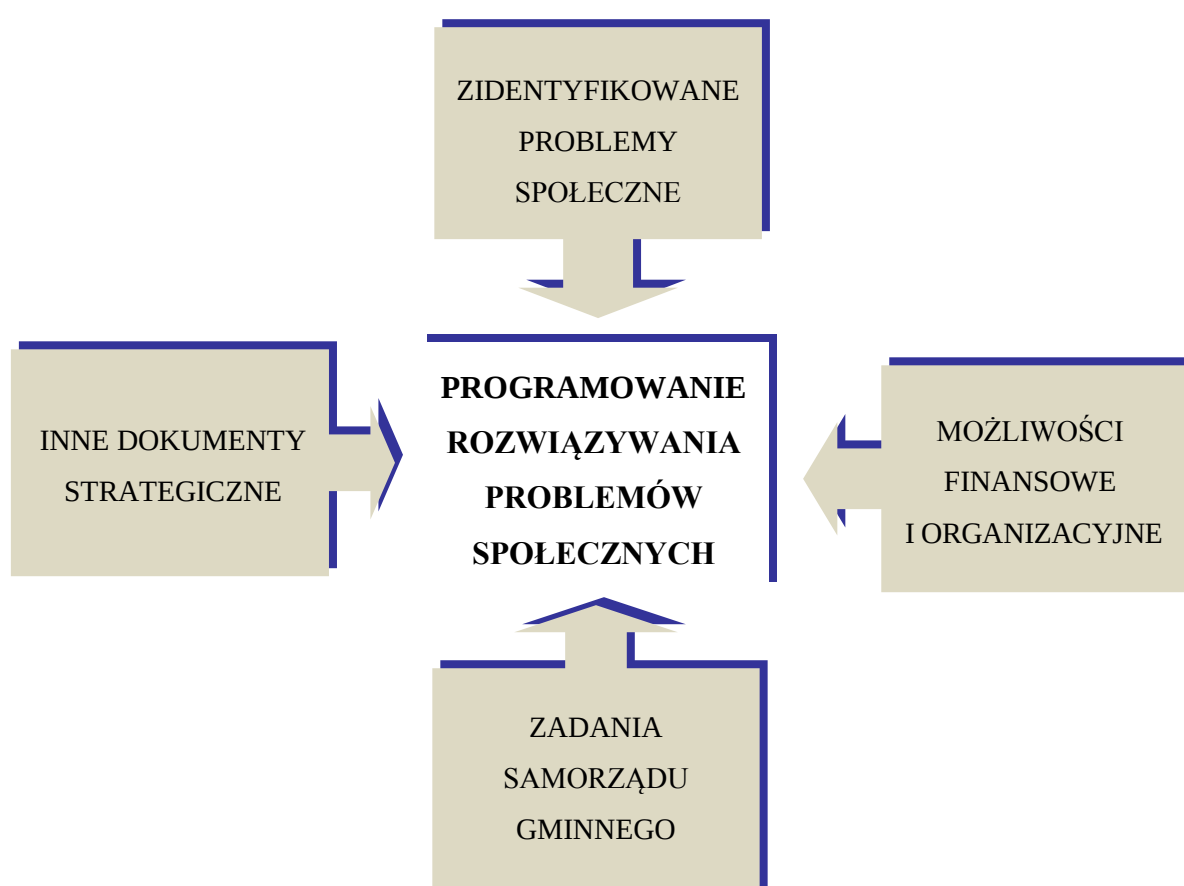
Zespół przygotowujący dokument uznał, iż w pierwszej kolejności należy zaprogramować działania służące rozwijaniu aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej, aby móc w skuteczny sposób realizować nowatorskie rozwiązania i występować o fundusze wspomagające rozwiązywanie lokalnych problemów społecznych.

Równie ważne jest przeciwdziałanie dysfunkcjom opiekuńczo-wychowawczym, które osłabiają rodziny, a tym samym nie pozwalają w pełni zaspokoić potrzeb rozwojowych dziecka. Odpowiedniego wsparcia należy także udzielić osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym ubóstwem, bezrobociem i bezdomnością, a także osobom starszym i niepełnosprawnym – grupom szczególnie podatnym na marginalizację i wykluczenie społeczne. Istotnym zagadnieniem jest również przeciwdziałanie uzależnieniom, negatywnie wpływającym na kondycję lokalnej społeczności.

Tworząc politykę społeczną na poziomie lokalnym, zgodnie z zasadami pomocniczości i partycypacji społecznej, nie sposób nie dostrzec w dokumencie programowym powyższych kwestii i wskazać dla nich właściwych możliwości rozwoju.

Poniższy wykres przedstawia związek zidentyfikowanych w procesie badawczym problemów społecznych z czynnikami, które należy brać pod uwagę w programowaniu działań służących rozwiązywaniu problemów społecznych środowiska lokalnego. Oczywiście wpływ poszczególnych czynników jest złożony i niejednorodny. Największe znaczenie przy projektowaniu działań mają możliwości kompetencyjne samorządu lokalnego oraz warunki finansowe, nieco mniejsze, choć także istotne, inne dokumenty strategiczne omówione w części wstępnej.

ZWIĄZEK ZIDENTYFIKOWANYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z PROGRAMOWANIEM DZIAŁAŃ

3. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

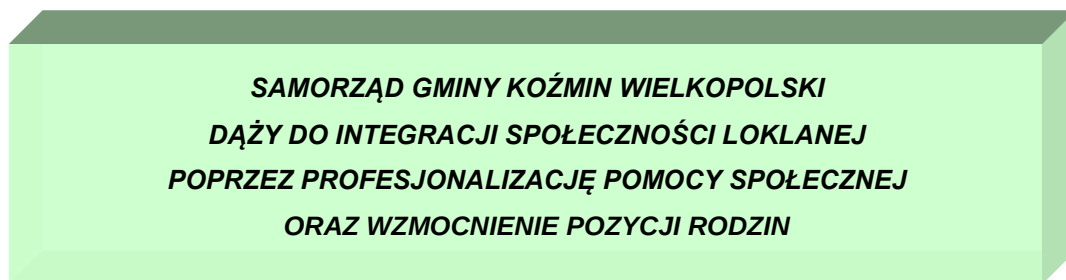
W tej części dokumentu przedstawiono najistotniejsze założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata. Zostały one ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

3.1. MISJA

**Samorząd gminy Koźmin Wielkopolski
dąży do integracji społeczności lokalnej
poprzez profesjonalizację pomocy społecznej
oraz wzmocnienie pozycji rodzin**

ZWIĄZEK MISJI Z CELAMI STRATEGICZNYMI

Związek misji z celami strategicznymi przedstawiono w formie diagramu ostrosłupowego, uzależniając położenie poszczególnych celów strategicznych od liczby mieszkańców gminy, do których adresowane będą cele operacyjne i kierunki działań

zawarte w części programowej strategii. Cel strategiczny nr 1 dotyczący rozwoju aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej obejmuje zdecydowaną większość mieszkańców, dlatego stanowi podstawę ostrosłupa, kolejne cele, oczywiście są nie mniej ważne, ale za każdym razem obejmują one wybrane – nieco mniejsze – grupy społeczne. Należy przyjąć, że zestawienie ma charakter wyłącznie poglądowy – w praktyce wybrane rodziny i mieszkańcy będą mogli być obejmowani realizacją programów i projektów z dwóch, a nawet trzech celów strategicznych w zależności od pojawiających się w poszczególnych rodzinach problemach społecznych.

3.2. CELE STRATEGICZNE, OPERACYJNE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Cel strategiczny 1.

Rozwój aktywności i odpowiedzialności obywatelskiej

Cele operacyjne:

1. Profesjonalizacja pomocy społecznej.
2. Rozszerzanie współpracy pomiędzy grupami społecznymi i organizacjami pozarządowymi a instytucjami rządowymi i samorządowymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Systematyczna diagnoza i monitoring istniejących problemów społecznych.
2. Systematyczne wzmacnianie kadr Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej poprzez dokształcanie i utrzymanie odpowiedniej liczby pracowników socjalnych.
3. Doskonalenie systemu informacyjnego o możliwościach udzielania pomocy społecznej i wsparcia mieszkańcom gminy, m.in. poprzez biuletyn w wersji papierowej lub elektronicznej.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Wspomaganie inicjatyw społecznych i inspirowanie rozwoju idei samopomocy.
2. Realizacja zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych w gminie w jak najszerszym zakresie przez organizacje społeczne, kościół katolicki, fundacje, stowarzyszenia, pracodawców, osoby fizyczne i prywatne.
3. Rozwijanie ruchu pozarządowego na terenie gminy poprzez uczestnictwo w szkoleniach dla liderów.
4. Wspieranie organizacyjne i lokalowe powstających i istniejących organizacji pozarządowych oraz świadczenie poradnictwa dla organizacji pozarządowych w zakresie pozyskiwania grantów i dotacji, środków finansowych z innych źródeł niż samorządowe.

5. Współdziałanie z lokalną gazetą „Echo Koźmina” oraz informatorem „Goniec Koźmiński” w zakresie promocji społeczeństwa obywatelskiego.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 2.

Wspieranie rodzin będących w kryzysie, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży

Cele operacyjne:

1. Pomoc osobom i rodzinom, u których stwierdzono bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych,
2. Wzmacnianie pozycji dziecka w środowisku lokalnym, w szczególności dziecka niepełnosprawnego.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zintensyfikowanie i rozwój pracy socjalnej, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze środowisk niewydolnych wychowawczo.
2. Pomoc materialna dla rodzin pozostających w trudnej sytuacji ekonomicznej realizowana przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z systemu pomocy społecznej i świadczeń rodzinnych.
3. Systematyczna współpraca z wymiarem sprawiedliwości właściwym ze względu na położenie gminy, w szczególności sądem rodzinnym oraz kuratorami sądowymi dla dzieci i młodzieży.
4. Opracowanie i realizacja projektów socjalnych związanych z przygotowaniem do macierzyństwa, m.in. we współpracy z lokalną ochroną zdrowia.
5. Podjęcie działań związanych z utworzeniem mieszkań chronionych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Współuczestnictwo w kampaniach medialnych i informacyjnych organizowanych przez inne podmioty pomocy społecznej (PCPR, ROPS, inne).
2. Systematyczne współdziałanie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z placówkami oświatowymi w celu bieżącej analizy sytuacji dzieci i młodzieży uczęszczającej do szkół, a w szczególności przeciwdziałanie pojawiającym się patologiom.
3. Kontynuowanie dożywiania dzieci i młodzieży z rodzin ubogich, zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.

4. Rozwój pomocy socjoterapeutycznej poprzez rozwój sieci świetlic środowiskowych i socjoterapeutycznych.
5. Zapewnienie dzieciom i młodzieży szerszego dostępu do alternatywnych form spędzania czasu wolnego, m.in. poprzez zwiększenie liczby zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych (zajęcia muzyczne, plastyczne, koła zainteresowań, turnieje sportowe, festyny rodzinne, wycieczki, zwiększenie dostępności bibliotek) przy wykorzystaniu bazy lokalowej placówek szkolnych oraz zaplecza sportowego gminy.
6. Zwiększenie efektywności i zakresu pomocy pedagogicznej i psychologicznej w szkołach.
7. Opracowanie i realizacja gminnego programu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym placówki oświatowe i jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 3.

Redukowanie zjawiska ubóstwa i wykluczenia społecznego

Cele operacyjne:

1. Działania ratunkowe w stosunku do grup dotkniętych problemem ubóstwa i marginalizowanych oraz zapobiegające w stosunku do grup znajdujących się na pograniczu minimum socjalnego.
2. Wsparcie osób bezrobotnych i poszukujących pracy, w tym szczególnie bezrobotnych długotrwale i kobiet.
3. Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością.

Kierunki działań do celu operacyjnego 1:

1. Zmniejszanie skutków ubóstwa i bezrobocia poprzez systematyczną pomoc finansową i rzeczową realizowaną przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.
2. Systematyczne doszkalcenie pracowników socjalnych w zakresie wdrażania nowych instrumentów w pracy socjalnej – kontraktu socjalnego.
3. Zapewnienie najuboższej grupie mieszkańców gminy przynajmniej jednego gorącego posiłku dziennie.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2:

1. Objęcie pracą socjalną osób marginalizowanych, w tym bezrobotnych (ze szczególnym uwzględnieniem bezrobotnych kobiet), aby zachęcać je do systematycznego poszukiwania zatrudnienia.
2. Rozwijanie współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie monitorowania zjawiska bezrobocia na terenie gminy, obejmującej m.in. organizowanie stażów absolwenckich i przygotowania zawodowego, prac interwencyjnych, robót publicznych i prac społecznie użytecznych, szkoleń i kursów umożliwiających zmianę kwalifikacji zawodowych.

3. Aktywna współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze i na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, mogących zorganizować np. Klub Integracji Społecznej.
4. Współudział w programach realizowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego przez instytucje integracji i pomocy społecznej oraz rynku pracy.
5. Bieżący monitoring ofert programowych i ewentualne opracowanie projektów mających na celu rozwiązywanie problemu bezrobocia.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3:

1. Wsparcie osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych poprzez: pracę socjalną, polegającą m.in. na poradnictwie w zakresie możliwości pomocy w opłacie czynszu celem zapobieżenia eksmisji i bezdomności, informowaniu o zamianie mieszkań.
2. Zapewnienie schronienia dla osób pozbawionych mieszkania.
3. Działania osłonowe na rzecz osób bezdomnych, m.in. poprzez pomoc materialną, rzeczową, medyczną, poradnictwo specjalistyczne, opracowywanie i realizowanie indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 4.

Budowa zintegrowanego systemu wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych

Cele operacyjne:

1. Usprawnianie osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności.
3. Aktywizacja osób upośledzonych psychicznie.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Systematyczny monitoring i analiza potrzeb mieszkańców będących w wieku poprodukcyjnym oraz niepełnosprawnych.
2. Podnoszenie jakości pracy kadry opiekunek domowych poprzez dostosowanie ich liczby i umiejętności do istniejących potrzeb.
3. Rozwój pracy socjalnej i działań na rzecz integracji społecznej i partycypacji osób starszych i niepełnosprawnych w życiu społecznym, m.in. poprzez opracowywanie projektów socjalnych promujących integrację społeczną.
4. Wsparcie materialne dla osób w podeszłym wieku, samotnych i niepełnosprawnych.
5. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne.
6. Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Państwowym Funduszem Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych i Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie:
 - likwidacji barier architektonicznych, w szczególności w obiektach użyteczności publicznej,
 - aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych (m.in. poprzez współpracę z warsztatami terapii zajęciowej i zakładem aktywności zawodowej).
7. Wspieranie i rozszerzanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.

8. Budowa projektów socjalnych mających na celu efektywniejsze wykorzystanie sprzętu rehabilitacyjnego w środowisku lokalnym.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

Cel strategiczny 5.

Rozwój zintegrowanego systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień

Cele operacyjne:

1. Zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień.
2. Zmniejszanie rozmiarów problemów, które aktualnie występują, m.in. przeciwdziałanie przemocy domowej.
3. Zwiększenie zasobów niezbędnych do radzenia sobie z problemami już istniejącymi.

Kierunki działań do celów operacyjnych 1-3:

1. Zintensyfikowanie stosownych form profilaktyki alkoholowej i narkotykowej kierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży.
2. Budowanie skutecznych form kontroli prawnej i społecznej nad szkodliwymi formami postępowania osób nadużywających alkoholu.
3. Zwiększanie świadomości społeczności lokalnej (ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży) odnośnie zagrożeń wynikających ze stosowania używek.
4. Prowadzenie edukacji eliminującej czynniki zagrażające prawidłowemu funkcjonowaniu społecznemu i psychologicznemu – promowanie zdrowego stylu życia, szczególnie wśród dzieci i młodzieży.
5. Zwiększenie skuteczności i dostępności leczenia i terapii osobom uzależnionym i współuzależnionym poprzez wspieranie grupy AA.
6. Opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania narkomanii.
7. Przeciwdziałanie przemocy domowej – opracowanie i realizacja gminnego programu przeciwdziałania przemocy domowej.

Odpowiedzialni za realizację kierunków działań:

Rada Miejska oraz Urząd Miasta i Gminy, jednostki organizacyjne samorządu gminnego, w tym jednostki organizacyjne pomocy społecznej. Miejsko-Gminna Komisja Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Środki finansowe:

Budżet samorządu lokalnego, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, unijnych, programów celowych.

Partnerzy:

Instytucje rządowe, naukowe, samorządowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.

3.3. MONITORING I WDRAŻANIE STRATEGII

3.3.1. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring i ewaluacja zapisów strategicznych polegają na systematycznej ocenie realizowanych działań oraz modyfikacji kierunków działania w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą pojawić się poprzez zmianę regulacji prawnych czy też narastanie poszczególnych dolegliwości społecznych. Całościowa ocena wymaga odpowiedzi na pytania o zgodność ocenianej polityki z przyjętymi wartościami i zasadami. Ewaluacja jest działalnością z natury normatywną, gdyż z jednej strony wykorzystuje się w niej istniejące normy, z drugiej zaś w jej wyniku mogą pojawić się propozycje wprowadzenia nowych norm i procedur. Jest także działalnością instrumentalną, ponieważ jej podstawowym celem jest dostarczenie podmiotom polityki społecznej praktycznej wiedzy potrzebnej przy podejmowaniu decyzji.

Elementami skutecznego monitoringu i ewaluacji będą przede wszystkim:

- **Zespół wdrażający strategię.**

Zespół powinien zostać powołany przez burmistrza odrębnym zarządzeniem, a w jego skład mogą wejść m.in.: zastępca burmistrza, kierownik Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej oraz inne osoby wskazane przez burmistrza.

- **Roczna ocena wdrażania strategii.**

Zespół wdrażający strategię winien się zbierać przynajmniej raz w roku i ocenić poziom wdrażania poszczególnych celów i kierunków działań. Zespół swoją ocenę powinien przekazać burmistrzowi i radzie, sugerując przyjęcie proponowanych rozwiązań, np. programów celowych.

3.3.2. WSKAŹNIKI STOPNIA EFEKTYWNOŚCI REALIZACJI STRATEGII

W obszarze polityki społecznej dysponujemy stosunkowo szeroką gamą wskaźników społecznych, za pomocą których możemy skutecznie oceniać poziom wdrażanych w wybranym sektorze zmian. Zespół wdrażający strategię będzie mógł

korzystać z szerokiego wachlarza wskaźników odzwierciedlających ważne wartości zakładane do osiągnięcia i ukierunkowujące proces rozwoju.

1. W obszarze dotyczącym ludności:
 - przyrost naturalny na 1.000 osób,
 - saldo migracji na 1.000 osób.
- W obszarze dotyczącym rynku pracy:
 - udział zarejestrowanych bezrobotnych w ogólnej liczbie czynnych zawodowo,
 - udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych,
 - liczba poszukujących pracy na jedno wolne miejsce pracy.
- W obszarze dotyczącym dochodów i wydatków ludności:
 - dochody do dyspozycji gospodarstw domowych,
 - dochody na 1 osobę w podstawowych typach gospodarstw domowych,
 - odsetek osób żyjących w ubóstwie,
 - głębokość ubóstwa,
 - udział gospodarstw domowych oceniających swoją sytuację jako złą lub bardzo złą.
- W obszarze dotyczącym oświaty i wykształcenia:
 - liczba ludności z wykształceniem wyższym na 1.000 osób w wieku 25 lat i więcej,
 - liczba ludności z wykształceniem co najmniej średnim na 1.000 osób w wieku 20 lat i więcej.

Dodajmy, że istnieją również wskaźniki – instrumenty polityki społecznej, za pomocą których cele mogą być osiągnięte lub które mogą wspomagać procesy osiągania celów. Są to m.in. procentowe udziały:

- osób dotkniętych problemami alkoholowymi korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami alkoholowymi należących do klubów AA itp. w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń alkoholowych w ogóle młodzieży,
- młodzieży wyedukowanej w zakresie zagrożeń związanych z narkotykami w ogóle młodzieży,

- osób dotkniętych problemami narkomanii korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami ubóstwa korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami,
- osób dotkniętych problemami dotyczącymi niepełnosprawności korzystających z pomocy w tym zakresie w ogóle osób dotkniętych tymi problemami.

Powyższe wskaźniki są w większości dostępne w zbiorach statystyki publicznej oraz w zasobach informacyjnych instytucji zajmujących się pomocą społeczną. Część danych może być zbierana okresowo poprzez badania ankietowe wśród mieszkańców gminy oraz w kluczowych dla rozwiązywania problemów społecznych instytucjach.

Ostateczny kształt systemu monitoringu powinien zostać skorelowany z projektami, które będą realizowane w ramach strategii. Najpowszechniej wskaźniki lokalnej efektywności osiąganych celów są pogrupowane wokół najważniejszych obszarów realizacyjnych strategii i odnoszą się do poszczególnych zagadnień. Podstawowymi wskaźnikami, jakie mogą być przyjęte dla pomiaru efektywności wdrażania strategii, są wskaźniki ekonomiczne i społeczne.

- **Ekonomiczne:** stopień poniesionych nakładów, koszty jednostkowe uzyskania efektu, ilość środków finansowych przeznaczonych na realizację danego projektu.
- **Społeczne:** liczba programów i projektów socjalnych zrealizowanych w odniesieniu do poszczególnych celów strategicznych, liczba uczestników szkoleń i warsztatów, ocena wartości merytorycznej realizowanych projektów, inicjatywy społeczne w obszarze aktywizacji i integracji społecznej, liczba osób usamodzielnionych.

3.3.3. CECHY PROGRAMÓW I PROJEKTÓW

Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych będzie skuteczna, o ile przedstawiciele samorządu lokalnego znajdą zasoby umożliwiające budowę i realizację programów celowych zgodnych z przyjętymi kierunkami działań. Programy można realizować w okresach rocznych, dłuższych lub krótszych, w zależności od charakteru danego projektu. Przy budowie projektów znaczenie będą miały środki, które

Rada Miejska rocznie będzie przeznaczala na ten cel. Projekty winny być realizowane w ramach:

- własnych zasobów samorządu (np. projekty MGOPS-u),
- poprzez organizacje pozarządowe,
- poprzez inne instytucje zewnętrzne.

Projekty i programy mogą być przyjmowane przez Radę Miejską stosownymi uchwałami, które winny przybierać formułę załączników do niniejszej strategii. Projekty i programy realizowane w ramach strategii powinny być zgodne z przyjętymi kierunkami działań. Ponadto powinny je cechować: efektywność, skuteczność i celowość.

- **Efektywność** – jest to jedna z najbardziej pożądanых cech polityki społecznej i jednocześnie kryterium jej oceny. Stosowana jest w polityce społecznej w znaczeniach nadawanych jej przez ekonomię, prakseologię i socjologię. Jest to relacja między osiągniętymi bądź planowanymi celami (korzyściami) danego działania a ponoszonymi lub planowanymi nakładami. Można tego dokonać dwoma sposobami: osiągając maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie zasobów (zwiększenie wydajności) lub używając minimalnego nakładu środków, by w jak największym stopniu zbliżyć się do realizacji celu (oszczędzanie zasobów). Efektywne programy, realizowane w ramach strategii, rozwiązują jedną kwestię społeczną, nie przyczyniając się do powstania nowych. Służą zachowaniu równowagi między interesami różnych grup społecznych oraz podnoszą poziom zaspokajania potrzeb społeczeństwa, oszczędnie i wydajnie dysponując posiadanymi środkami.
- **Skuteczność** – jest to zgodność między stanem rzeczy, określanym jako skutek danego działania, a zakładanym celem. Skuteczność jest stopniowalna: za skuteczne uznaje się nie tylko działania, których skutki są tożsame z celem, ale i te, które zbliżają do jego osiągnięcia. Skuteczność jest oceną, dla której punktem odniesienia jest wzorzec stanu docelowego. Ten stan docelowy w polityce społecznej może być postrzegany bardziej konkretnie – jako pożądane i zaplanowane zmiany w jakiejś dziedzinie życia społecznego (np. ograniczanie obszarów biedy).

- **Celowość** – jest to cecha oznaczająca dotarcie z danym programem do środowiska osób rzeczywiście go potrzebujących. Ocena celowości powinna się opierać na rzetelnie przeprowadzonej diagnozie problemu.

4. UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w strategii będą realizowane w ramach kierunków poszczególnych działań, w zależności od posiadanych przez samorząd i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych.

Inne dokumenty programowe w zakresie lokalnej polityki społecznej powinny być zgodne z wytyczonymi w niniejszym dokumencie celami strategicznymi i kierunkami działań. Powinny je również rozwijać i uszczegóławiać. Odnosi się to zarówno do programów przyjmowanych przez organy samorządu corocznie, jak i dokumentów wieloletnich, m.in. do:

- *Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,*
- *Systemu Profilaktyki i Opieki nad Dzieckiem i Rodziną,*
- *Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi,*
- *Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,*
- *Programu Przeciwdziałania Narkomanii.*

Autorzy niniejszego dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania tym wszystkim, którzy przyczynili się do identyfikacji najważniejszych problemów społecznych środowiska lokalnego, oraz mają nadzieję na dalszą współpracę prowadzącą do zmiany społecznej.